

Riikka Johanna Malin
Kuva verkossa

Nuorten ja seniori-ikäisten valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa

Pro gradu -tutkielma
Itä-Suomen yliopisto
Filosofinen tiedekunta
Kulttuurintutkimus,
erikoistumisalana
mediakulttuuri ja viestintä
Joulukuu 2016

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Tiedekunta Filosofinen tiedekunta		Osasto Humanistinen osasto		
Tekijät Riikka Johanna Malin				
Työn nimi Kuva VERKOSSA – Nuorten ja seniori-ikäisten valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa				
Pääaine Kulttuurintutkimus, erikoistumisalana mediakulttuuri ja viestintä	Työn laji		Päivämäärä	Sivumäärä
	Pro gradu -tutkielma	X	30.12.2016	95 + 6 liitesivua
	Kandidaatin tutkielma			
	Sivuainetutkielma			
Aineopintojen tutkielma				
Tiivistelmä				
Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen sitä, minkälaisena toimintana nuorten ja seniori-ikäisten valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa näyttäytyy käytäntöteorian ja etnometodologian teoreettisissa viitekehyksissä. Työn tutkimusaineisto koostuu seitsemästä puolistrukturoidusta teemahaastattelusta, joista neljä on 16–18-vuotiaiden ja kolme seniori-ikäisten 64–72-vuotiaiden haastatteluja. Haastatteluaineisto on analysoitu laadullisen analyysin keinoin. Lähestyn aihetta neljän analyysiteeman: toiminnan käytäntöjen, toiminnan sosiaalisuuden, toiminnan merkitysten sekä toiminnan etiikan kautta. Valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa on muodostunut luontevaksi osaksi arkipäivän käytäntöjä monienikäisten sosiaalisen median käyttäjien keskuudessa. Tutkimuksen analyysi avaa kuvien jakamista teknologiavälitteisenä toimintana, jonka käytännöt teknologioineen kotoutetaan osaksi omaa arkea yksilöllisten mieltymysten mukaan. Kuvien jakamiseen käytettävät eri sosiaalisen median sovellukset valitaan käyttöön sen mukaan, mitä kuvilla halutaan viestiä ja kenet kuville halutaan yleisöksi. Yksilölliset valinnat ja mieltymykset vaikuttavat ikää enemmän kuvien jakamiseen ja sen käytäntöihin, ja ne muotoutuvat suhteessa käyttäjien omiin tarpeisiin. Valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa on sähköistä sosiaalista toimintaa, jossa sosiaalisuus syntyy käyttäjien välisestä, yhteisesti ymmärretystä ja normatiivisesti välittyneestä vuorovaikutuksesta. Keskeisessä asemassa sosiaalista toimintaa ovat sisällönjako, vastaanotto ja sisältöön reagoiminen. Kuvien jakamiseen liittyy ja siihen liitetään merkityksiä, jotka motivoivat toimintaan. Toiminta linkittyy vahvasti positiivisuuden ympärille. Kuvilla tuotetaan ja saadaan iloa. Mielekkyys onkin yksi toiminnan jatkumisen kulmakivistä. Kuvat myös mielletään tehokkaiksi viestin välittäjiksi, joiden avulla kommunikointi kaukanakin oleviin ihmisiin ja sukulaisiin on helppoa. Kuvasisällöt yhdistävät samanhenkisiä, mutta myös eri-ikäisiä. Sekä seniorit että nuoret jakavat kuvia niin luonnosta kuin omista lemmikeistä. Kuvat ovatkin sosiaalisen toiminnan lisäksi myös ajankuvia ja muistoja kuvien jakajalle itselleen. Kuvien jakamiseen sosiaalisena toimintana sisältyy moraalinen vastuu, josta haastateltavat ovat hyvin tietoisia. Käyttäjät ovat vastuussa tekemistään valinnoista kuvia jaettaessa sekä selontekovelvollisia rikkoessaan normittuneita sääntöjä. Toisten ihmisten kunnioittaminen ja luvan kysyminen julkaistaessa kuvia toisesta henkilöstä ovat tärkeitä teemoja toiminnan toimivuuden kannalta, johon liittyy myös konfliktitilanteiden välttely. Toimintaan liittyvien riskien olemassaolo tiedostetaan, mutta niihin suhtaudutaan maalaisjärjellä ja korostetaan luottamusta omiin sosiaalisessa mediassa toimiviin ystäviin ja sukulaisiin. Haastateltavat näkevät, että paras tapa suojautua riskeiltä on miettiä tarkoin mitä ja kenelle kuvia sosiaalisessa mediassa jakaa.				
Avainsanat sosiaalinen media, valokuva, valokuvaus, etnometodologia, käytäntöteoria, käytännöt, mediateknologia, nuoret, seniorit				

UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Faculty Philosophical Faculty		School School of Humanities		
Author Riikka Johanna Malin				
Title A PHOTO ONLINE – Sharing of photographs in social media by youth and seniors				
Main subject Cultural Studies, specialising in Media Culture and Commu- nication	Level		Date	Number of pages 95 + 6
	Master's thesis	X	30.12.2016	
	Bachelor's thesis			
	Minor study			
Major study				
Abstract				
In my master's thesis I will assess photo sharing in social media based on practice theory and ethnomethodology. The study uses material gathered from seven semi-structured focused interviews with two different age groups: four informants are aged 16-18 (youth), and three 64-72 (seniors). The analysis is conducted through qualitative analysis methods. The topic is approached through four themes: practices of action, social aspects of action, meaning of action, and risks & ethics of action. Users of social media, with a wide range of ages, share photos in social media routinely in their daily lives. My analysis illuminates photo sharing as technology mediated social practice. These practices, used with related technologies, are domesticated to fit personal preferences. The choice of different social media applications is governed by the intended message of the photo, as well as intended audience. Rather than age, personification and preferences affect sharing and application choices. Practices are based on needs of the user. Photo sharing in social media is an electrical, social practice, where sociality is based on interaction between users. This interaction is normative and mutually inclusive. Content sharing, reception and reaction to content are central in social practice. In photo sharing, meaningfulness is an integral motivator to continuity. Photos are used to receive and provide pleasure, with positivity as a driving force. Photos are perceived as effective conveyors of message as well. With photos, communication with people and relatives, no matter how far away they are, is easy. Photo contents link together both like-minded, and those of different age groups. Both seniors and youth share photos with similar contents, ranging from nature to pets. In fact, photos work as memory banks for the ones sharing them in addition to being a part of social practice. There is a moral responsibility to photo sharing, and interviewees are aware of this. Users are responsible for the choices they make when sharing photos, and liable if they brake normalized conventions. Mutual respect, as well permission for publishing, are important themes in relation to the conflict-evasive continuity of practice. Informants are conscious of risks related to the practice, but they approach them practically and mundanely. Trust between friends and relatives in social media is emphasized. Informants perceive, that the best way to mitigate risks is to carefully assess which photos are shared in media, and who reaches them.				
Keywords social media, photograph, photography, ethnomethodology, practice theory, practice, media technology, youth, seniors				

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1. JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen tausta	1
1.2 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet	2
2. INTERNET JA SOSIAALINEN MEDIA	4
2.1 Internet, sähköisen sosiaalisen toiminnan ydin	4
2.2 Sosiaalinen media	6
2.3 Sosiaalinen media toimintaympäristönä ja viestinnän välineenä	9
2.4 Kuvanjakopalvelut osana sosiaalista mediaa	10
2.5 Internet ja sosiaalinen media tutkimuksessa	11
3. ETNOMETODOLOGIA JA TEKNOLOGISET KÄYTÄNNÖT	17
3.1 Harold Garfinkelin etnometodologia	17
3.2 Etnometodologia omassa työssäni	22
3.3 Käytäntöteoria tuo teknologian osaksi valokuvien jakamisen toimintaa	24
4. TUTKIMUSAINEISTO JA METODINEN LÄHESTYMISTAPA	28
4.1 Laadullinen tutkimus	28
4.2 Aineiston keruu	29
4.3 Aineiston analyysimenetelmä	31
4.4 Tutkimusetiikka	33
5. KUVIEN JAKAMISEN KÄYTÄNNÖT	35
5.1 Teknologian kotouttaminen työkaluksi kuvia jaettaessa	35
5.2 Sosiaalisen median kanavan valintaan johtavat käytännöt	40
5.3 Kuvien jakamisen tiheys sosiaalisessa mediassa	43
6. VALOKUVIEN JAKAMISEN SOSIAALISUUS	47
6.1 Normatiivinen sosiaalisuus verkossa	47
6.2 Yhteiset kiinnostuksen kohteet rakentavat sosiaalisuutta	53
6.3 Sosiaalisuuden määrittäminen haastateltavieni näkökulmasta	56
7. KUVAN JAKAMISEN MERKITYKSET	59
7.1 Jaettu kuva on kaksinkertainen ilo	59
7.2 Kuva on viesti	62
7.3 Jaan kuvan siis olen	64
8. TOIMINNAN ETIIKKA JA KUVAN JAKAMISEN RISKIT	72
8.1 Toiminnan moraalinen vastuu	72
8.2 Kerran verkossa aina verkossa	77
9. YHTEENVETO	81
Lähdeluettelo	88
Aineistoluettelo	95
Liitteet	

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

”*Elämme visuaalisessa maailmassa*” on ehkä kliseeksikin asti muodostunut lausahdus, mutta mielestäni mielenkiintoinen. Olemme tottuneet katselemaan kuvia osana visuaalista, kaikkialla missä ikinä kuljemmekin: mainoksissa katujen varsilla, lehdissä, tv:ssä, netissä, kirjoissa tai vaikka ihmisten iholla. Alati lisääntyvä visuaalisuus on meille arkipäivää. Mitä itsestään selvältä kuulostava toteamus visuaalisessa maailmassa elämisestä oikeastaan tarkoittaa, kun yli-päättään kaikki näköaistilla havaittava on visuaalista? Sen lisäksi, että näemme ja katselemme päivittäin kuvia ympärillämme, on erityisesti *valokuvasta* muotoutunut osa arkielämämme ja-kamista toisten ihmisten kesken. (Seppänen 2002, 36–38.)

Vajaa kaksisataa vuotta vanha valokuvakeksintö on edelleen pohjimmiltaan sama, valoherkälle pinnalle valotettu kuva, mutta kaikki muu sen ympärillä on kokenut suuren muutoksen. 2000-luvun aikana suurimmat teknologiset muutokset ovat tapahtuneet valokuvaamisen digitalisoitumisessa tavallisten kuluttajien arkikäyttöön. Valokuviin ja kuvaamiseen liittyvät käytännöt ovat muuttuneet kuvaamisen digitalisoituminen ja kuvien jakamisen kulttuurisen muutoksen myötä. Digitaaliset kamerat mahdollistavat sen, että kuvia voidaan tuottaa edullisesti suuria määriä. Digitaalisten ja internetvälitteisten kuvauslaitteiden, erityisesti älypuhelimien ja mobiilisovellusten myötä kuvaamisesta ja kuvien jakamisesta muiden ihmisten nähtäväksi on tullut nopeaa ja helppoa.

Filmikameroiden aikana kuva tuli todelliseksi paperisen valokuvan myötä. Digitaalisen kameran teknologinen ominaisuus, jossa kuvan voi nähdä heti ottohetken jälkeen, on poistanut kuvaamisesta odottamisen jännitysmomentin, joka kuului vielä olennaisena osana filmiajan käytäntöihin. Nykyään yhä useammin kuvia katsellaan ja niitä säilytetään sähköisessä muodossa tietokoneen kovalevyllä ja sosiaalisen median palveluiden, kuten Facebookin ja Instagramin, käyttäjätileillä. Siinä missä ennen omaa elämää kuvattiin pääosin kotialbumiin, kuvataan nyt nettiin. Erilaiset yhteisölliset verkkopalvelut ja sosiaalisen median sovellukset ovat historialtaan vielä melko nuoria, 2000-luvulla julkaistuja, mutta niistä on lyhyessä ajassa tullut erittäin

suosittuja sosiaalisen kanssakäymisen toimintakenttiä, joissa jaetaan ja joihin tuotetaan monipuolista sisältöä. Oman arkielämän jakamisesta yhä avoimemmin ja laajemmalle yleisölle on tullut normatiivinen käyttäytymisen muoto, jossa valokuvat ovat yksi osa sosiaalisen median sisällöntuotantoa. Tämä kuvallinen kommunikaation muoto herätti mielenkiintoni tarkastella ihmisten toimintaa ja valokuvan käyttöä digitaalisessa verkkoympäristössä.

Valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa on toimintaa, jossa yhdistyvät reaalielämä ja virtuaalinen toimintaympäristö. Kuvia otetaan reaalielämän eli tässä ja nyt aistittavan maailman tapahtumista ja asioista ja jotka verkkoyhteys välittää jaettaessa virtuaalimaailman toimintaympäristöön. Virtuaalisessa ympäristössä toimiessaan käyttäjät tuottavat ja kuluttavat reaalielämän kuvallisia esityksiä, jotka ymmärretään visuaalisen lukutaidon avulla. Visuaalisella lukutaidolla tarkoitetaan kykyä tulkita ja tuottaa kuvallisia esityksiä sekä kommunikoida näiden esitysten avulla. Tähän liittyy läheisesti ymmärrys kulttuurisesti rakentuneiden visuaalisten järjestysten merkityksistä. Visuaalisia järjestyksiä sisältyy vuorovaikutukseen, joka on katseen varassa tapahtuvaa, normatiivista ja merkityksiä välittävää toimintaa. (Seppänen 2002, 35; 145–148.)

Vaikka sosiaalisen median käytöstä ja siellä olosta puhutaankin arkipuheessa normittuneena käytäntönä, on myös ihmisiä jotka eivät ole sosiaalisessa mediassa mukana. Normittuneesta käytännöstä voidaan puhua vain sosiaalista mediaa käyttävien ihmisten kesken. Olen itse suhtautunut sosiaalisen median sovelluksiin pitkään epäroiden ja Facebookiin liityin vasta pro gradu -työni tekoaikana. Olen kuitenkin tuntenut suurta mielenkiintoa valokuvia sosiaalisessa mediassa jakavien ihmisten toimintaa ja erityisesti toiminnan motiiveja kohtaan. Tämä ambivalenssi herätti kiinnostukseni tutkia sitä, miten tavalliset sosiaalisen median käyttäjät toimivat jakaessaan kuvia ja miten he kokevat kuvien jakamisen kulttuurin osana omia arkipäivän toimintoja.

1.2 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet

Perehdyn pro gradu -tutkielmassani käytäntöteorian ja Harold Garfinkelin luoman etnometodologian näkökulmista toimintaan ja käytäntöihin, jotka liittyvät valokuvien jakamiseen sosiaalisessa mediassa. Tarkastelen aihetta seitsemän teemahaastattelun pohjalta. Tutkimukseni kohteena ovat nuoret sekä seniori-ikäiset sosiaalisen median käyttäjät. Valitsin aiheen tarkas-

telua varten haastateltavia kahdesta eri ikäryhmästä, koska haluan tällä valinnalla selvittää vaikuttaako ikä kuvien jakamisen käytäntöihin. Haen tietoa mahdollisimman erilaisessa elämäntilanteessa olevilta informanteilta, jotka toteuttavat arjessaan samaa toimintaa. Mielenkiintoni kohdistuu siihen, kuinka eri sukupolvea edustavat ihmiset toimivat jakaessaan valokuvia sosiaalisessa mediassa. Tämän lisäksi minua kiinnostaa myös se, kuinka haastateltavani kokevat kuvien jakamisen merkityksen ja toisaalta kuvien jakamisen riskit ja etiikan omasta näkökulmastaan. Vaikka valitsin haastateltavani kahdesta keskenään hyvin eri-ikäisestä ryhmästä, tarkoitukseni ei ole tehdä pelkästään vertailevaa tutkimusta, vaan käytän ikähaarukkaa kuvaamaan ilmiötä laajemmassa mittakaavassa. Tiedostan, että haastateltavani eivät edusta omia ikäryhmiänsä kokonaisuudessaan vaan ovat otos tietystä ikäryhmästä. Haastateltavien perusteella en voi tehdä yleistyksiä tietyn ikäryhmän käyttäytymisestä kuvia jaettaessa.

Tutkimukseni keskittyy siihen kuinka valokuvien jakaminen sosiaalisen median sovellusten välityksellä näyttäytyy arkipäivän toimintana. Tutkimuskysymykseni on: *Minkälaisena toimintana haastattelemieni nuorten ja seniori-ikäisten valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa näyttäytyy käytäntöteorian ja etnometodologian näkökulmista?* Tutkimuksellisia näkökulmia työssäni ovat nuorten ja seniorien sosiaalisen median käyttö, kuvalliset käytännöt, mediateknologian käyttö osana arkipäivän toimintaa sekä sosiaalisuuden kokemus, toiminnan merkityksellisyys ja toimintaan liittyvät riskit ja eettiset kysymykset.

2. INTERNET JA SOSIAALINEN MEDIA

2.1 Internet, sähköisen sosiaalisen toiminnan ydin

Sosiaalinen media, kansankielellä *some*, on internetvälitteinen sähköinen media, josta on tullut kiinteä osa arkipäivän sosiaalista kanssakäymistä. Arkikielessä puhutaan jo *somettamisesta*, jolla Kotimaisten kielten keskuksen mukaan tarkoitetaan “olla mukana sosiaalisessa mediassa; kirjoittaa sosiaaliseen mediaan” (Kotimaisten kielten keskus 2016). Internet toimii sosiaalisen median toimintakenttänä, jonka kaikkialle ulottuva luonne on mahdollistanut sosiaalisen median leviämisen yhdeksi suosituimmista sähköisistä sosiaalisen kanssakäymisen muodoista. Sosiaalista mediaa ei ole ilman internetiä, joten avaan aluksi hieman internetin taustaa, jotta nähdään missä kontekstissa sosiaalinen media toimii ja minkälaisen rakenteiden pohjalta sähköinen sosiaalinen kanssakäyminen tapahtuu.

Teknologian kehittyessä internetistä, tutummin verkosta tai netistä, on länsimaisessa yhteiskunnassa tullut yhä enenevässä määrin *ubiikki*¹. Tällä tarkoitetaan, että langaton tiedonsiirto on mahdollista lähes kaikille lähes kaikkialla. Alkujaan kahdenkeskisen viestinnän välineeksi syntyneestä internetistä on tullut hyvin keskeinen osa yhteiskuntaamme ja sen toimintarakennetta. Tähän liittyy myös internetin korostunut merkitys vuorovaikutteisen toiminnan ympäristönä. (Majava 2008, 87; Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 9.) Sosiologi Manuel Castells (2009, 54–55) puhuu uudesta kommunikaation muodosta, henkilökohtaisena joukkoviestintänä (mass self-communication), joka on joukkoviestintää siinä mielessä, että sillä on mahdollisuus saavuttaa “laajoja yleisöjä”. Samalla henkilökohtainen joukkoviestintä on myös “yksilölähtöistä viestintää”, koska viestien tuottaminen ja vastaanottajien määrittely ovat lähtöisin yksilöstä. Yksilölähtöinen vuorovaikutus, sisällöntuotanto sekä sisällön jakaminen ovat internetin myötä muuttuneet yhä tärkeämmiksi elementeiksi viestinnän kentällä. (Castells 2009, 55; Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 9–10.)

Tutkijoiden keskuudessa internetin määrittely on osoittautunut hankalaksi sen nopeasti muuttuvan teknologisen ja kulttuurisen luonteen vuoksi. Internetin teknistä kehitystä 2000-luvulla on kutsuttu yleisesti termillä *Web 2.0*, joka on Tim O’Reillyn vuonna 2004 kehittämä käsite.

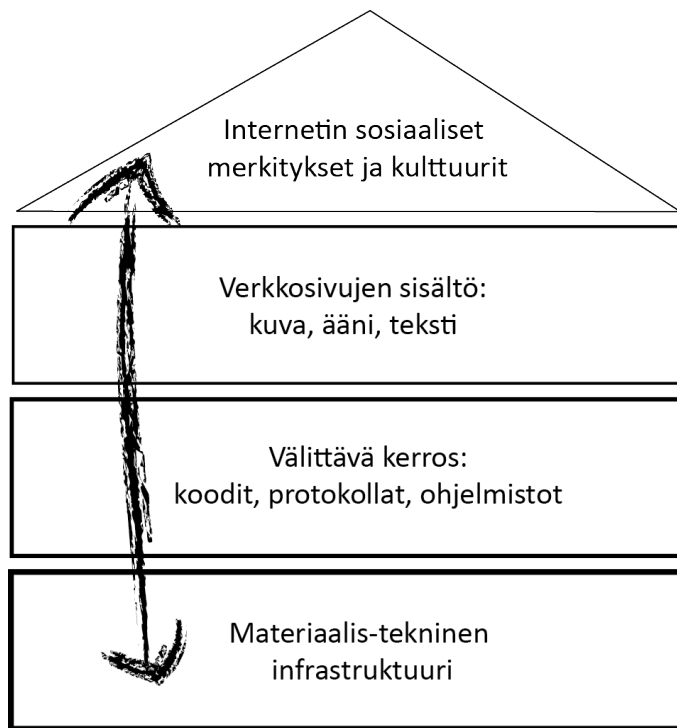
---

¹ Ubiikki: Jossa tietotekniikka on kaikkialla (näkyvämmäksi) integroituna. *Ubiikki yhteiskunta*. (Kielitoimiston sanakirja, 2015).

Käsitteenä Web 2.0:n tarkoitus on toimia internetin nykyisten sosiaalisten ja teknisten ominaispiirteiden merkitsijänä ja sen tehtävänä on jäsentää verkkoa huolimatta siitä miten laaja, alati muuttuva ja vaikeasti kuvailtava kokonaisuus internet on. Kritiikkiä Web 2.0 on saanut sen epätarkkarajaisuudesta sekä sen kehittäjien motiiveista ja ylipäänsä termin tarpeellisuudesta, mutta myös kiitosta siitä, että Web 2.0 on onnistunut kuitenkin jäsentämään verkkoa melko hyvin. Tämä nykyinen niin sanottu uuden sukupolven internetin ydin muodostuu kahdesta päälinjasta, siirtymästä 1) www-pohjaisiin sovelluksiin eli verkossa toimiviin ja päivitetäviin ohjelmiin sekä 2) sosiaalisen sisällön tuottamiseen ja jakamiseen. Siinä missä aiemmin internetin toiminta perustui yksisuuntaiseen kommunikaatioon sisällöntuottajilta vastaanottajille toi Web 2.0 mukaan käyttäjien keskinäisen vuorovaikutuksen merkityksen. Web 2.0 ilmiöön liittyy myös ajatus suurten ihmisjoukkojen kollektiivisesta voimasta ja älystä, jonka johdosta parempia ratkaisuja pystytään tuottamaan yksittäistä ihmistä paremmin. Suuret joukot ovat toiminnassaan tehokkaita ja nopeita ja ne pystyvät sekä tukemaan että kritisomaan toisiaan. (O'Reilly 2005; Majava 2008, 87; Tirronen 2008, 13–22; Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 11–15; Pönkä 2014, 34.)

Verkosta on puhuttu erilaisin käsittein, joko sen teknologisista piirteistä tai sosiaalisista ja kulttuurisista merkityksistä riippuen. Lawrence Lessig (2009) on selittänyt tätä teknis-sosiokulttuurista kahtiajakoa internetin kerroksisella rakenteella (kuva 1). Lessigin mallissa pohjakerros kuvastaa internetin materiaalis-teknistä infrastruktuuria eli sitä fyysistä teknologiaa, joka toimii pohjana koko internetin käytölle. Keskikerros taas muodostuu välittävästä ta-sosta koodeineen, protokollineen ja ohjelmistoinen, joiden kautta sisältöä voidaan tuottaa ja jakaa. Ylin kerros koostuu verkkosivuilla olevista sisällöistä, kuten kuvasta, tekstistä ja äänestä. Internetin sosiaaliset merkitykset ja kulttuurit rakentuvat vuorovaikutuksessa näiden kolmen kerroksen välillä. (Lessig 2009; Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 12.)

Kuva 1. Lawrence Lessign (2009) malli internetin kerroksisuudesta (Riikka Malin 2015)

Ubiikki internet mahdollistaa ihmisten välisen kommunikaation niin viestin lähettäjänä kuin vastaanottajina käytännössä missä vain ja milloin vain. Perinteisestä joukkoviestinnästä poiketen internetin käyttäjä voi vastaanottajan lisäksi olla myös sisällöntuottaja. Tämä on merkittävä piirre sosiaalisen median kontekstissa, johon siirryn seuraavaksi. Kirjoittaessani internetin ja sosiaalisen median kattavuudesta ja yleisyydestä länsimaisessa yhteiskunnassa, tiedostan samalla, että sama saatavuus ja yleisyys ei ole maailmanlaajuisesti yleistettävissä. Siinä missä Euroopassa internetiä käyttää 73,9% väestöstä on Afrikassa suhteelliset luvut 28,7% ja Aasiassa 45,6% (Internet World Stats 2016). Näihin lukemiin tulee huomioida eri maanosien koko sekä eri maiden väliset sosioekonomiset eroavaisuudet. Tässä tutkimuksessa keskityn länsimaiseen ja tarkemmin kohdennettuna suomalaiseen internetikäyttämiseen.

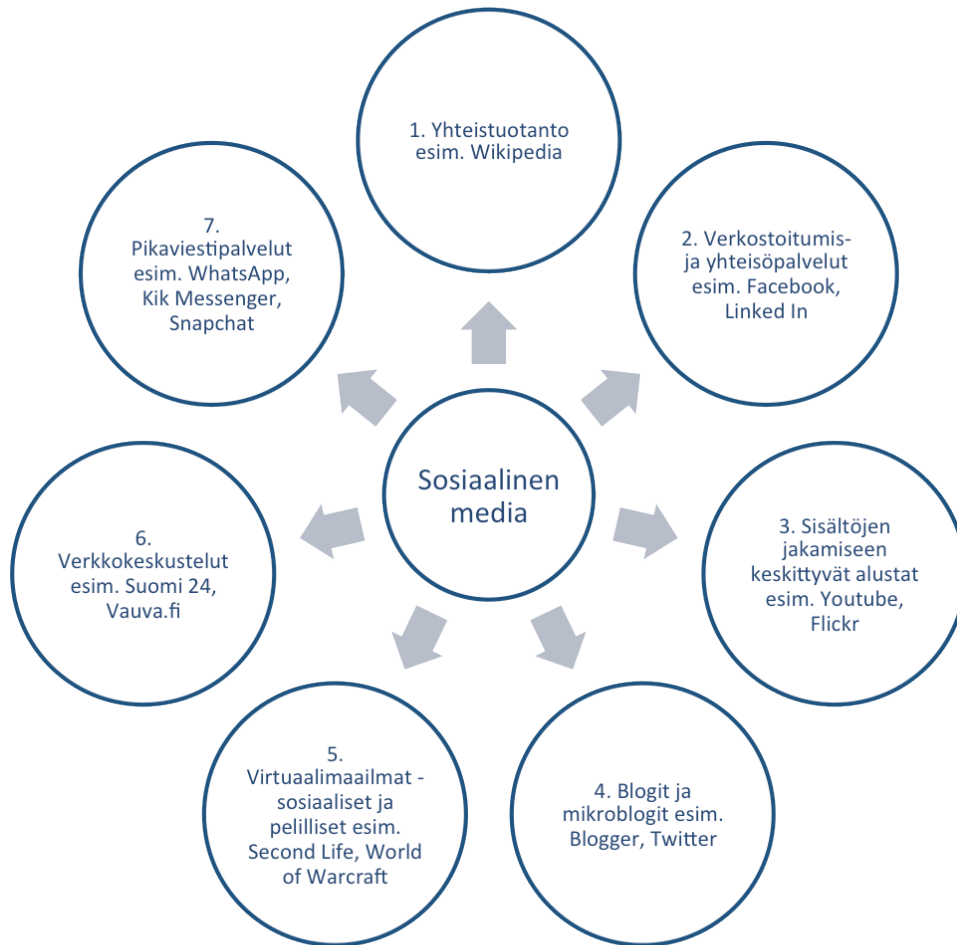
2.2 Sosiaalinen media

Internetin käyttäjät ovat yhä useammin siirtyneet staattisten nettisivujen rakentamisen sijaan käyttämään erilaisia sosiaalisen median palveluita, kuten Facebook ja Instagram, joissa korostuvat niin yhteisöllisyys kuin vuorovaikutus. Kulttuurista muutosta, joka korostaa internetin käyttäjien merkitystä toimijoina on kuvattu muun muassa käsitteillä ”sosiaalinen media” ja ”sosiaalinen web” (Majava 2008, 87; Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 13). Kaplan &

Haenlein (2010, 61) ovat määritelleet sosiaalisen median joukoksi Web 2.0:n tekniselle alustalle rakentuvia verkkopohjaisia sovelluksia, jotka mahdollistavat sekä käyttäjäsällön luomisen että sen jakamisen. Jan van Dijk (2012, 180) taas määrittelee sosiaalisen median yksinkertaisesti verkkosovelluksiksi, jotka mahdollistavat asioiden jakamisen. Sosiaalista mediaa voidaan siis kutsua sateenvarjokäsitteeksi erilaisille verkkopalveluille, joihin lukeutuu useita erilaisia kuvan-, videon- ja tekstinjakopalveluita, kuten Facebook, Instagram, Twitter, YouTube ja Flickr, joissa yhdistyvät teknologia, sosiaalinen vuorovaikutus ja käyttäjien tekemät sisällöt (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 14).

Sosiaalisen median hahmottamisen avuksi on luotu erilaisia luokitteluja, jotka jäsentyvät muun muassa palveluiden toiminnallisten piirteiden mukaan. Luokituksissa tulee ottaa huomioon, että ne ovat aina oman aikansa verkkoympäristöjen kuvauksia ja voivat muuttua nopeastikin internetin kehittyessä. Luokittelu on hankalaa siksi, että yksi verkkopalvelu voi sopia useaan luokitteluluokkaan. Keskustelua käydään myös siitä, mitkä kaikki verkkopalvelut voidaan katsoa osaksi sosiaalista mediaa. Sosiaalisen median sovellukseksi luokiteltavan yhdeksi kriteeriksi onkin kuvailtu ”verkon välityksellä tapahtuvaa, instituutioista vapaata käyttäjälähtöistä ja vuorovaikutteista kommunikaatiota, joka ainakin osittain on yksityistä keskustelua julkisempaa.” (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 15–16.) Oleellista sosiaalisen median sovelluksissa on niiden yhteinen piirre toimia käyttäjälähtöisen sisällön julkaisualustoina, jossa keskeistä on sisällön jakaminen (Matikainen 2008, 66; Tirronen 2008, 34).

Yksi luokittelutapa, jonka Laaksonen, Matikainen & Tikka (2013, 15) esittelevät, yhdistää erilaisten luokitteluiden keskeiset piirteet ja sisällöt käyttäen apuna Lietsala & Sirkkusen (2008), Kaplan & Haenlein (2010) ja Luoma-ahon (2010) kirjoituksia. Lisäsin luokitteluun vielä ryhmän 7. *Pikaviestipalvelut* sovelluksista, joita haastateltavani toivat esiin ja jotka kaipaivat mielestäni oman luokitteluryhmän. Pikaviestipalveluihin kuuluvat esimerkiksi WhatsApp, Kik Messenger ja Snapchat (kuva 2).

Kuva 2. Sosiaalisen median luokitukset (Riikka Malin 2015)

Sosiaalinen media on laaja ja myös jokseenkin epämääräinen käsite, jota on kritisoitu muun muassa sen kaupallistumisesta sekä siihen liittyvän retoriikan käytöstä, joka peittää alleen palveluiden kaupalliset intressit. Tämän lisäksi kritiikkiä on saanut sanan *sosiaalinen* käyttö. *Sosiaalinen media* terminä on herättänyt kysymyksen siitä, mikä media ei olisi sosiaalinen. Kun media-käsitteeseen otetaan mukaan myös perinteiseksi mediaksi luokitellut, radio, tv ja sanomalehti, on näiden kaikkien medioiden taustalla kuitenkin tavoite jakaa asioita toisille ihmisille. Sisällöntuotannon yksisuuntaisuudesta huolimatta toimintaan liittyy aina sosiaalinen puoli. Nykyään on otettava huomioon myös se, että yhä enemmän myös perinteiset mediat lähestyvät sosiaalista mediaa käyttämällä sisällöntuotannossa, -jakamisessa ja yleisön osallistamisessa apuna sosiaalisen median sovelluksia. Sosiaalisen median kaupallistumista kritisoidaan sillä, että sinänsä vapaa viestintä keskittyy käytännössä muutamien suuryritysten, kuten Googlen ja Facebookin alustoille. Suuret yritykset ovat taloudellista voittoa tavoittelevia

yhtiöitä, mutta joiden motiivit verkkopalveluiden retoriikassa piilotetaan näennäisen ilmaisuuden mielikuvan alle. Todellisuudessa yritykset keräävät käyttäjistään mitä moninaisempaa tietoa voidakseen ohjata heille yksilöidympää mainontaa sekä maksullista sisältöä. (Tirronen 2008, 23; Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 14–15.)

2.3 Sosiaalinen media toimintaympäristönä ja viestinnän välineenä

Sosiaalinen media on sähköinen toimintaympäristö, jonka kautta ihmisten välinen toiminta tapahtuu. Sosiaalisen median sovellukset ovat väyliä, joiden kautta käyttäjien tuottamaa sisältöä voidaan jakaa ja seurata muiden ihmisten kanssa. Jaettavasta sisällöstä riippuu, mitä väylää jakamiseen käytetään. Esimerkiksi YouTube keskittyy liikkuvan kuvaan, kun taas Instagram on enemmän stillkuvien jakopalvelu. Facebook taas pohjaa kirjoitettuun viestintään, mutta sen kautta voidaan jakaa myös kuvia ja videoita. Sosiaalinen media on perinteiseen mediaan verrattuna tehokas viestinnän väline, koska sen sisältö leviää nopeasti suurelle yleisölle. Siitä on tullutkin yksityisten henkilöiden lisäksi merkittävä väline viestinnässä myös yrityksille, yhdistyksille, järjestöille ja poliitikoille. Se, kuinka tehokas väline sosiaalinen media on, on riippuvainen käyttäjien valmiuksista käyttää sosiaalisen median sovelluksia. Uusi viestinnän väline, kuten tässä tapauksessa sosiaalisen median sovellukset, vaatii aina myös uusia taitoja sekä ymmärrystä käytettävästä välineestä. (Matikainen 2008, 25.)

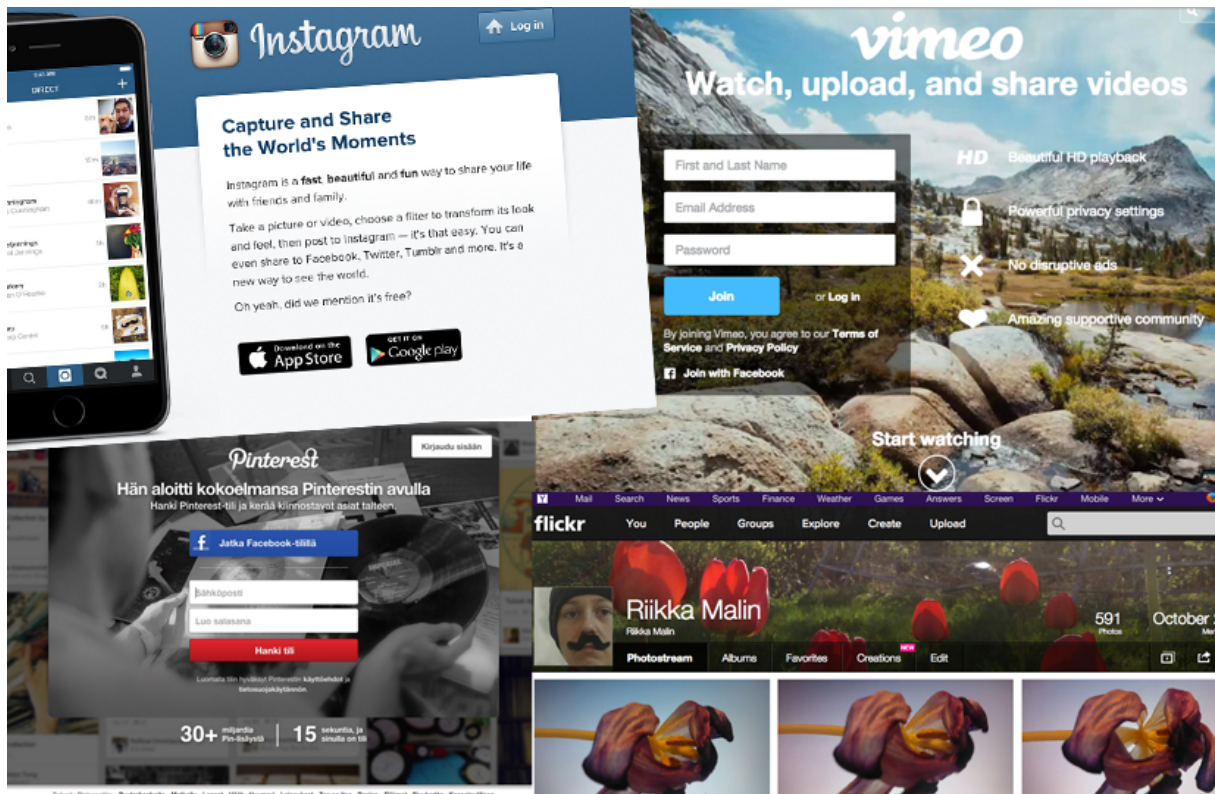
Sosiaalisen median sovellukset avaavat käyttäjilleen uusia sosiaalisen kanssakäymisen muotoja ja toimivat samalla linkkinä virtuaalisen ja reaalielämän välillä. Sosiaalinen media voidaan nähdä yhteisöllisenä ja toiminnallisena tilana. Sosiaalisen median sovellukset ovat palveluita, joiden kautta jaetaan oman kiinnostuksen mukaista sisältöä, luodaan yhteisöllisyyttä, keskustellaan ja kommentoidaan. Sosiaalisen median kautta voidaan myös nostattaa poliittista ja yhteiskunnallista aktiivisuutta sekä organisoida internetin ulkopuolista toimintaa, esimerkiksi mielenosoituksia tai joukkotapahtumia. Verkkoa on kuvailtu virtuaaliseksi kaupungiksi, missä sosiaalisen median sovellukset toimivat tiloina, joissa voi harjoittaa erilaisia toimintoja. (Matikainen 2008, 28–31.) Vaikka sosiaalista mediaa voidaan käyttää ilman olettamusta vastavuoroisuudesta, on sen suosion perusta kuitenkin ihmisten välinen vuorovaikutus. Sosiaalisen median suosiota voidaan arvioida sen kautta, mihin tarpeisiin suosituimmat sosiaalisen median palvelut vastaavat. Yksinkertaistaen, viihteellisiin tarpeisiin vastaa YouTube, yhteydenpi-

dollisiin tarpeisiin Facebook, tiedonhankinnan tarpeisiin Wikipedia ja uutis- ja verkostoitumistarpeisiin Twitter. (van Dijk 2012, 180; Pönkä 2014, 38.)

2.4 Kuvanjakopalvelut osana sosiaalista mediaa

Koska oma tutkimukseni keskittyy kuvien jakamiseen sosiaalisen median kontekstissa, nostan luokituksesta esiin kuvanjakopalvelut, joista on tullut erittäin suosittuja sosiaalisen median käyttäjien keskuudessa (Pönkä 2014, 120). Kuvanjakopalveluilla tarkoitetaan nimensä mukaisesti liikkuvan tai stillkuvien jakamiseen keskittyneitä sovelluksia. Sosiaalisen median luokittelussa (kuva 2) kuvanjakopalvelut sijoittuvat ryhmään *sisältöjen jakamiseen keskittyvät alustat*, mutta kuvia jaetaan myös muita sosiaalisen median kanavia pitkin, kuten Facebookin ja pikaviestipalveluiden kautta. Sosiaalisen median toimintaympäristöön ilmestyy jatkuvasti uusia sovelluksia, mutta tästä huolimatta Facebookin suosio yhtenä käytetyimpänä sosiaalisen median palveluna on vahva myös kuvien jakamisessa (Pönkä 2016).

Suomalaisesta näkökulmasta, kotimainen IRC-Galleria on ollut Facebookin rinnalla yksi merkittävä verkkopalvelu kuvien jakamisen historiassa. Vuosituhannen alussa perustettu verkko-yhteisö on palvelu, jonka kautta tekstipohjaisen IRC pikaviestintäpalvelun käyttäjät pystyvät jakamaan kuvia ensisijaisesti itsestään toisten käyttäjien nähtäväksi. Vaikka IRC-Galleria on suosittu suomalaisten käyttämä kuvanjakopalvelu eivät haastateltavani maininneet kyseistä palvelua käytössään olevaksi kuvien jakamisen väyläksi. Tämä voi johtua siitä, että IRC-gallerian suurin suosio sijoittuu aikaan jolloin haastateltavani eivät ole vielä olleet tai eivät enää kuuluneet ikänsä puolesta kyseisen palvelun kohderyhmään. (Wikipedia 2016b; IRC-Galleria 2016.) Vuonna 2016 kuvanjakopalveluita löytyi muun muassa nimellä Instagram, YouTube, Flickr, Pinterest ja Vimeo ja ne ovat yrittäneet löytää markkinarakoa keskinäisessä kilpailussa muiden sosiaalisen median sovellusten joukossa (kuva 3).

Kuva 3. Kuvanjakopalveluita (Riikka Malin 2015)

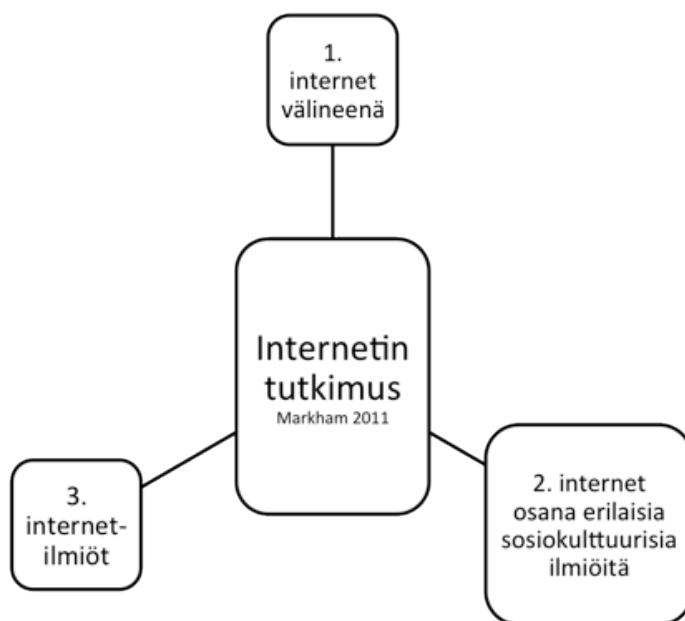
Käytännössä kuvanjakopalvelut, kuten muutkin sosiaalisen median palvelut tarjoavat käyttäjilleen samaa, eli näkyvyyttä, tilaa ja mahdollisuutta tuottaa sisältöä itselle ja muiden katseltavaksi ja kommentoitavaksi. Samalla ne toimivat virtuaalisena valokuva-albumina, ilmoitustauluna tai vain hauskanpirona ja viihdykkeenä. Kuvanjakopalvelut eivät itsessään ole sosiaalisia vaan sosiaalisuus syntyy käyttäjien tavoista käyttää sovelluksia. (Tirronen 2008, 63–64.)

2.5 Internet ja sosiaalinen media tutkimuksessa

Sosiaalinen media laaja-alaisuudessaan kiinnostaa tavallisia internetin käyttäjiä, perinteisiä medioita, yrityksiä, mutta myös tutkijoita. Sekä internetin että sosiaalisen median tutkimusta on tehty runsaasti eri tieteenaloilla niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Näkökulmat vaihtelevat median vastaanottajista sisällöntuottajiin ja tutkimuksen kohteina ovat olleet niin yksittäiset verkkopalvelut, kuten Facebook ja YouTube, kuin myös sosiaalinen media laajemmalla yhteiskunnallisessa perspektiivissä. Internetin tutkimuksesta yritettiin alkuun luoda omaa tutkimusala, mutta verkon kehittyessä yhä keskeisemmäksi osaksi yhteiskunnan eri ilmiöitä, todettiin ettei ole mahdollista eikä mielekäästäkään erotella sitä omaksi tutkimusalu-

eeksi. Internetin tutkimus on näin ollen sekä poikki- että monitieteellistä tutkimusta. (Aula, Matikainen & Villi 2008, 17–18; Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 16–17.)

Sosiaalisen median tutkimus kietoutuu osaltaan yhteen internetin tutkimuksen kanssa, koska sosiaalinen media toimii verkossa. Verkkoa ja sosiaalista mediaa on tutkittu jo nimensä puolesta median ja viestinnän tutkimuksessa, mutta myös yhteiskuntatieteissä, terveys- ja käyttäytymistieteissä, markkinoinnin, talouden ja johtamisen aloilla sekä psykologiassa ja oikeustieteissä kuin myös tietojenkäsittelytieteissä ja teknisillä aloilla. Internetin tutkimus voidaan Annette Markhamin (2011) mukaan jakaa kolmeen tapaan 1) *internet välineenä*, jolloin verkko toimii tutkimusaineiston keräyksessä, varastoimisessa ja analysoinnissa, 2) *internet osana erilaisia sosiokulttuurisia ilmiöitä*, jotka välittyvät tai kietoutuvat verkkoon ja 3) *internet-ilmiöt*, eli verkossa syntyvät ja tapahtuvat ilmiöt. (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 17–18; Peng, Zhang, Zhong & Zhu 2013.) (kuva 4)

Kuva 4. Internetin tutkimus jaettuna Annette Markhamin (2011) mukaan (Riikka Malin 2015)

Nämä Markhamin kolme tapaa ovat mielestäni sovellettavissa hyvin myös sosiaalisen median tutkimukseen. Sosiaalinen media välineenä (1) toimii muun muassa tutkimusaineiston keräyksessä. Näitä voivat olla esimerkiksi blogitekstit ja Facebook-päivitykset. Sosiaalinen media osana erilaisia sosiokulttuurisia ilmiöitä (2) voidaan nähdä hyvin laajasti osana ihmisten kokemusmaailmaa ja käyttäytymistä. Oma tutkimukseni sijoittuu tähän tapaan, jossa sosiaalinen media linkittyy osaksi ihmisten toiminta- ja ajattelutapoja. Sosiaalisen median ilmiöt (3) ovat

taas tapahtumia ja asioita, jotka syntyvät sosiaalisessa mediassa ja nousevat vielä laajempaan julkisuuteen muun median, kuten esimerkiksi verkkolehdistön kautta. Esimerkkinä niin kutsu-
tuista “someilmiöistä” käy lukuisat Facebook -päivitykset² ja YouTube -videot³, jotka tietyn
sisältönsä vuoksi onnistuvat keräämään lukuisia tykkäyksiä tai katsojia ja valtavan huomion
mediassa.

Sosiaalista mediaa ja sen käyttöä tutkitaan paljon, eri aloilla ja eri lähtökohdista. Oma tutki-
mukseni, joka keskittyy siihen kuinka valokuvien jakaminen sosiaalisen median sovellusten
välityksellä näyttäytyy arkipäivän toimintana, yhdistää sekä sosiologiaa että mediatutkimusta.
Toisaalta kiinnostukseni on juuri niissä arkisissa käytännöissä, joita haastateltavani toteuttavat
jakaessaan kuvia sosiaalisessa mediassa, eli siinä mitä toiminta on käytännön tasolla ja miten
teknologia kietoutuu yhteen toiminnan kanssa. Näitä teemoja tarkastelen erityisesti käytäntö-
teoreettisesta näkökulmasta. Toisaalta etsin haastateltavieni ajatusten kautta vastauksia käsi-
tyksiin toiminnasta sekä yhteiskunnallisella että henkilökohtaisella merkitystasolla. Tutki-
muksellisia näkökulmia työssäni ovat nuorten ja seniorien sosiaalisen median käyttö, kuvalli-
set käytännöt, median ja mediateknologian käyttö osana arkipäivän toimintaa sekä sosiaali-
suuden kokemus ja toiminnan merkityksellisyys. Hyödynnän etnometodologiaa tarkastelles-
sani aihetta arkitiedon tutkimuksena kuin myös menettelytapojen sekä ajatusten tutkimuksena,
joilla haastateltavani ymmärtävät toimintansa kontekstia, toimivat siinä ja vaikuttavat siihen
(Heritage 1996, 18).

Sosiaalisen median sekä mediateknologian roolia sekä merkitystä ja kiinnostavuutta käyttäjil-
leen jokapäiväisessä käytössä on tutkittu ja käsitelty muun muassa Jari Luomasen väitöskir-
jassa *Living with the Media. Analysing Talk About Information and Communication Techno-
logy* (2010) ja Piritta Poikselkän artikkelissa *Liikkuvat sosiaalisen median palvelut* (2010).
Luomasen tutkimus keskittyy tapoihin, joilla ihmiset suhtautuvat mediaan ja teknologiaan
oman arkielämän kontekstissa. Medialla on keskeinen rooli määriteltäessä ja ylläpitäessä jo-
kapäiväisiä rutiineja sillä arkielämämme on hyvin medioitunutta. Arki ja siihen liittyvä medi-
an ja mediateknologian käyttö voidaan nähdä sosiaalisesti rakentuneena kokoelmana tapah-
tumia ja syklejä, jotka ymmärretään käytettävissä olevan kielen ja kulttuurin kautta. Internetin
ja erityisesti sosiaalisen median nopea kehitys on vaikuttanut siihen, kuinka ihmiset ovat op-

---

² Facebook-kirjoituksena alkunsa saanut ja laajalle levinnyt makkaraperunakohu. Saatavissa:
<http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1288741145091.html> [viitattu 19.2.2015].

³ YouTube-hitti, pseudokielillä puhuva Smoukahontas. Saatavissa:
<https://www.youtube.com/watch?v=ybcvixivscw> [viitattu 19.2.2015].

pineet suhtautumaan internetiin ja hyödyntämään sen mahdollisuuksia. Moraali ja merkitykset, joita ihmiset liittävät uuden median ja viestinnän käyttöön kumpuavat ympäröivän yhteiskunnan vallitsevista arvoista. (Luomanen 2010, 15–16; 23–24; 59.)

Poikselkän artikkeli käsittelee sosiaalisen median palveluiden kiinnostavuutta jokapäiväisessä käytössä hahmottaen sekä käyttäjäkokemusta että ihmisten asenteita teknologiaa kohtaan. Vuonna 2010 julkaistu artikkeli esittelee mobiililaitteiden käytön uutena sosiaalisen verkostoitumisen muotona painottaen mobiililaitteiden tarjoamaa mahdollisuutta käyttää sosiaalista mediaa vapaasti riippumatta ajasta ja paikasta. Asteet ja motivaatio liittyvät uuden teknologian kotouttamiseen ja kotoutumiseen. Uuden teknologian tulee kotoutuakseen olla käyttäjälleen niin helppoa, että sen omaksuminen omaan käyttöön on motivoitua. Teknologian kehityksen nopeudesta kertoo se että vuodesta 2010 vuoteen 2016 mennessä mobiililaitteiden käytön suosio on kasvanut huimasti. Vuonna 2010 3G matkapuhelimien mobiilikäyttö kolmen kuukauden otannalla jäi 16–74 vuotiailla alle 20 prosenttiin, kun taas vuonna 2015 älypuhelin oli käytössä 75 prosentilla 16–74 vuotiaista suomalaisista. Käytön suosioon on ollut vaikuttamassa teknologian kehittyminen vielä suhteellisen kömpelöistä näppäinpuhelimista teknisesti toimivampiin ja helpompiin kosketusnäytöllä toimiviin älypuhelimiin. (Poikselkä 2010, 147–156; Suomen virallinen tilasto 2010; 2015.)

Teknologia on keskeinen elementti sähköisen kommunikaation ja sosiaalisen median toiminnan kannalta. Ulla Heinosen väitöskirja *Sähköinen yhteisöllisyys. Kokemuksia vapaa-ajan, työn ja koulutuksen yhteisöistä verkossa* (2008) selvittää suomalaisten aikuisten ja nuorten kokemuksia virtuaaliyhteisöllisyydestä erilaisissa vapaa-ajan sekä työn ja koulutuksen tiloissa. Yhteisöllisyyttä käsitellään virtuaalisten yhteisöjen, yhteisöllisyyden tunteen ja virtuaalisen persoonan rakentumisen kautta. (Heinonen 2008, 11). “Sähköinen yhteisöllisyys” kuvaa sekä ihmisten sosiaalista toimintaa verkossa että teknologiaa, jota siinä käytetään. Tämän lisäksi se viittaa ihmisen ja teknologian väliseen kanssakäymiseen. Verkossa syntyvä yhteisöllisyys on aina teknologiavälitteistä, joten teknologian kehittyessä myös ihmisten välisen viestinnän mahdollisuudet ovat kasvaneet. Teknologia ei kuitenkaan itsessään pysty luomaan tai ylläpitämään yhteisöjä vaan yhteisöllisyys syntyy ihmisten valmiuksista ja kokemuksista. Sähköinen yhteisöllisyys vaatii teknologian hallitsemista, joten uusi teknologia tulee aina kehyttää käyttäjälle sopivaksi. Tutkimuksessa verkossa toimiminen nähdään luontevana osana ihmisten sosiaalisen toiminnan kenttää. Verkkoyhteisöllisyyden kritiikki kohdistuu verkossa toimimisen sijasta, ennen kaikkea teknologian haltuunottoon. (Heinonen 2008, 163–177.)

Tutkimukseni keskeisenä teemana toimivat haastattemieni tavallisten sosiaalisen median käyttäjien valokuvat, niiden käyttö sisällöntuottamisessa ja toiminnan organisoimisessa. Asko Lehmuskallio on perehtynyt väitöskirjassaan *Pictorial Practices in a "Cam Era" - Studying non-professional camera use* (2012) laajamittaiseen ei-ammattilliseen kuvankäyttöön, erityisesti kameran käyttöön sekä käytäntöjä painottavan teoreettisen viitekehyksen kautta siihen, miten kamerat välittävät käyttäjien toimintaa. Kuvalliset käytännöt eivät ole sidottuja yhteen tiettyyn mediaan vaan ne ennemminkin liikkuvat mediasta toiseen. Myös keho voi toimia mediana kuvien välittämisessä. Arkielämään kotoutuneet kamera- sekä kuvakäytännöt tarvittavine kehollisine tekniikoineen ja niihin liittyvine sosiaalisine käytänteineen, ovat eksplisiittisesti opittua. Ne opitaan kasvotusten, kuvia katsomalla, kuin myös ohjekirjoista, mainoksista, internet-sisällön sekä muun välittyneen materiaalin avulla. (Lehmuskallio 2012, 11–14; 135; 228.)

Tutkimukseni keskittyy sekä nuorten että senioreiden sosiaalisen median kautta käytävään sosiaaliseen toimintaan. Reijo Kupiainen artikkeli *Diginatiivit ja käyttäjälähtöinen kulttuuri* (Kupiainen 2013) perehtyy eri ikäpolvien välille rakennettuun digitaalisen teknologian käytön ja osaamisen kuiluun sekä diginatiivi -myyttiin. Marc Prenskyn (2001) lanseeraama termi “diginatiivi” tarkoittaa 1980-luvulta lähtien syntyneitä, digitaalisen teknologian aikana kasvaneita sukupolvia, joille tietotekniikan haltuunotto on ollut luontevaa vanhempiin sukupolviin verrattuna. Prensky on saanut kritiikkiä siitä, että hän niputtaa sukupolvet yhtenäisiksi ryhmiksi, joiden toiminta on homogeenista. Prensky puolustaa diginatiivi termiään korostamalla, että se viittaa digitaalisessa kulttuurissa kasvamiseen. Kupiainen itse puhuu diginatiiveista myyttinä, johon sisältyy 1) oletus siitä että lapset ja nuoret hallitsevat digitaalisen kulttuurin ilman opetusta ja että 2) sukupolviero-argumentti toimii luonnollisena erontekijänä teknologian käytön luonnostaan osaavien ja osaamattomien välillä. (Kupiainen 2013; Aivelo 2014.) Myös oma tutkimukseni kyseenalaistaa nämä myytit luonnollisista sukupolvieroista teknologian käytössä. Suhtautumiseen mediateknologiaan ja sen osaamiseen vaikuttavat ikää enemmän, teknologian parissa vietetty aika. Mitä enemmän arkeen kuuluu eri teknologioita sitä luonnollisempana niiden käyttö koetaan. Haastateltavani Sirkka kertoo kuinka työelämästä pois jäämisen seurauksena työntekoon kuulunut päivittäinen tietokoneen käyttö on jäänyt vähemmälle, joka on vaikuttanut muun muassa uuden teknologian sisäistämisen nopeuteen.

Seniorit ja vanhukset ovat pitkään olleet taka-alalla sosiaalisen median palveluiden kuin myös verkkotutkimuksen keskittyessä nuoriin ja työikäisiin. Seniorien ja vanhusten näkökulmasta internetin ja sosiaalisen median palveluiden kehittämiseksi kuin myös tutkimukselle olisi tarvetta sillä he ovat monessa maassa koko ajan kasvava käyttäjäryhmä. (Isomursu 2010.) Tähän haasteeseen on tarttunut kansainvälinen ACT project (Ageing + Communication + Technologies). Tämän monimetodisen tutkimusprojektin tarkoituksena on tuoda ikääntyvät ihmiset uuden median pariin ja käynnissä on useita tutkimushankkeita ympäri maailmaa. Tutkimushankkeen ensisijainen painopiste keskittyy siihen, kuinka ikääntyvä väestö kokee maailman, joka yhä enemmän välittyy jatkuvasti lisääntyvien digitaalisten laitteiden kautta. (ACT Project 2016.) Kun omassa työssäni keskityn nuorten lisäksi seniori-ikäisten sosiaalisen median käyttöön kuvien jakamisen toiminnan kautta, lähtöolettamukseni on, että haastateltavillani on jo jokin tarvittava teknologia hallussa toiminnan toteuttamisen mahdollistamiseksi.

Tutkimusta tehdessä poikkitieteellisyys voidaan nähdä ongelmallisena ja yhteistä tutkimusta vaikeuttavana tekijänä, jos eri tieteenalojen lähtökohtaolettamukset eroavat toisistaan paljon. Poikkitieteellisyys on kuitenkin tärkeää myös internetin ja sosiaalisen median tutkimuksessa, koska niihin liittyvät ilmiöt eivät itsessään sijoitu tietyn tieteenrajojen sisäpuolelle. Metodologinen moniarvoisuus ja -muotoisuus sopivat sosiaalisen median tutkimukseen, mutta eivät ole automaattinen tae metodisesti laadukkaasta tutkimuksesta. (Aula, Matikainen & Villi 2008, 18.) Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 20–21) peräänkuuluttavat uusia menetelmiä sosiaalisen median tutkimukseen sekä sitä, että tutut menetelmät, kuten haastattelut ja kyselyt, mukautettaisiin uuteen kenttään ja niitä voitaisiin yhdistellä luovasti keskenään. Tästä huolimatta tulee muistaa, että samat metodologiset, metodiset ja eettiset vaatimukset koskevat kaikkea tieteellistä tutkimusta. Ne takaavat tiedon luotettavuuden ja avoimuuden, mahdollistaen samalla sen pätevyyden arvioinnin.

3. ETNOMETODOLOGIA JA TEKNOLOGISET KÄYTÄNNÖT

Lähestyn tässä tutkimuksessa valokuvien jakamista sosiaalisessa mediassa Harold Garfinkelin etnometodologian sekä yhteiskuntateoreettiseen tutkimussuuntaukseen kuuluvan käytäntöteorian näkökulmista. Etnometodologia tutkii arkitiedon kautta jäsentyvää, ihmisten välistä toimintaa. Käytäntöteoria taas keskittyy ihmisten suorittamiin arkisiin, materiaalisesti välittyneisiin käytäntöihin, jotka ovat osa ihmisten välistä toimintaa. Yhdistän työssäni näitä kahta teoriasuuntausta, koska valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa on vahvasti teknologiavälitteistä toimintaa, mutta myös ihmisten välistä, sosiaalisen järjestyksen, normien ja käytännön järjelyyn kautta rakentunutta sosiaalista kanssakäymistä.

3.1 Harold Garfinkelin etnometodologia

Etnometodologia, sananmukaisesti suomennettuna kansanmenetelmäoppi, on sosiologi Harold Garfinkelin luoma fenomenologisen sosiologian suuntaus, joka on kiinnostunut arkitiedosta ja arjen merkitystulkinnosta (Heiskala 2000, 90–91). Garfinkel oli kiinnostunut tavasta, jolla toimijat ymmärtävät toimintaansa ja jolla he ohjaavat keskinäisiä toimiaan. Etno -liite viittaa Garfinkelin mukaan käsityksiin, joita tutkittavien yhteisöjen jäsenet tavanomaisen tiedon luonteesta jakavat. Etnometodologia tutkii sitä, miten ihmisten tulkinnat ympäröivästä maailmasta syntyvät ja miten ne sosiaalisessa vuorovaikutuksessa toimivat. Näiden lisäksi etnometodologian kohteena on se, miten rakentuu arkijärkeä ja tavanomaisia käsityksiä koskeva tieteellinen ymmärrys. (Tampereen yliopisto 2016.)

Harold Garfinkelin etnometodologian taustalla on sosiologi Talcott Parsonsinkin toimintateoria, joka tutkii sosiaalista toimintaa jakaen toiminnot rationaaleihin oman edun tavoitteluun ja eirationaaleihin sisäsyntyisiin normeihin ja arvoihin. Parsonsinkin tohtorioppilana Garfinkel kuitenkin esitti eriävän mielipiteen Parsonsinkin tavasta käsitellä voluntaristisessa⁴ teoriassaan toimijan tietoa ja ymmärrystä. Voluntaristisen teorian mukaan yhteiskunnallisten instituutioiden tutkimuksessa keskeiseksi nousee toimijoiden yksilöllisistä arvoista ja normeista kumpuava suhtautuminen olosuhteisiinsa. Tätä, mielestään liian pinnallista käsittelyä, Garfinkel pyrki korjaamaan omassa teoriassaan. (Heritage 1996, 21–22 & 83; Tampereen yliopisto 2016.)

---

⁴ Voluntarismi: fil. käsitys, että psyykinen perusominaisuus on tahto (Nykysuomen sivistyssanakirja, vieraspe-
räiset sanat. Toimittanut nyky-suomen laitos. SKS Juva: WSOY 1994 18. painos)

Garfinkel etsi teoreettista lähestymistapaa keskittyä niihin käytänteisiin, joita toimijat käyttävät analysoidessaan elinolojaan sekä suunnitellessaan ja toteuttaessaan toimiaan. Tämänkaltaisella teoreettisella lähestymistavalla Garfinkel halusi tutkia sosiaalista toimintaa enemmän kokemuksen jäsentymisen analyysina. (Heritage 1996, 23.) Tämän saavuttaakseen Garfinkel suuntasi katseensa alueeseen, jonka Parsons oli jättänyt huomiotta, eli arkijärjen maailman muodostaviin arviointeihin ja rationaalisiin päättelyihin (Heritage 1996, 47). John Heritage (1996, 23) kiteyttää eron Garfinkelin ja Parsonsin välillä kysymykseen, pitääkö ”toimijan näkökulmaa ja sen osuutta toiminnan järjestymisessä analysoida toimijan kokemuksen rakenteen kannalta sisäisin vai ulkoisin menetelmin.”

Teorian tehtävänä ei Garfinkelin mukaan ole määrätä etukäteen sitä, mistä koostuu jokin sosiaalisten olosuhteiden ja tapahtumien joukko. Sen sijaan teorian tulisi analysoida näiden tapahtumien ja olosuhteiden rakentumista sekä tunnistamista sellaisina kuin ne toimijoiden toimissa hetki hetkeltä avautuvat. Garfinkel näki, että näiden tapahtumaketjujen rakentuminen ja tunnistaminen on metodisesti mahdollista, sillä ihmisten arkinen toiminta on yleensä sekä ymmärrettävää että järjestynyttä. (Heritage 1996, 47.)

Toinen Garfinkelin etnometodologiaan vaikuttanut teoreetikko oli fenomenologiaa painottanut itävaltalainen filosofi ja sosiologi Alfred Schutz. Sekä Schutz että Garfinkel kyseenalaistivat tieteellisen tiedon lähtökohtaisen paremmuuden suhteessa maallikkotietoon. (Heiskala 2000, 82 & 86; Tampereen yliopisto 2016.) Yhteiskuntateoreettisessa lähestymistavassaan Schutz korostaa, että yhteiskunnan jäsenet kokevat maailman sosiaalisten luokitusten ja rakennelmien avulla merkityksellisenä ja ymmärrettävänä. Schutzin näkemyksen mukaan yhteiskuntaelämää voi tutkia tieteellisesti, mutta sen tulee ottaa huomioon erityisluonne, joka tällä tutkimusaiheella on. (Heritage 1996, 48; 55.)

Schutzin lähtökohta arkitiedon analyysille on näkemys, että arkitieto on tyypittynyttä ja kokemistapamme tyypittäviä (Heritage 1996, 62). Toisin kuin Parsons, Schutz ei tee sosiaalisten toimintojen erottelua toisistaan rationaalisuuden perusteella vaan näkee, että toimijat mukauttavat sekä toimiensa ehdot että niiden tulokset sosiaalisesti vakiintuneisiin tyypittelyihin. Näiden tyypittelyiden mukaan toimijat yrittävät yhdessä ohjailta ja hallita toimiaan. (Heritage 1996, 83.) Schutzin mukaan sosiaalinen organisaatio syntyy yhteistyössä yhteensovittamis-

työn tuloksena jossa toimintalinjoja vakiinnutetaan, ylläpidetään, toistetaan ja muunnellaan ajassa (Heritage 1996, 83).

Parsonsin ja Schutzin näkökulmat eroavat toisistaan siten, että Parsonsin toiminnan organisaatio on etupäässä ulkoisesti ja sisäisesti rajoittavien moraal sääntöjen ylläpitämää. Parsons ei ole kiinnostunut toimijoiden arkipäätelyistä ja niiden yksityiskohdista, joista Schutz taas on, mutta joka taas ei niinkään ole kiinnostunut arkipäätelmiin sijoittuvasta moraalista voimasta. Garfinkelin tehtäväksi omassa työssään jäi yrittää yhdistää nämä kaksi, *moraalinen* ja *kognitiivinen*. Garfinkelin teoriassa, sosiaalista järjestystä jäsenettäessä, toiminta nähdään moraalisen valinnan tuloksena, josta valinnan tekijä on selontekovelvollinen. (Heritage 1996, 84.)

Etnometodologian kiinnostuksen kohteena ovat siis ihmisten arkisiin toimintoihin liittyvät käytännöt eli niin kutsutut sosiaaliset järjestykset. Arkielämän menet ja toiminnan refleksiivisyys eli käytännön järjely auttavat ihmisiä valmistautumaan toisiinsa ja yhteiseen toimintaan. Selonteot, joilla tarkoitetaan kuvauksia ja selityksiä, joiden kautta asioita ja tekemisiä tehdään ymmärrettäväksi, kuuluu myös etnometodologian avainkäsitteisiin. Selonteon yhteydessä puhutaan myös selontekovelvollisuudesta, jolla tarkoitetaan korostunutta tarvetta selittää toimintaa, joka poikkeaa totutusta normista. Garfinkelin mukaan sosiaalinen elämämme koostuu suurimmilta osin selonteista ja asiointilojen kuvailusta. Nämä selonteot ovat sidoksissa niihin kulttuurisiin normeihin, joiden valossa arvioimme toimintaamme joko normaaliksi tai normaalista poikkeavaksi (Heritage 1996, 108–110; 138; Jokinen, Juhila & Suoninen 2012, 21.)

Garfinkelin etnometodologia korostaa kahta seikkaa, jossa 1) toiminta on *aikaan sidonnaista* ja 2) toimintaa leimaa *refleksiivinen selontekovelvollisuus*. Nämä kaksi seikkaa luovat yhteyden *tiedon* ja *toiminnan* välille. Toimijat pystyvät näin erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa määrittämään sen ”missä mennään” sekä ymmärtämään ja arvioimaan vuorovaikutustilanteen toimijoiden pyrkimyksiä, identiteettiä sekä moraalista ajattelua (Heritage 1996, 307.) Toimijat kokevat ne odotukset, jotka liittyvät arkielämän asenteiden muodostumiseen, hyvin normatiiviksi ja moraalisesti sanktioitaviksi asioiksi. Normit voidaan nähdä havaittuja ympäristöjä muodostavina normeina piirteinä. Moraalinen voima taas sijoittuu siihen arkitietoon, jonka ”kaikki tietävät”. (Heritage 1996, 107.) Sanktioitavuus tulee esiin, jos joku rikkoo tätä norma-

tiivisuuden ja moraalien kaavaa. ”Säännön rikkoja” on velvoitettu antamaan selitys normatiivisuudesta poikkeavalle toiminnalleen. (Heritage 1996, 102.)

Toiminnan refleksiivinen selostettavuus ja siihen liittyvä selontekovelvollisuus ovat Garfinkelin etnometodologian keskeisempiä teemoja. Toimijat elävät ja ymmärtävät käytännön toimien maailmaa toiminnan refleksiivisen selostettavuuden kautta, samalla kun he uusintavat ja tuottavat näkyvästi ja kuvattavasti sen piirteitä. Toimijat hallitsevat ja ylläpitävät sosiaalista elämää arkikuvauksen välityksellä. Garfinkel näkee kuvailevat selonteot indeksaalisina eli kontekstisidonnaisina. (Heritage 1996, 114; 139; 143.) Arkikuvauksia tuotetaan ja kuvauksia vastaanotetaan toimijoiden aktiivisen kontekstualisoinnin kautta. Kuvauksien ymmärtäminen on sidoksissa siihen, että vastaanottaja osaa sijoittaa kuvauksen oikeaan kontekstiin ja kuvauksen tuottaja luottaa siihen, että vastaanottaja tekee juuri niin, jotta hänen viestinsä on ymmärrettävää. (Heritage 1996, 102; 149.)

Garfinkelin mukaan

”--’Jaettu yksimielisyys’ viittaa lukuisiin sosiaalisiin menetelmiin, joiden avulla jäsen tunnistaa, että jotakin on sanottu säännön mukaan eikä sisällöllisten asioiden vastaavuuden mukaan” (Garfinkel 1984, 30; suom. Heritage 1996, 154).

Yhteisymmärrys koostuu siis niistä tulkinnoista, joihin kuuluvat tilanteen konteksti, kuvaamisen tarkoitus ja motiivi, joita sekä kuvauksen tuottaja että vastaanottaja tekevät. Garfinkel oli itse kiinnostunut kuvauksien käytöstä sosiaalisen elämän tilanteiden jäsentämisessä ja hallinnassa. Hän ei keskity työssään selontekojen ulkoiseen arviointiin, kuten asianmukaisuuteen, tarpeellisuuteen tai onnistumiseen vaan käsittelee kuvauksia yksinomaan käytännön toimintoina. Garfinkel halusi tutkia sitä, ”miten selonteot jäsentävät niitä empiirisiä olosuhteita joissa ne esiintyvät, ja miten empiiriset olosuhteet jäsentävät kuvauksia.” (Heritage 1996, 142–143.)

Kuvauksen näkemisessä toimintana on hyvä ottaa huomioon, että yksikään kuvaus ei pysty kuvailemaan asiaintilaa täydellisesti. Kuvauksella voidaan nostaa esiin tiettyjä seikkoja, mutta samalla toisia jätetään huomiotta. Kuvaus myös viittaa noihin esiin nostettuihin seikkoihin tietyllä tavalla, esimerkiksi puhujan ja kuulijan näkökentästä esiin poimittuna asiana ja sitä tietyllä tapaa kuvailtuna. Kuvauksen tuottaja voi myös tehdä päätöksen pysyä hiljaa. Kuvauksen ymmärtämiseen tarvitaan oivallus siitä, mikä sen hetken kuvauksen tarkoitus tai motiivi

on. Näitä kuulija tulkitsee pohtimalla kuvauksen tekijän syitä esittää juuri tämä kuvaus, juuri tietyllä tavalla ja juuri siinä hetkessä. (Heritage 1996, 151–152.)

Heritage (1996, 179) nostaa Garfinkelin teoriasta esiin *methodisen symmetrian*, joka tarkoittaa sitä, että menettelyt joilla toimijat tekevät toiminnoistaan selostettavia ovat täysin samoja, joilla he arkisia tilanteita tuottavat ja säätelevät. Tämä metodinen symmetria on yhtä lailla toimijoiden olettamaa että aikaansaamaa. (Garfinkel 1984, 1; Heritage 1996, 179.) Toimijat uusivat, kehittävät tai muokkaavat myös toimintaansa ympäröiviä institutionaalisia todellisuuksia samalla, kun he pitävät yllä, muokkaavat tai muuntavat toiminnoillaan omia olosuhteitaan (Heritage 1996, 180).

Harold Garfinkel on luonut etnometodologiaansa hyvin erilaisten ja keskenään suoraan yhteydessä olemattomien aiheiden kautta. Garfinkel on tutkinut muun muassa valamiehistön päätöksentekoa, transsukupuolisen henkilön käyttäytymistä, rationaalisuutta ja ihmisten välisestä kanssakäymisestä arkielämässä sekä tehnyt keskusteluanalyysia. Tästä syystä Garfinkelin tuotantoa on vaikea ”niputtaa” yhdeksi teoreettiseksi tuotokseksi. Ongelmalliseksi on osoittautunut systemaattisen teorian esittäminen Garfinkelin sinänsä teoriaa painottavasta etnometodologiasta. (Heritage 1996, 15.)

Risto Heiskala (2000, 94) kritisoi Harold Garfinkeliä siitä, että Garfinkel käyttää rationaalisuuden käsitettä kuvaamaan kulttuurisia sisältöjä ja korostaa paikoitellen toiminnan empiirisesti tutkittavissa olevia sisältöjä niin paljon, ettei hän kiinnitä huomiota toimintaan käsitteellisistä syistä kuuluviin aspekteihin. Näillä aspekteilla Heiskala tarkoittaa toiminnan päämäärähakuisuutta ja vaihtoehtoisten keinojen punnitsemista, jotka ovat toiminnan kannalta olennaisia. Heiskalan mukaan tästä hyvänä esimerkkinä toimii Garfinkelin itsensä tekemä opintoneuvokoe (Garfinkel 1984, 79–94). Kokeessa opintoneuvontaan tulevat opiskelijat saivat esittämiinsä kysymyksiin vastaukseksi joko ”kyllä” tai ”ei”. Vastaukset olivat todellisuudessa etukäteen valmiiksi valittu umpimähkäisessä järjestyksessä, jotka eivät liittyneet esitettyihin kysymyksiin millään tavalla. Testin tarkoitus oli romuttaa luonnollisen asenteen varainen merkityksen tulkinnan mahdollisuus. Testin tulokset kuitenkin osoittivat, että jopa ne henkilöt, jotka saivat kysymyksiinsä jatkuvasti ristiriitaisia vastauksia, kokivat keskustelun mielekkääksi. Tämä johtui siitä, että testiin osallistuneet opiskelijat kokivat vastaajan päässeen keskustelun edetessä sisään opiskelijan ongelmaan ja ymmärtävän tilannetta paremmin, jonka johdosta keskenään ristiriitaiset vastaukset oli selitettävissä ymmärrettäviksi. Tämä koe osoit-

ti, että luonnollinen asenne olettaa vuorovaikutusparin tarkoittavan teoillaan ja puheillaan aina jotakin. Vuorovaikutus siis nähdään toimintana. (Heiskala 2000, 94–95; Heritage 1996, 96–99.)

Heiskala (2000, 95) näkee Garfinkelin etnometodologiassa kehitettävää ja jatkojalostettavaa. Ensinnäkin rationaliteettien luonteeseen liittyvissä pohdinnoissa etnometodologisen ja muun toimintateoreettisen käsitteistön suhteen systemaattisen tutkimisen ja niiden yhdistämisen ja toiseksi luonnollisen asenteen kognitiivisuuden ja normatiivisuuden tutkimuksen. Heiskala kokee, että Garfinkel aloitti kyllä käsittelemään molempia teemoja, mutta ei saattanut työtään loppuun.

3.2 Etnometodologia omassa työssäni

Garfinkelin etnometodologia on arkitiedon tutkimusta sekä niiden ajattelu- ja menettelytapojen tutkimusta, joilla toimijat ymmärtävät elinympäristöjään joissa toimivat ja joihin vaikuttavat (Heritage 1996, 18). Sovellan etnometodologiaa omassa työssäni tutkiessani valokuvia sosiaalisessa mediassa jakavien haastateltavieni toimintaa ja käytäntöjä. Käsittelem aineistoani nostamalla etnometodologiasta keskeisiksi käsitteiksi käyttööni *toiminnan refleksiivisyyden (käytännön järkeily)*, *toiminnan indeksaalisuuden (toiminnan konteksti)* sekä *selonteot ja selontekovelvollisuuden*. Työssäni tämä merkitsee sitä että tutkin, miten haastateltavani toimivat jakaessaan kuvia sosiaaliseen mediaan ja minkälaiseen logiikkaan ja toiminnan kulttuuriin heidän toimintansa pohjaavat. Valokuvien jakamiseen liittyy normatiivisia ja sosiaalisesti järjestyneitä toimintatapoja, joiden rikkomisesta käyttäjät ovat selontekovelvollisia. Tutkimukseni avaa sitä, miten toiminnan normatiivisuus näkyy haastateltavieni näkökulmasta ja kuinka selontekovelvollisuus tulee esiin toiminnassa näitä normeja rikottaessa.

Katson kuvien jakamista sosiaalisessa mediassa arkisena toimintana, jota toteutetaan muiden arkipäivän toimien joukossa. Verkon välityksellä suoritettava toiminta eroaa kuitenkin Garfinkelin etnometodologisesta ajattelusta siinä, että vaikka ihmiset pystyvät toimimaan ja kommunikoimaan lähes reaaliajassa, ei verkon välityksellä tapahtuva sosiaalinen toiminta ole samalla tavalla vuorovaikutuksellista, kuin millaisena se Garfinkelin töissä on ymmärretty. Sosiaalisen median vuorovaikutustilanteesta puuttuu sekä fyysinen että puhuttu kielellinen kontakti. Tämä vaikuttaa siihen miten kontekstualisoinnin sekä toiminnan refleksiivisyyden

merkitys korostuu siinä miten ihmiset ymmärtävät toistensa jakamaa sisältöä sosiaalisessa mediassa, jotta toiminta nähdään ymmärrettävänä ja järkeen käypänä. Se, miten yksittäisen valokuvan viesti ymmärretään juuri niin kuin kuvan jakaja on sen tarkoittanut, liittyy niihin kulttuurisesti rakentuneisiin, normatiivisiin käsityksiin, kuvan jakajan sen hetkisestä tarkoituksesta ja motiivista jakaa juuri kyseinen kuva. Näitä tulkintoja kuvan vastaanottaja tekee juuri kontekstualisoinnin kautta.

On hyvä muistaa, että vaikka internet ja sen välittämä todellisuus on osa meidän arkipäiväistä elämäämme on se myös oma virtuaalinen maailmansa. Vaikka kuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa on sosiaalisena toimintana vielä suhteellisen uutta, on siihen muodostunut omat säännöt ja toimintatavat joita käyttäjän on ymmärrettävä, jotta toiminta näyttäytyy mielekkäänä. Soveltaessani etnometodologiaa aihepiirini tutkimuksessa, minun on tiedostettava ne teknologiavälitteisen toimintaympäristön erityispiirteet jotka vaikuttavat arkielämän kuvauksien tekemiseen. Reaalielämän tapahtumista jaetaan kuvia tietyn tavan mukaan ja tähän tapaan sisältyy moraalinen käsitys siitä, mitä ja miten kuvia voidaan julkaista. Etnometodologia on hyvä tapa tutkia ihmisten toimintaa valokuvia jaettaessa sillä siinä ei pyritä vain selittämään vaan ymmärtämään sitä, miten ihmiset itse rakentavat sosiaalista todellisuuttaan. Tutkimukseni kontekstissa valokuvat toimivat representaatioina reaalielämän tapahtumista ja tilanteista, mutta niillä luodaan sosiaalisessa mediassa myös tiettyjä merkityksiä ja mielikuvia, jotka voivat olla hyvinkin poikkeavia reaalielämän tapahtumien kanssa. Käyttäjä voi esimerkiksi haluta luoda jakamallaan valokuvalla tietynlaista mielikuvaa omasta kodista, mutta sosiaaliseen mediaan jaettu kuva siististä olohuoneesta voi samalla kätkeä taakseen sotkuisen keittiön.

Sosiaalista maailmaa tuotetaan ja ylläpidetään toiminnan refleksiivisyyden eli käytännön järkeilyn sekä kontekstualisoinnin kautta. Kuva lemmikkikissasta Instagramissa kertoo, että lemmikki on tärkeä, kuvaamisen arvoinen. Kissa on voinut tehdä jotain hauskaa, esimerkiksi kiivetä keittiön hyllylle jolloin kuva voi kertoa siitä, että kuvaaja on huvittunut kissan toiminnasta ja halunnut ikuistaa ja jakaa hauskan hetken muiden kanssa. Kuvan katsoja kontekstoi kuvan tapahtumat käytännön järkeilyn avulla. Nähdessään kissan sille kuulumattomassa paikassa, hän ei oleta, että se on esimerkiksi keittiön kaapissa säilytettävä täytetty kissa, vaan kuvaajan oma lemmikki. Kuvallisen viestinnän sisältö ja tapahtumat ovat ymmärrettävissä käytännön järkeilyn ja kulttuuristen konventioiden kautta. Tutkimukseni etnometodologinen osuus keskittyy siihen, miten kuvien jakaminen toimintana tehdään ja ymmärretään sellaiseksi

kuin se on sekä minkälaista toiminnan vuorovaikutus on ja minkälaisena toiminnan sosiaalisuus nähdään.

3.3 Käytäntöteoria tuo teknologian osaksi valokuvien jakamisen toimintaa

Sosiaalisesta mediasta on tullut nopeasti osa ihmisten arkipäivän käytäntöjä muiden arkipäivän toimintojen joukkoon. Toiminta sosiaalisessa mediassa on linkittynyt luonnolliseksi osaksi niitä reaalielämän toimintoja, joita ihmiset rutiininomaisesti toteuttavat arkielämässään. Nämä arkeen soluttautuneet käytännöt ovat toimia, joita ihmiset toteuttavat yhteisessä ymmärryksessä. Esimerkiksi Facebook toimii ihmisille luontevana sosiaalisen median väylänä kertoa arkipäivän tapahtumista sekä kuvin että tekstillä. Yhteisesti ymmärrettynä arkipäivän toimintana valokuvien jakaminen rakentuu ihmisten huomioon ottamista asioista, jotka ovat yhtä aikaa sekä nähtyjä että huomaamattomia. Yhteinen ymmärrys syntyy toiminnan refleksiivisestä selostettavuudesta, jolloin ihmisten toiminta näyttyy loogisena. Huomioon otetut mutta yhtä aikaa huomaamattomat asiat tulevat parhaiten esille tilanteissa, jossa normatiivista toimintamallia rikotaan. Kun käyttäjä jakaa toisesta kuvan ilman annettua lupaa, on rikkeen tekijä velvollinen selittämään toimintansa ymmärrettäväksi. (Heritage 1996, 113–114.)

Valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa voidaan nähdä toimintakokonaisuutena, joka sisältää sekä toiminnan ymmärtämisen kannalta refleksiivisiä selontekoja ja selontekovelvollisuuden, mutta myös useita toimintoja, jotka yhdessä muodostavat kuvan jakamisen käytännön. Tutkiessani valokuvien jakamista ihmisten välisenä sosiaalisena toimintana sosiaalisen median kontekstissa, en voi sivuuttaa seikkaa, että valokuvien jakaminen on myös teknologiavälitteistä toimintaa, eli toimintaa, jossa hyödynnetään teknologista välinettä, esimerkiksi kamerakännykkää kuvan saamiseksi sekä sosiaalisen median sovellusta kuvan jakamiseksi. Nämä kaksi teknologiaa toisiinsa yhdistävä internet-yhteys toimii kuvan välittäjänä *yksityisestä* teknologisesta välineestä, *yleiseen* sähköiseen yhteisöpalveluun.

Etnometodologia tuo valokuvien jakamisen sosiaalisessa mediassa osaksi arkitietoa ja keskittyy siihen, miten valokuvien jakaminen ymmärretään yhteisesti jaettuna toimintana. Käytäntöteoria taas tuo teknologian osaksi valokuvien jakamisen toimintaa. Käytäntöteoria (practice theory) on kulttuuriteorioihin kuuluva yhteiskuntateoreettinen tutkimussuuntaus, joka keskittyy käytäntöihin, jotka koostuvat tavaroihin ja toimintaan liitetyistä merkityksistä. Käytäntö-

teoriassa käytännöt nähdään sosiaalisesti jaetun ymmärryksen kautta organisoituneina ja materiaalisesti välittyneinä, inhimillisen toiminnan kokonaisuuksina. Kun etnometodologia on kiinnostunut ihmisten toimintatulkinnosta, erityisesti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, on käytäntöteoria kiinnostunut siitä, miten materiaalisvälitteiset käytännöt kotoutetaan osaksi rutinoituneita arkipäivän toimintoja ja kuinka tietyt käytännöt vakiintuvat tietynlaisiksi toimintakokonaisuuksiksi. (Schatzki 2005a, 11; Talsi 2014, 26–28; Tampereen yliopisto 2016.)

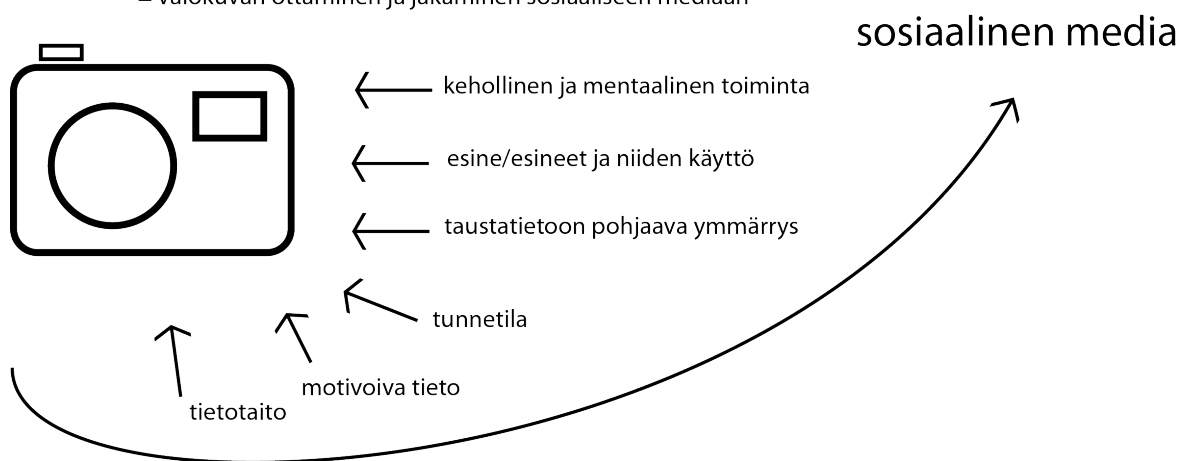
Käytäntöteoriasta ei ole olemassa yhtä yhtenäistä teoriarakennetta. Sen sijaan käytäntöteoretikot ovat rakentaneet omat tapansa jäsentää käytäntöjä. Oman työni käytäntöteoreettinen osuus pohjaa 2000-luvulla käytäntöteoriaa käsitelleiden teoretikoiden, amerikkalaisen filosofi Theodore R. Schatzkin ja saksalaisen kulttuurisosiologi Andreas Reckwitzin ajatteluun käytännöistä. Andreas Reckwitz (2002, 250) on nimennyt seitsemän komponenttia, joista käytäntöteorian käytännöt koostuvat: *ruumis* (body), *mieli* (mind), *esineet* (things), *tieto* (knowledge), *kieli* (discourse), *sosiaalinen rakenne* (structure) ja *toimija* (the agent/individual). Näillä kaikilla komponenteilla on oma erityinen merkityksensä käytännöissä.

Theodore R. Schatzki (2002, 77) näkee, että tekemiset ja sanomiset, jotka muodostavat tietyn käytännön ovat sidoksissa neljään tekijään: *käytännön ymmärryksiin* (practical understandings), *sääntöihin* (rules), *teleoaffektiiviseen rakenteeseen* (a teleo-affective structure) ja *yleisiin ymmärryksiin* (general understandings). Käytännöt ovat järjestäytyneessä yhteydessä toimintaan. Toiminnot, jotka muodostavat käytännön - kuten valokuvaaminen - ovat joko ruumiillisia tekoja ja sanomisia ”*painaa kameran laukaisinta*” tai toimintoja, jotka nämä sanomiset ja tekemiset muodostavat ”*ottaa valokuvan*”. (Schatzki 2005b, 56; 2002, 77.) Käytäntö ei siis ole toiminnan synonyymi vaan konteksti, jossa toiminta tapahtuu (Schatzki 2005b, 54).

Käytäntöteoriassa voidaan erottaa keskenään termit käytäntö (practice) ja käytännöt/toiminnat (practices). ”Käytäntö” yksikössä edustaa ihmisen toimintaa kokonaisuutena. ”Käytännöt” ovat rutinoituneita käyttäytymisen tapoja, jotka koostuvat useista toisiinsa linkittyneistä elementeistä, kuten kehollisen ja mentaalisen toiminnan muodoista, esineistä ja niiden käytöstä, taustatietoon pohjaavasta ymmärryksestä, tietotaidosta, tunnetiloista ja motivoivasta tiedosta. (Reckwitz 2002, 249.) (kuva 5)

käytäntö/toiminta (Practices)

= valokuvan ottaminen ja jakaminen sosiaaliseen mediaan

Kuva 5. Käytännön koostuminen Reckwitzin mukaan (Riikka Malin 2016)

Valokuvan ottaminen ja jakaminen sosiaaliseen mediaan käytäntönä on kokonaisuus, joka koostuu Reckwitzin ajattelumallia käyttäen osittain toisiinsa linkittyvistä elementeistä (Reckwitz 2002, 249). Toimintaa varten käyttäjän tulee valita tarvittava teknologia kuvien saamiseksi ja jakamiseksi, jota hänen on opeteltava käyttämään toiminnan onnistumiseksi. Teknologian omaksuminen on oppimisprosessi, jossa teknologiaan ja sen ominaisuuksiin tutustutaan ja niitä testataan. Samalla myös ihmisten kyvyt ja taipumukset tulevat testatuksi. (Lehtonen 2003, 364.) Teknologian opetteleminen on tietotaidon hankkimista, jossa apuna käytetään usein sosiaalisia verkostoja. Esimerkiksi haastattelemani Kirsti pyysi apua tyttäreltään puutarhabloginsa perustamiseen. Tietotaidon lisäksi toiminnan jatkumisen ja kuvien jakamiseen motivoivan tiedon kannalta toiminta tulee kokea merkityksellisenä. Nämä toiminnalle annetut merkitykset ovat usein normatiivisin perustein perusteltuja. (Talsi 2014, 27.)

Teknologiaa on olemassa ja sitä kehitetään jatkuvasti ihmisten toiminnan helpottamiseksi, avuksi ja toisaalta myös viihdyttämiseksi ja monipuolistamiseksi. Käytäntöteoria lähteekin siitä ajattelutavasta, että teknologioiden käyttö käytäntöinä ei tähtää pysyvään lopputulokseen vaan se on alati jatkuvaa tekemistä sekä tekemisen toistoa, suunnittelua ja aikatauluttamista. Näissä teknologiaa hyödyntävissä käytännöissä yhdistyvät teknologian lisäksi taidot, tiedot ja merkitykset. Valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa on hyvä esimerkki teknologioita käyttävästä jatkuvasta toiminnasta. Kuvien ottamiseen ja jakamiseen tarvittavia teknologioita, kuten kameroita ja sosiaalisen median sovelluksia kehitellään jatkuvasti, mutta myös toimijat kehittävät toimintaansa jatkuvasti. Käytännöt eivät synny tai muutu pelkästään uuden tekno-

logian myötä vaan käytännöt muuttuvat sitä mukaan, kun käytettävissä olevaa teknologiaa otetaan käyttöön tai hylätään käyttökokemusten ja toiminnalle annettujen merkitysten myötä. (Talsi 2014, 27–28.)

Omassa työssäni analyysini etnometodologinen osuus paikantuu arkitietoon sekä ihmisten ajattelu- ja menettelytapojen tutkimukseen, joilla he ymmärtävät ja tekevät näkyväksi toimintaansa. Käytäntöteoria taas keskittyy juuri näihin käytäntöihin, joita sosiaalisen median käyttäjät toteuttavat teknologiaa hyödyntäen, tuottaessaan, jakaessaan ja vastaanottaessaan sisältöä sosiaalisen median eri kanavissa. Näihin käytäntöihin perehdyn analyysini luvussa *5.1 Teknologian kotouttaminen työkaluksi kuvia jaettaessa*.

4. TUTKIMUSAINEISTO JA METODINEN LÄHESTYMISTAPA

4.1 Laadullinen tutkimus

Valokuvien jakamiseen keskittyvä tutkimukseni on laadullinen. Merkitykset ovat keskeisessä asemassa laadullisessa tutkimuksessa. Ihmisten toiminta on merkitysvälitteistä, mikä tarkoittaa sitä, että todellisuus kohdataan osana merkityksellistä käytäntöä. Ihmisten kokemukset ja niistä kertominen ovat sidoksissa kieleen, symboleihin, vakiintuneisiin ymmärtämisen, puhumisen ja keskustelemisen tapoihin sekä ympäröivään kulttuuriin, jossa vaikuttavat totutut yksityiset ja yhteiskunnalliset toimintatavat. Subjektiiivisuus ja ihmisen huomioiminen oman elämismaailmansa havainnoijana, kokijana ja toimijana ovat laadulliselle tutkimukselle ominaisia piirteitä. Havainnot, kokemukset ja toiminnat syntyvät ja muokkaantuvat aina suhteessa aikaan, paikkaan ja tilanteisiin. Näitä subjektiivisia kokemuksia teoretisoidaan laadullisen tutkimuksen eri suuntauksissa eri tavoin. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2013, 81–82.)

Laadullisessa tutkimuksessa korostuu kontekstisidonnaisuus. Tutkittavaa kohdetta on hyvä tarkastella kokonaisuutena, osana laajempaa todellisuutta, kuten esimerkiksi toimintaympäristöä tai institutionaalisia rakenteita. Tavoitteena on ymmärtää ja tulkita tutkimusaineistoa siten, että tutkittavan ilmiön ymmärrys voidaan viedä alkuperäistä aineistoa käsitteellisemmälle tasolle. Merkitykset käsitetään usein historiallisesti syntyneiksi, yhteisöihin kiinnittyviksi ja niissä jaetuiksi, ja joita ylläpidetään ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2013, 83.)

Laadullisen tutkimuksen kehitys on kulkenut aineiston keruun mietinnöistä kohti aineiston analyysin pohdintoja (Tuomi & Sarajärvi 2004, 70). Tämä tarkoittaa että siinä missä ennen painotettiin aineiston keruuta laadullisen tutkimusotteen merkittäjänä, hahmottuu laadullinen tutkimus nykyään ensisijaisesti aineiston analyysin kautta (Tuomi & Sarajärvi 2004, 70). Subjektiiivisuutta painottavassa laadullisessa tutkimuksessa toisen ymmärtämisen mahdollisuus näyttäytyy kaksisuuntaisena, toisaalta miten haastattelija ymmärtää haastateltavaa eli toista ihmistä ja toisaalta, miten lukija ymmärtää tutkijan tuottamaa tutkimusraporttia. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 70–71.) Laadullisen tutkimuksen avaintehtävänä on aineiston onnistunut tul-

kinta. Koska samaa aineistoa voidaan tulkita monin eri tavoin ja monista eri näkökulmista, voidaan tutkijan katsoa onnistuneensa tulkinnoissaan, kun lukija voi löytää tekstistä tutkijan löytämät asiat, huolimatta siitä jakaako hän tutkijan kanssa näkökulmasta saman mielipiteen. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 151.)

4.2 Aineiston keruu

Toteutin tutkimusaineiston keruun haastatteluilla, koska halusin saada valokuvien jakajien oman äänen kuuluviin. Haastattelumuodoksi valitsin yksilöhaastattelut, jotka toteutin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Puolistrukturoitu teemahaastattelu sijoittuu strukturoidun lomakehaastattelun ja strukturoimattoman avoimen haastattelun välimaastoon. Se voi olla suuntautunut enemmän joko strukturoituun tai strukturoimattomaan haastatteluun. Olennaista on, että haastattelussa edetään ennalta valittujen keskeisten teemojen mukaan. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–48; Tuomi & Sarajärvi 2004, 76–78.) Hahmottelin haastattelurungoksi kolme hyvin väljää pääteemaa: *käytäntö*, *syyt* ja *seuraukset*, joiden alle listasin tarkentavia kysymyksiä. Väljien teema-alueiden tarkoitus on mahdollistaa, että tutkittavan ilmiön todellinen moninaisuus paljastuu mahdollisimman hyvin (Hirsjärvi & Hurme 2001, 67). Haastattelemiini informantit edustavat kahta eri sukupolvea, joten toteutin haastattelut kahdella toisistaan hieman poikkeavalla haastattelurungolla. Pääteemat pysyivät samana ja jotta kokonaiskuva säilyisi yhtenäisenä, pyrin sisällyttämään mahdollisimman paljon samoja kysymyksiä molemman ikäpolven haastattelurunkoon. Iästä johtuen kaikkia kysymyksiä en voinut toistaa molemmissa haastatteluissa, kuten esimerkiksi kysymykset lapsista ja lastenlapsista. (liite 3 ja liite 4)

Etsiessä työhöni haastateltavia, kirjoitin haastattelupyynnöt (liite 1 ja liite 2), jotka lähetin sähköpostin välityksellä paikalliseen ammattioppilaitokseen sekä paikalliseen seniorityötä vapaaehtoisvoimin tekevään yhdistykseen. Olin jo aiemmin ollut kyseisiin organisaatioihin yhteydessä kysyen lupaa hakea heidän kautta haastateltavia. Lähettämäni haastattelupyynnöt eivät poikineet yhtään suoraa yhteydenottoa minulle, vaan seniorihaastateltavistani yhdistyksen työntekijä löysi minulle yhden haastateltavan, joka taas tiesi haastattelumme jälkeen vinkata toisesta haastateltavasta. Kolmannen seniorihaastateltavan löysin omasta tuttavapiiristäni. Nuoria kävin lopulta paikan päällä ammattiopistossa kysymässä mukaan haastatteluun, joista haastateltavakseni suostui neljä nuorta.

Toteutin haastattelut tammi- huhtikuussa 2015. Haastateltaviini olin yhteydessä sähköpostin ja myöhemmin Facebookin välityksellä. Nuorten haastattelut toteutin kaikki oppilaitoksen tiloissa kouluaikana. Kaksi senioria haastattelin yliopiston kirjaston ryhmätyötiloissa ja yhden seniorin kävin haastattelemassa hänen omassa kodissaan. Haastattelutiloina toimivat siis koti, koulu ja kirjasto. Haastattelut olivat keinotekoiseen vuorovaikutustilanteeseen nähden yllättävän luontevia ja kaikki haastateltavani olivat kiinnostuneita ja halukkaita keskustelemaan aiheestani ja pohtimaan omaa toimintaansa kuvien jakamisessa. Tallensin kaikki haastattelut digitaalisesti äänittämällä, jotta sain talteen kaiken puhemateriaalin mitä haastatteluissa syntyi. Kirjoitin myös muistiinpanoja manuaalisesti, jotta sain sellaisia tilanteita ylös, joita pelkällä äänen tallentamisella ei voinut saavuttaa. Tämänkaltaisia tilanteita olivat muun muassa hetket haastattelun lopussa, jossa katsoimme yhdessä haastateltavan kuvia sosiaalisen median sovelluksissa. Haastattelut kestivät keskimäärin 31 minuuttia, joista seniorien haastattelut olivat poikkeuksetta pidempiä kuin nuorten.

Purin tallennetut haastattelut tietokoneelle ja litteroin ne kevyesti eli vain puhutun sisällön. Koska en ole tekemässä keskusteluanalyysia vaan tutkin toimintaa haastattelemieni henkilöiden kokemusten ja ajatusten kautta, en nähnyt tarpeelliseksi sisällyttää litterointiin tarkasti kaikkia puheen taukoja ja henkäyksiä. Jätin haastatteluihin joitain naurahduksia tai puheentakeltelua säilyttääkseni hieman puheen alkuperäistä luonnetta. Samasta syystä en myöskään halunnut muuttaa puhuttua kieltä kirjakieleen. Litteroitua haastattelutekstiä syntyi Lucida Grande -fontilla ja fonttikoolla 12 yhteensä 79 sivua. Järjestelin haastattelutekstit uudelleen manuaalista leikkaa-liimaa -menetelmää käyttäen siten, että kokosin saman kysymyksen alle kaikkien haastateltavien vastaukset. Tämä helpotti haastattelumassan läpikäymistä ja hahmotamista kokonaisuutena.

Sain haastateltavakseni seitsemän henkilöä, jotka jakavat omia valokuviaan sosiaalisen median sovellusten välityksellä (kuva 6). Haastateltavistani neljä olivat haastatteluhetkellä iältään 16–18 -vuotiaita ja kolme 64–72 -vuotiaita. Haastateltavakseni sain kolme miestä ja neljä naista. Koko aineistoni ikäjakauma koostuu 16–72 vuotiaista. Miesten ikärakenne on 16, 18 ja 72 -vuotiaat ja naisten 16, 16, 64 ja 65 -vuotiaat. Nuorten sosiaalinen status oli haastatteluhetkellä yhtenäinen ”opiskelija”, johtuen yhteisestä tekijästä, joka oli ammattiopisto, jossa haastateltavani opiskelivat. Seniorit ovat ikänsä puolesta eläkeläisiä, mutta yksi haastateltava oli vielä haastatteluhetkellä osittain työelämässä mukana. Karkeasti sanottuna aineistoni koostuu

kahdesta ryhmästä *opiskelijat* ja *eläkeläiset*. Sosiaalista statusta en tule tarkoituksellisesti painottamaan tutkimuksessani vaan ne toimivat pikemminkin viitteinä siihen, missä elämäntilanteessa haastateltavani haastatteluhetkellä ovat.

”NIMI”	IKÄ	SOSIAALINEN STATUS
Raisa	16	opiskelija
Anna	16	opiskelija
Pekka	16	opiskelija
Tatu	18	opiskelija
Kirsti	64	eläkeläinen
Sirkka	65	eläkeläinen
Veikko	72	eläkeläinen, osittain työelämässä mukana

Kuva 6. Haastateltavat toimijat (Riikka Malin 2016)

4.3 Aineiston analyysimenetelmä

Laadullista tutkimusta voidaan tehdä monenlaisin eri metodein ja analyysia voidaan kuvata erilaisin termein. Laadullisen analyysin lähtökohta on kuitenkin aineistoon tutustuminen (Eskola & Suoranta 1998, 152; Hirsjärvi & Hurme 2001, 143; Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Yläne & Paavilainen 2013, 124). Laadullinen analyysi voidaan nähdä kolmivaiheisena prosessina, johon kuuluvat aineiston *kuvaus*, *luokittelu* ja *yhdistely*. Aineiston kuvailemisessa pyritään vastaamaan kysymyksiin kuka, missä, milloin, kuinka paljon ja kuinka usein. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 145.) Analyysin jättäminen pelkästään kuvailun tasolle ei kuitenkaan riitä tuottamaan tieteellistä tulkintaa vaan mukaan tarvitaan reflektointia, teoreettista ajattelua. Lähestyn omaa aineistoani käytäntöteorian ja etnometodologian teoreettisista näkökulmista. (Eskola & Suoranta 1998, 149.)

Teemoittelulla aineistosta nostetaan näkyville tutkimusongelmaa selventäviä teemoja, joiden esiintymistä ja ilmenemistä aineistossa voidaan vertailla (Eskola & Suoranta 1998, 175–176). Haastatteluteemat toimivat usein analyysin lähtökohtateemoina, mutta on oletettavaa ja toivottavaa, että aineistosta löytyy myös useita muitakin teemoja, jotka voivat linkittyä lähtökoh-

tateemoihin (Hirsjärvi & Hurme 2001, 173). Aineistoon tutustumalla ja haastatteluja yhä uudelleen lukemalla haastattelurunkoni kolme väljää pääteemaa: *käytäntö*, *syyt* ja *seuraukset*, laajenivat teemoiksi käytäntö, teknologia, merkitykset, sosiaalisuus, riskit, etiikka, ongelmat ja sisällöntuotanto. Analyysin edetessä teemat yhdistyivät ja lopulta tiivistyivät neljään analyysiteemaan *käytäntö*, *sosiaalisuus*, *merkitykset* sekä *riskit ja etiikka* (kuva 7). Analyysin lopulliset teemat ovat olennaisimpia tutkimani ilmiön kokonaisuuden kannalta ja vastasivat parhaiten tutkimuskysymyksiini. Teemat ovat myös sellaisia, jotka toistuivat pitkin haastatteluja ja kuvastavat myös toiminnan luonnetta suhteessa valitsemini teorioihin. Aineistosta nostettujen asioiden tarkasteleminen suhteessa toisiinsa on olennainen osa koko analyysia ja vaiheen poisjättäminen tuottaa vain puolinaista ja ulkokohtaista analyysia (Hirsjärvi & Hurme 2000, 174).

KÄYTÄNTÖ	KÄYTÄNTÖ TEKNOLOGIA	KÄYTÄNTÖ SOSIAALISUUS MERKITYKSET RISKIT JA ETIIKKA
SYYT	MERKITYKSET SOSIAALISUUS	
SEURAUKSET	RISKIT ETIIKKA ONGELMAT SISÄLLÖNTUOTANTO	

Kuva 7. Teemojen hahmottuminen (Riikka Malin 2016)

Teemojen avulla voidaan esitellä aineiston sisältämät ja tutkimusongelman kannalta keskeiset aiheet. Onnistunut teemoittelu on vuorovaikutuksessa teoriaan ja empiriaan, toisiinsa lomittuneina. (Eskola & Suoranta 1998, 176.) Haastatteluaineistosta pyritään löytämään piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. Oma aineistoani jäsentäessä vertailin haastateltavieni vastauksia etsien sekä yhteneväisyyksiä että eroavuuksia, joita reflektoin jatkuvasti valitsemini teorioihin. Koodasin teemat eri väreillä, jotta niiden hahmottaminen ja vertailu oli helpompaa. On hyvä muistaa, että aineistosta löydetty teemat ovat aina tutkijan tulkintoja haastateltavien puheista. Ei voida olettaa että haastateltavat vastaisivat kysymyksiin sanatarvasti samoin sanoin, vaan tutkija tulkitsee vastaukset ”samoiksi”, silloin kun vastauksen merkitys on sama vaikkakin sananmuoto eri. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 173.) Analyysin edetessä

huomasin, että esimerkiksi sisällöntuotanto omana teemana on tarpeeton, sillä sisällöntuotanto on niin olennainen osa tutkimaani aihetta että se näkyy läpi analyysin kaikissa analyysiteemoissa. Sisällöntuotannon nostaminen omaksi teemaksi olisi ollut aineiston turhaa toistoa, jota pyrin analyysissä välttämään. Koska tutkimani toiminta on teknologiavälitteistä, keskityin käytäntöteemaan käytäntöteoreettisesta näkökulmasta. Käytäntöteeman analyysi avaa käytäntöjä, jotka liittyvät sekä toiminnan rutiineihin että käytettävään teknologiaan. Etnometodologian kautta syvennyin analysoimaan toiminnan sosiaalisuutta, merkityksiä sekä riskejä ja etiikkaa. Analyysiin valitsemani teoriat eivät ole toisiaan poissulkevia vaan halusin nimenomaan tuoda käytäntöteorian etnometodologian rinnalle tukemaan ja syventämään analyysiä.

Aineistonkeruumenetelmäksi valitsemani puolistrukturoidun teemahaastattelun ja aineiston analyysin tavoitteena on ymmärtää ja tuottaa tietoa siitä, miten haastateltavat jäsentävät kuvien jakamista arkisena toimintana sosiaalisen median välityksellä, sen käytäntöjä, syitä, merkityksiä sekä omaa toimintaansa siinä ympäristössä, jossa toimivat. Laadullisen teemahaastattelun analyysissä on muistettava, että haastateltava jäsentää toimintaansa niiden kysymysten kautta, jotka haastattelija on hänelle esittänyt, eikä näin ollen edusta haastateltavan autenttista kokemusta toiminnasta. Tutkimuksessani valokuvien jakamista katsotaan haastattelijan ”silmälasien” takaa, haastattelijan valitsemien kysymysten kautta vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa. Analyysissä on hyvä ottaa huomioon myös haastattelijan puheet, sillä haastattelijan mahdolliset, tiedostetut tai tiedostamattomat, johdattelut voivat vaikuttaa haastateltavan vastauksiin. Tällöin voi olla vaikea erottaa kumpi on todellisuudessa tuottanut vastauksiin merkityksiä. Haastattelijan on hyvin vaikeaa ellei jopa mahdotonta pysyä haastattelutilanteessa täysin neutraalina. Vuorovaikutuksellisesta luonteesta johtuen, haastattelutilanteet ovat aina tilannesidonnaisia, joihin on mahdotonta soveltaa vain yhtä pitävää ja neutraalia ohjeistusta tutkimuksellisten tavoitteiden saavuttamiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 23; Ruusuvaori & Tiittula 2009, 29–56; Lumme-Sandt 2009, 136; Alasuutari 2009, 162.)

4.4 Tutkimusetiikka

Tutkimuseettiset kysymykset on huomioitava aina, kun aloitetaan tekemään tutkimusta ja pohdintoja on syytä jatkaa läpi tutkimuksen. Tutkijalla on vapaus, mutta myös vastuu teke- mistään valinnoista, jotka tulee olla perusteltavissa. Erityisen tärkeää tutkijalle on kunnioittaa tutkittaviaan ja heidän tuottamaansa aineistoa. (Turtiainen & Östman 2013, 64.) Vaikka tut-

kimusaiheeni ei ole sisällöllisesti kovin arkaluonteinen tai intiimi, painotin jo haastatteluja sopiessani, että tulen käsittelemään kaikki tiedot anonymisti ja kunnioitan haastateltavieni yksityisyyden suojaa. Ennen haastatteluja allekirjoitimme haastateltavien kanssa haastatteluluvat, jossa haastateltava antaa luvan käyttää aineistoa tutkimuksessani (Turtiainen & Östman 2013, 50). Minä tutkijan ominaisuudessa lupaan olla käyttämättä ilman erillistä lupaa haastatteluaineistoa missään muussa yhteydessä kuin graduuni liittyvissä teksteissä. Haastattelua analysoidessani käytän haastateltavilla keksimiäni pseudonimiä. Tällä pyrin tuomaan elävyyttä gradutekstiin sekä helpottamaan lukijoita hahmottamaan tutkimustekstiä.

Tutkimusaineistoni koostuu haastatteluista, joissa keskustellaan toiminnasta verkossa ja verkon välityksellä valokuvia jaettaessa. Verkko toimii tutkimuksessani toiminnan viitekehyyksinä, mutta tutkimukseni todellinen kohde on haastateltavieni kertomukset toiminnasta, jossa sosiaalinen media linkittyy osaksi toiminta- ja ajattelutapoja. Turtiainen ja Östman (2013, 64) muistuttavat, että tutkijan tulee aina ottaa huomioon, käsitellessään verkossa esiintyviä ilmiöitä tai siellä tuotettuja aineistoja se mahdollisuus, että hänen tutkimusympäristönään toimii verkko. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen tekemiseen saattaa liittyä erityisiä verkkokulttuuriin liittyviä eettisiä haasteita, kuten verkkosisältöjen käyttö tutkimusaineistona ja käsitykset sisällön julkisuusasteista (Turtiainen & Östman 2013, 64). Omassa tutkimuksessani kiinnitin huomiota eettisiin kysymyksiin miettimällä, mitä ja miten tutkimusaineistoa kerään ja käytän työssäni. Jo tutkimuksen alussa haastateltavia etsiessäni, toin esiin tutkimuksen idean ja tavoitteet sekä kerroin haastatteluaineiston käytöstä. Haastateltavani olivat jo haastattelun alussa tietoisia siitä mihin heidän puhettaan käytetään.

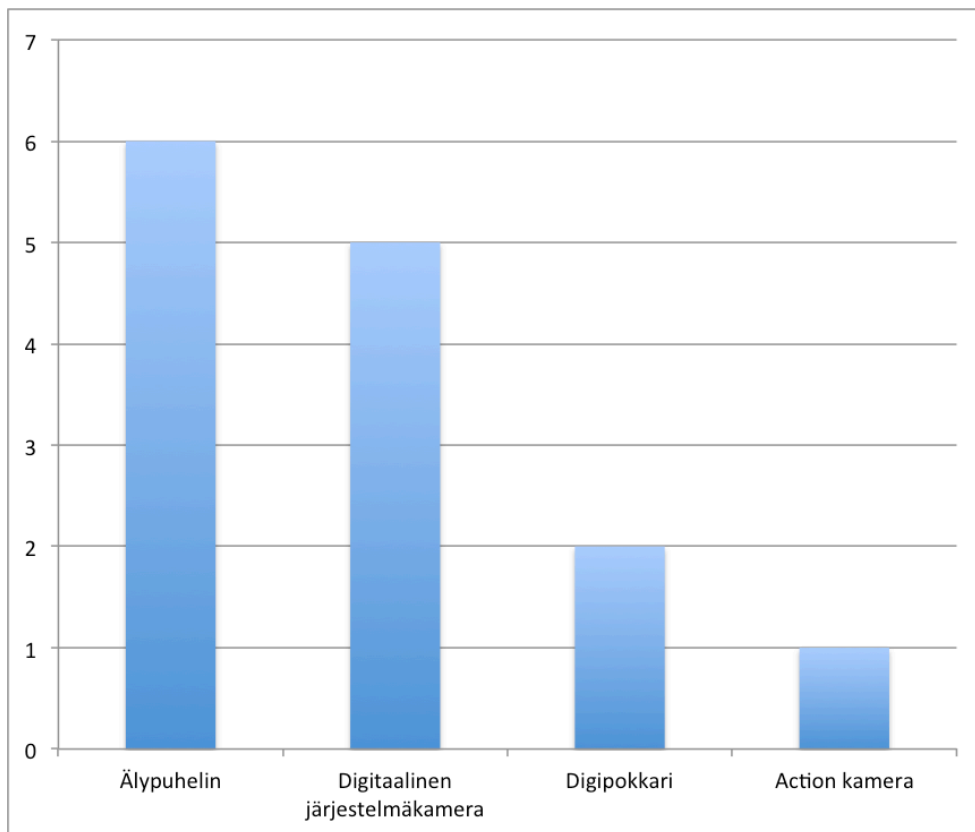
Koska tutkimukseni kiinnittyy vahvasti valokuvan ympärille ja haastatteluiden aikana katelimme haastateltavien jakamia valokuvia, halusin tuoda visuaalisuutta esiin myös työni ulkoasussa. Yksityisyyden suojan takaamiseksi en voinut käyttää työssäni haastateltavieni jakamia valokuvia. Ratkaisin ongelman niin, että pyysin kuvittajaa tekemään kuvitukset haastattelutekstien pohjalta. Pätkät haastatteluteksteistä luetutin kuvittajalle nimettöminä antaen taustatiedoksi vain haastateltavan iän ja sukupuolen. Sovellusten ulkoasujen visualisoinnissa olen käyttänyt omia Flickr- ja Instagram -tilejäni. Tutkimuksen analyysi on koko työn ydin ja siksi on tärkeää, että tutkija tuo tutkimusprosessin vaiheita esiin avaamalla kuinka tutkimustulokset on saatu aikaan. Näin voidaan arvioida paremmin myös sitä, miten työn eettiset kysymykset on otettu huomioon sekä yleisesti tutkimuksen luotettavuutta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

5. KUVIEN JAKAMISEN KÄYTÄNNÖT

5.1 Teknologian kotouttaminen työkaluksi kuvia jaettaessa

Jotta kuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa on mahdollista ja sujuvaa, täytyy toimijoiden hallita auttavasti siihen liittyvää teknologiaa ja toimintamuotoja. Teknologiatutkimuksessa puhutaan kotouttamisesta (domestikaatio), jolla tarkoitetaan erilaisten teknologioiden omaksumista osaksi omaa arkea. Teknologiatutkijat ovat kiinnostuneita niistä käytännöistä, joilla teknologian käyttäjät tekevät uudesta teknologiasta osan omaa arkeaan. Lähtöolettaamus on, että teknologia ei ole valmis insinöörin tuote, joka otetaan annettuna käyttöön, vaan ihmiset itse määrittävät kotouttamisprosessin myötä sen tavan, miten teknologiaa omassa arjessaan hyödyntävät. (Lehtonen 2003, 364; Peteri 2006, 55; Talsi 2014, 23–24.) Niin kauan kun teknologia tuntuu vieraalta, tulee käyttäjän keskittyä erikseen toiminnan eri osa-alueisiin, kuten kuvaamisen ja kuvien jakamisen teknologisiin käytäntöihin, kokonaisuuden sijasta. Siinä vaiheessa, kun toiminnasta jossa teknologia on läsnä, tulee sujuva osa arkea voidaan sanoa kotouttamisen tapahtuneen. Kuvien jakamisen käytäntöön liittyvä vahva sidos teknologiaan tarkoittaa sitä, että haastateltavieni käyttöön ovat kotoutuneet ne teknologiset välineet, joilla toiminta on heidän näkökulmastaan sujuvaa ja mielekästä. Tämä tarkoittaa niin käytettävien sovellusten kuin myös kuvaus- ja välittävän laitteen ja sovellusten kotouttamista omaan käyttöön sopivaksi.

Kuvan aikaansaamiseksi tarvitaan kameraa. Nykypäivän teknologian valossa tämä tarkoittaa joko erilaisia ja eri tilanteisiin sopivia kameroita, kuten järjestelmäkamera ja action kamera tai muita teknologisia tuotteita, kuten mobiili älypuhelin ja tabletti, joiden toimintoihin sisältyy kameraominaisuus. Haastateltavillani selvästi yleisimmät käytössä olevat kuvauslaitteet ovat älypuhelin ja digitaalinen järjestelmäkamera, mutta kuvia otetaan jonkin verran myös järjestelmäkameraa kompaktimmalla digipokkarilla sekä satunnaisesti niin sanotulla action kameralla (kuva 8).

Kuva 8. Laitteet, joilla kuvia otetaan (Riikka Malin 2016)

Teknologian kotouttamisen näkökulmasta, kuvien ottamisessa, älypuhelin on ajanut haastateltavillani käytön yleisyydessä perinteisen kameran ohi. Älypuhelin on pieni, nopea ja helppo pitää aina mukana ja siksi myös monen käyttäjän omaksi ottama. Älypuhelimien ominaisuudet keskittävät teknologiaa yhteen laitteeseen. Kun samalla laitteella voi sekä kuvata, muokata kuvia että jakaa niitä internet-yhteyden ansiosta suoraan haluamaan sovellukseen, säästetään aikaa ja vältetään monen eri laitteen ristikkäiseltä käytöltä. Haastateltavieni kohdalla tämä ei näy kuitenkaan täysin yksiselitteisenä. Vaikka älypuhelin on yleisin laite kuvien ottamisessa, eivät kaikki hyödynnä sen sisäänrakennettua teknologiaa kuvien jakamisessa:

”[...] Aika harvoin mä sitä [RM: älypuhelimta] suoraan käytän, et mä usein vähän re-tusoin niitä [RM: kuvia] tai [...] rajaan vähäsen tai pistän ton niin kun läppäriin kautta [...]” (Sirkka 65)

”[...] kun ne on niin helppo sitte kännykästä lähettää gmailiin, saahan ne suoraanki mut mä en oo viittiny pistää.” (Veikko 72)

Veikon ja Sirkkan vastauksissa näkee, miten aiemmin totut toimintamallit voivat vaikuttaa vielä uuden teknologian käyttöön ottamisen jälkeen. Käytännöt ovat arkeen kiinnittyneitä toimintatapoja, jotka muuttuvat usein vähitellen ja huomaamattomasti. Uusien käytäntöjen

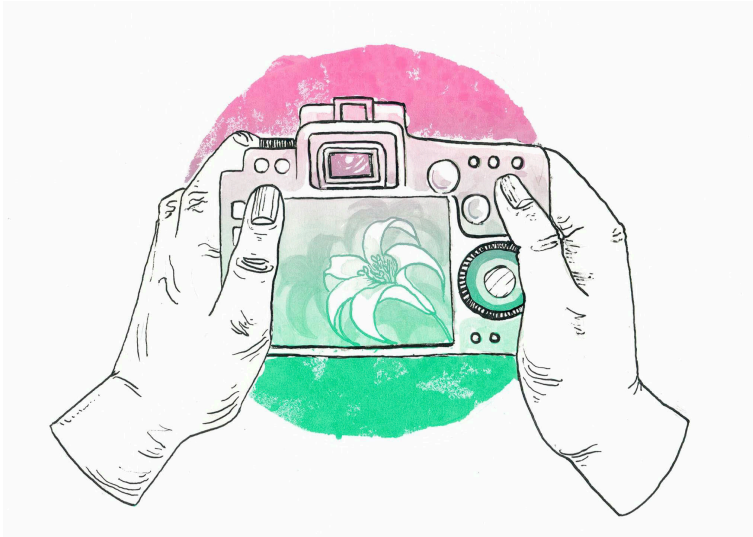

vakiintuminen osaksi jo olemassa olevia käytäntöjä edellyttääkin käytännöiltä käyttökulttuurista tuttuutta. Käytäntöjä voidaan muuttaa myös tietoisesti, mutta se vaatii toimijalta erityistä motivaatiota yhteyksien rakentamiseksi jo olemassa olevien käytäntöjen kanssa. Vanha jo opittu ja sisäistetty käytäntö voittaa helposti mukavuudenhalussa uuden opetteluun. (Talsi 2014, 79–80.) Motivaatio onkin uuden toiminnan ja teknologian omaksumisessa tärkein yksittäinen elementti. Kotouttamisessa teknologia muokataan omaan käyttöön sopivaksi huolimatta siitä, mikä sen alkuperäinen tarkoitus on ollut.

Erityisesti senioreilla katsotaan olevan yleisesti enemmän vastustusta uuden teknologian opettelussa ja motivaatio uusien käytäntöjä kohtaan heikompaa suhteessa nuorempiin ihmisiin. Teknologiset taidot liitetään työelämään kuuluvaksi tietotaidoksi ja motivaatio opetella uusia teknologisia laitteita vähenee eläkkeelle jäämisen jälkeen. (Talsi & Tuuva-Hongisto 2009; Isomursu 2010; Talsi 2014, 80; 82.) Oma aineistoni osoittaa, että eläkkeelle jääminen ei ole automaattisesti teknologian käyttöä rajoittava tekijä vaan myös toiminnan mahdollistaja ja motivaattori. Motivaatiota uuden opetteluun löytyy, jos siihen on perusteltu syy:

”[...] tää puutarhablogi, tää on tullu nyt sitte niin kun tässä eläkkeellä olon myötä eli mie jäin eläkkeelle nyt viime lokakuussa ja mulla oli pitkä aikaa jo ajateltuna se, että ensimmäinen homma, mitä teen niin on se puutarhablogi [...]” (Kirsti 64)

Kirstillä oli jo etukäteen ajateltuna, että eläkkeelle jäädessään hän aikoo perustaa puutarhablogin. Kirstin lisäksi myös Sirkka toi haastattelussa erikseen esiin, että juuri eläkkeelle jääminen on ollut virstanpylväs uuden teknologisen sovelluksen, Facebookin, käyttöön ottamisessa ja kotouttamisessa. Eläkeikä mahdollistaa monelle lisää aikaa uusien asioiden opetteluun sekä tuomiseen omaan elämään. Kirstille valokuvaaminen on toimintaa, joka linkittyy yhteen tärkeään harrastukseen, puutarhan pidon sekä siitä kertovan blogin kanssa. Haastatteluhetkellä hän on juuri hankkinut uuden järjestelmäkameran, jonka käyttöä harjoittelee parhaillaan.

*”Mie kuvaan.. tuos on kaks viikkoo sitten ostettu kamera [...] tälläsiä se sitte teettää tämä homma (naurua) [...]vähän tää on vielä niin kun opettelua sillein että.. mut kuitenkin ku aikasempiki oli Nikon ni ei tarvii periaatteessa ihan kaikkee niin ku opetella uuelleen [...] harrastukseks muuttu [RM: valokuvaaminen] niin ku sitte järkkärin myötä.”
(Kirsti 64)*

Uusi kamera on aina uusi teknologinen kotoutettava väline, vaikka kameran käyttöliittymä olisikin tuttu jo aiemman kameran käytön kautta. Kirstille uuden järjestelmäkameran opettelu on tärkeä prosessi, jotta hän pääsee toteuttamaan itseään puutarhablogin pitäjänä ja hyvien kuvien tuottajana:

”Kyl se ainakin sen puutarhablogin kans on ollu sillein, että että on niin kun halunnu saaha (RM: laadukkaampia kuvia), et en ois viittiny perustaa blogia huonolla kameralla. [...] pitää olla sillä tavalla hyvälaatusta ja näyttäväki [...]” (Kirsti 64)

Kirsti näkee, että visuaalisuutta painottavan blogin perustaminen ei olisi ollut mielekästä ilman hyvää kameraa. Teknisesti laadukas kamera mahdollistaa itseä miellyttävien kuvien saamisen. Kirstin todetessa että laadun lisäksi kuvien tulee olla ”näyttäviäkin”, kuvastaa sitä kuinka itsen lisäksi myös blogin seuraajille halutaan tarjota visuaalisesti laadukasta sisältöä. Teknologian käyttö sulautuu kotoutuessaan osaksi lukuisien toimintojen kenttää, joista yhdes- sä muodostuu kuvasisältöä tuottava arkipäivän käytäntö (kuva 5).

Jos teknologiakeskusteluissa ikääntyneitä pidetään lähtökohtaisesti teknologiavastaisempina, puhutaan digitaalisen teknologian aikakauteen syntyneistä ja kasvaneista 2010-luvun nuorista niin sanottuina diginatiiveina. Näistä nuorista ajatellaan, että heillä on sekä luontainen kiin-

nostus olla osa digitaalista kulttuuria että synnynnäinen osaaminen käyttää eri medioita ja digitaalista teknologiaa. (Kupiainen 2013.) Kupiainen (2013) kritisoi syntynyttä diginatiivi -myyttiä toteamalla, että ”digitaalinen viisaus” ei ole yhden sukupolven ominaisuus eikä myöskään itsestään syntyvä taito. Oma aineistoni osoittaa, että teknologinen osaaminen ja teknologian käytön monipuolisuus ei ole ikäsidonnaista. Teknologian käyttöä määrittelee enemmän se, mikä on toiminnan kannalta itselle mielekkäämpi tapa toimia ja tuottaa sisältöä sosiaaliseen mediaan:

”No ei sitä järkkärillä todellakaan niin paljon jaksais alkaa ottaa kuvaa, siirtää koneelle ja lähettää kavereille nii ois se ihan sairaan hankalaa verrattuna tohon [RM: älypuheliimeen]” (Tatu 18)

”Että kännykällä en kuvaa [...] mie en oo varmaan siis ikinä ottanu kännykällä kuvaa. (naurua)” (Kirsti 64)

Tatun ja Kirstin vastauksista näkee, kuinka eri teknologioiden käytön mielekkyys on yksilökohtaista. Tatusta digitaalisen järjestelmäkameran käyttö kuvien jakamisessa on liian hidas ja hankala formaatti nopeasti päivittyvään sosiaaliseen mediaan. Kirsti taas ei ole ylipäätään käyttänyt kännykkää kuvien ottamisessa, eikä näe kännykän käyttöä tarpeellisena myöskään sosiaalisen median päivittämisessä. Kirstille kamerakännykkä näyttäytyy tarpeettomana teknologiana.

Se, että Tatu suosii älypuhelimien käyttöä muun muassa sen nopeuden takia, kun taas Kirstille mieluisampaa on kuvata digitaalisella järjestelmäkameralla ja ladata kuvia kerralla useampaan eri mediaan, ei kerro siitä että toinen sukupolvi olisi toista edellä digitaalisuudessa. Kumpikin sukupolvi, niin nuoret kuin seniorit, käyttävät yhtäläillä digitaalista mediaa ja digitaalisia teknologioita yksilöllisten valintojen pohjalta. Jari Luomasen (2010, 59) mukaan on vaikea arvioida mitkä tekijät tekevät yleisesti tietystä teknologiasta suosituksen ja toisesta ei, mutta hyväksi miellettyyn teknologiaan liittyy erottamattomasti ympäröivässä yhteiskunnassa vallitsevat arvot. Yhtenäistä käytettävän teknologian valinnassa on se, että käyttäjän tulee kokea teknologia niin helpoksi ja vaivattomaksi käyttää, että sen käytölle löytyy motivaatio (Poikselkä 2010, 156).

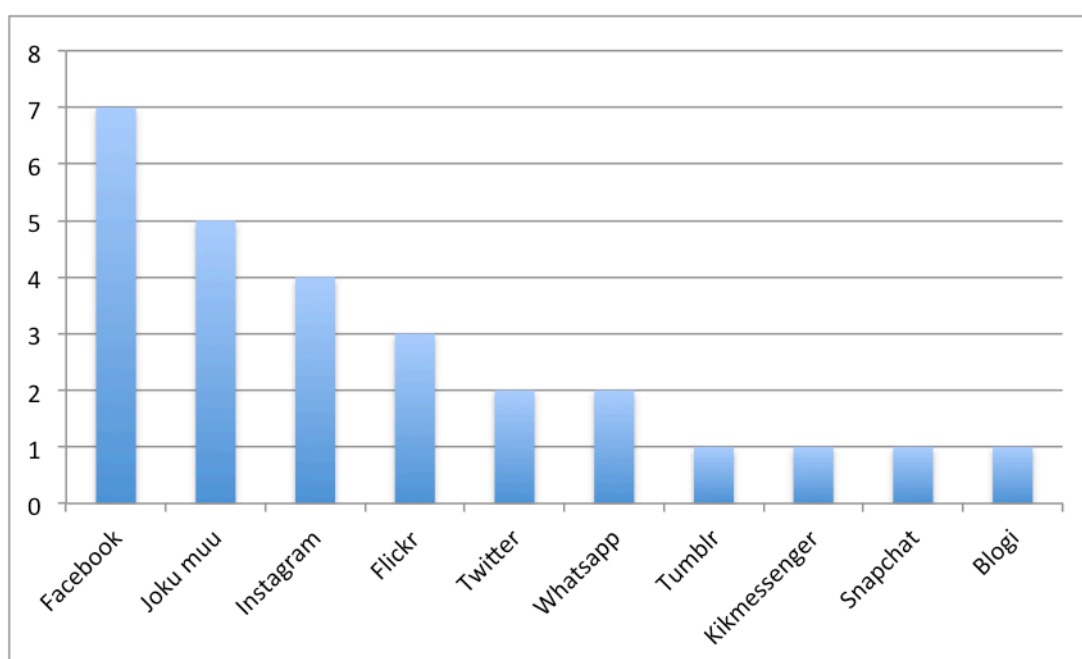
Kuvien jakamista sosiaaliseen mediaan voidaan tarkastella näkökulmasta, jossa sosiaalinen media näyttäytyy käytäntöjen kenttänä ja eräänlaisena sateenvarjokäsitteenä, jonne sijoittuu sosiaalisen median sovellusten lisäksi kaikki ne käytännöt jotka liittyvät kuvien jakamiseen.

Kuvat asetetaan esille yksilöllisten valintojen perusteella ja nämä yksilölliset valinnat muodostavat erilaisia käytäntöjä joilla kuvan jakamisen toimintaa toteutetaan.

5.2 Sosiaalisen median kanavan valintaan johtavat käytännöt

Sosiaalisen median käyttäjän täytyy tehdä kuvia jakaessaan valintaa siitä, minkä palvelun tai palveluiden kautta haluaa jakaa kuviaan. Kuvien jakamiseen käytetään erilaisia sosiaalisen median palveluita, jotka poikkeavat luonteeltaan hieman toisistaan ja joita on toiminnallisuuden pohjalta jaoteltu erilaisiin ryhmiin (kts. luku 2.2, s 6–9).

Haastateltavieni käytössä olevat sovellukset jakautuivat verkostoitumis- ja yhteisöpalveluihin, Facebook ja LinkedIn; sisältöjen jakamiseen keskittyviin alustoihin, Youtube, Flickr ja Instagram; pikaviestipalveluihin, WhatsApp, KikMessenger ja Snapchat; blogiin ja mikroblogiin, Blogger ja Twitter. Kuva 9 näyttää miten eri sovellusten yksilölliset käyttäjämäärät jakautuvat haastateltavieni kohdalla. Ryhmään ”joku muu” olen sijoittanut sellaiset sovellukset, jotka haastateltavani mainitsivat, mutta joita en suoraan laske sosiaalisen median sovelluksiin tai kuvanjakopalveluksi, kuten sähköposti, Dropbox ja LinkedIn tai haastateltava ei muistanut haastatteluhetkellä sovelluksen nimeä. Myös YouTuben sijoitin joku muu -osioon, koska palveluna YouTube keskittyy liikkuvan kuvan jakamiseen ja oma tutkimukseni käsittelee pelkästään stillkuvia eli liikkumatonta kuvaa.

Kuva 9. Sosiaalisen median palvelut, joiden kautta valokuvia jaetaan (Riikka Malin 2016)

Nuoret käyttävät keskimäärin noin neljää eri sosiaalisen median sovellusta valokuvien jakamiseen, kun taas senioreilla on käytössään keskimäärin kaksi eri kuvien jakokanavaa. Facebook on kaikkien seitsemän haastateltavani mainitsema käytössä oleva palvelu, jonka kautta omia kuvia jaetaan. Facebook mainittiin myös siksi ensimmäiseksi sovellukseksi, jonka kautta kuvia on ryhdytty jakamaan sosiaalisessa mediassa. Facebookin valintaan voi osaltaan vaikuttaa se, että Suomeen rantautuessaan vuosina 2007–2008 se oli kotimaisen IRC-Gallerian ohessa ensimmäisiä sosiaalisen median yhteisöpalveluita ja on yhä käyttäjämäärältään suosituin ja tunnetuin palvelu (Mättö 2015, Pönkä 2015; Wikipedia 2016a). Muiden palveluiden käytön osalta haastateltavieni hajonta on laajempi. Tilastoja tehdessä on hyvä huomioida, että käytettävät palvelut ovat haastatteluhetkellä vuonna 2015 annettua muistin varaista tietoa ja että sovellusten käyttö ei ole stabiilia toimintaa vaan jatkuvassa liikkeessä. Uusia sovelluksia myös lanseerataan jatkuvasti internetin käyttäjien käyttöön.

Vaikka sovelluksia on useita käytössä, haastateltavani keskittyvät käyttämään enemmän keskimääräisesti 1–2 sovellusta. Arkipäiväistyneiden käytäntöjen sujuvuuden taustalla on, että toiminta itsessään ei vaadi suuria ponnisteluja vaan kulkee osana normiarkea. Mitä enemmän sovelluksia henkilöllä on käytössään sitä enemmän aikaa hän tarvitsee sisällöntuottamiseen ja käyttäjätilien ylläpitoon. Siksi on luontevaa, että sosiaalisen median käyttäjät keskittyvät sisällöntuotannossa muutamaankin sovellukseen. Haastatteluaineistossani tämä näkyy karkeasti ja oteltuna niin, että nuoret ovat aktiivisempia Instagramin käyttäjiä, kun taas seniorit keskittyvät jakamaan kuvia Facebookissa. Tämä jaottelu ei kuitenkaan kerro vielä yksilöllisistä sovellussuosikeista. Ikäryhmäkohtaista yleistystä on muutenkin vaikea tehdä näin pienellä otannalla, sillä hajontaa on myös ikäryhmien sisällä. Nuorista Tatu ja senioreista Veikko ilmoittautuivat ahkeriksi WhatsAppin käyttäjiksi kuvien jakamisessa, kun taas seniori Kirstille Facebookin ohessa tärkeä kanava kuvien jakamisessa on oma puutarhablogi ja nuorista Pekka mainitsi valokuvien jakamisen lisäksi omien videoiden jakamisen YouTubessa itselle tärkeänä sosiaalisen median käytön muotona.

Kuvien jakamisessa sisällöntuotanto on tärkeä kriteeri käytettävän sovelluksen valinnassa. Mihinkin tarkoitukseen kuvia jaetaan sanelee paljon sitä mitä sovellusta kulloinkin käytetään. Sovellusten valinta ja merkitys käyttäjille sisällöntuotannon kannalta on yksilöllinen. Tämä tulee hyvin esiin nuorten Tatum ja Pekan Instagramin käytöstä:

”[...] IGssä [RM: Instagram] mä mietin tosi pitkään et minkälaisen kuvan mä välttämättä sinne niinku laitan, että milt se näyttää sitte siellä mun IG fiidissä vähän niinku [...]” (Tatu 18)

”[...] Instagramiin tulee just semmonen et ahaa no vois ottaa tota selfien ja laittaa sen sinne. Sinne varmaan tulee sitten ne.. [RM: hetken mielijohteesta otetut kuvat]” (Pekka 16)

Instagram näyttäytyy erilaisena toiminta-alustana eri käyttäjille. Tatulle Instagram on sovellus johon miettii julkaistavaa kuvasisältöä tarkemmin, koska haluaa tuottaa kuvillaan ja sovelluksen kuvasyötteellä tietynlaista mielikuvaa tilinsä seuraajille. Pekka taas näkee Instagramin sovelluksena jonne voi laittaa nopeat, hetken mielijohteesta otetut otokset. Kuvien jakamisen käytännöt muotoutuvat suhteessa omiin tarpeisiin. Sosiaalisen median sovellusten käyttö kootetaan osaksi omia arjen käytäntöjä yksilöllisten valintojen mukaan.

”[...] no siis mie tykkään ite ihan sikana maisemakuvvaamisesta. Mie Flickriin laitan niitä [...]”
(Pekka 16)

Kuvia jakaessa haastateltavilleni on oleellista miettiä kenet kuvilleen haluaa yleisöksi, ja mitä kuvilla haluaa viestiä. Nämä valinnat ovat yksilöllisiä ja vaikuttavat kuvien jakamisen käytäntöihin valittavan sovelluksen kannalta. Pekalle kuvanjakopalvelu Flickr näyttäytyy sovelluksena, jonne jaetaan ”hienoja kuvia”, eli valokuvia joiden ottamiseen on nähty vaivaa ja aikaa. Tatu jakaa pikaviestipalvelu WhatsAppissa ”at the moment” -kuvia, eli hetken mielijohteesta napattuja tilannekuvia, joita on mukava jakaa lähimpien kavereiden kesken:

”[...] WhatsAppissa niin tota justiinsa ihan kaikkee, että sinne ei oo mitään väliä käytännössä mitä mä laitan frendeille, että.” (Tatu 18)

Kirsti on taas perustanut oman blogin puutarha-aiheisille kuvilleen:

” Joo, kyllä, että se on se blogi on nyt ainakin toistaseks se on ihan selkeesti niin kun se siihen keskittynyt siihen puutarhaan [...] Mutta Facebook on mulla sit semmonen [...] että kaikki reissukuvat mennee Facebookiin ja perhekuvat ja oikeestaan kaikki mennee sinne. (Kirsti 64)

Siinä missä Kirsti jakaa Facebookiin kaikenlaisia kuvia aina matkoista omaan perheeseen, yrittää Anna pitää Facebookiin jakamansa kuvat minimissä:

”[...] Facebookiin mie yritän sillein mahdollisimman vähän laittaa kuvia ylipäätään [...] ehkä mie vaan niin ku silloin tällön vaihan profiilikuvan ja tämmöstä [...]” (Anna 16)

Facebook on senioreille kuvien jakamisen lisäksi, yleisin yhteydenpidon paikka laajemman kaveripiirin kesken, kun taas nuoret ovat vähentäneet radikaalisti Facebookin käyttöä niin kuvien kuin muunkin sisällön jakamisessa. Suomalaisten sosiaalisen median käyttöä seurataan ja tutkitaan jatkuvasti ja näkyvissä on ollut nuorten sosiaalisen median käytön pirstaloitumista yhä useampaan eri kanavaan. Tämä ilmiö näkyy myös omassa aineistossani. Vaikka pirstaloituminen on osaltaan syönyt nuorten Facebookin käyttöä, on se silti vielä nuorten suosituimpien sovellusten joukossa. Tämä näkyy myös omassa aineistossani siinä, että nuorilla on Facebook yhä käytössä oleva sovellus, vaikka sen käyttö onkin vähentynyt. (Linnake 2014; 117–118; Hämäläinen, Partanen, Pietarinen & Tebest 2015; Kupiainen & Noppari 2015.)

Kuvia otetaan tarkkaan harkiten tai vain hetken mielihoiteesta jolloin kuvan sisältö, kuvanottohetki ja kuvanottotapa, mutta myös vastaanottajat määräävät, mihin julkaisukanavaan kuva jaetaan. Julkaisukanavan valintaan vaikuttavat mieltymykset ovat yksilöllisiä eivätkä ne ole sidoksissa ikään tai sukupuoleen. Haastateltavani ovat itse määrittäneet itselleen käyttämiensä eri julkaisukanavien tyylilliset erot, joita toteuttavat kuvien jakamisessa.

5.3 Kuvien jakamisen tiheys sosiaalisessa mediassa

Kuvien jakamisen frekvenssi vaihtelee suuresti. Haastateltavieni kohdalla kuvien jakamisen tiheys riippuu osittain käytettävistä teknologioista ja osittain omasta motivaatiosta ja käsityksestä mikä on sopiva julkaisu tiheys. Pikaviestipalveluihin ladataan tiheimmin kuvia kuin muihin palveluihin. Tatu kertoo laittavansa ryhmäkeskusteluihin ”monia kymmeniä” kuvia päivässä. Myös Veikko kertoo lähettävänsä päivittäin kuvia WhatsAppin kautta. Pikaviestipalvelut mielletään yksityisemmiksi, pienemmän ja lähemmän kaveripiirin ajanviettosovelluksiksi joissa kuvien lähettely on osa sosiaalista toimintaa, ”jutun heittoa”, jota ei ole välttä-

mättä tarkoitettu kaveriporukan ulkopuolisille silmille. Suljetuissa keskusteluissa, kuten WhatsAppissa, voi julkaista minkälaisia kuvia vaan, koska ne tulevat vain tiettyjen ihmisten, ystävien ja sukulaisten nähtäväksi.

Aineistostani käy ilmi että pikaviestipalvelut erottuvat selkeästi muista sosiaalisen median sovelluksista kuvien jakamisessa. Muiden sosiaalisen median sovellusten päivittäminen valokuvilla on harvempaa ja selkeästi epätasaisempaa (kuva 10). Kuvien jakamisessa käytäntönä ei ole selkeää rytmiä, jossa kuvia jaettaisiin tasatahtiin aina samalla tavalla. Aineistoni pohjalta nuoret ovat hieman senioreita aktiivisempia julkaisemaan kuvia. Nuoret jakavat kuviaan ahkerimmin Instagramissa ja pikaviestipalveluissa, kun taas seniorien suosima Facebook näyttyy nuorten silmissä jo hieman ”kuolleena paikkana” jonne lähinnä päivitetään omaa profiilikuvaa.

Facebook	”yksi kuva kuukaudessa” ”harventunut, koska WhatsApp syönyt Facebookin käyttöä” ”kun tapahtuu enemmän, tulee julkaistua enemmän” ”kesällä tulee kuvattua enemmän. Talvella ei ole tarpeeksi valoa” ”kerran viikossa ja kerralla useampaan eri julkaisukanavaan”
Instagram	”3–4 kuvaa viikossa” ”kausittaista, voi olla viikon tauko ja sitten jopa kaksi kuvaa päivässä” ”jonkun kerran viikossa”
Pikaviestipalvelut	”päivittäin” ”useita kuvia päivässä”

Kuva 10. Kuvien jakamisen tiheys (Riikka Malin 2016)

Seniorit innostuvat julkaisemaan kuvia enemmän, kun on joku asia tai tapahtuma mikä motivoi julkaisemaan kuvia, kuten esimerkiksi matka. Muuten haastattelemani seniorit ovat kuvien julkaisemisen käytäntöjen ja aktiivisuuden suhteen melko heterogeeninen ryhmä. Kirsti kuvaa kaikki kuvansa järjestelmäkameralla, jonka vuoksi hän myös julkaisee kuviaan noin

kerran viikossa, mutta useamman kuvan kerralla eri sosiaalisen median kanavaan. Veikko on senioreista ainut, joka käyttää pikaviestipalvelu WhatsAppia ja jonka kuvien jakaminen on siirtynyt Facebookista pääosin tähän kanavaan, kun taas Sirkka käyttää kuvien jakamiseen Facebookia, johon kuvaa useimmiten omalla älypuhelimellaan.

Käytäntöjen yksilöllisyyttä kuvaa hyvin myös se, että käyttäjät määrittävät itselleen rajoituksia joiden puitteissa toimivat:

”Anna: [...] vähän kausittaista [RM: kuvien jakaminen] esim. Instagramin käyttö o aika semmosta että niin ku välillä voi olla niin ku et viikkoki että en laita ollenkaan kuvia, mut sit joskus saatan laittaa jopa kaks päivääänki, mutta se on aika harvaa että niin ku.. joka toinen päivä ehkä noin.

RM: Okei, mut se kaks päivässä on niin ku jo paljon?

Anna: Se on paljon miusta.

RM: Okei.

Anna: Se on jo vähä liikkaa sit aina vähän miettii, että kannattasko ehkä laittaa tuota enää.” (Anna 16)

Anna pohtii kuvien jakamisen tiheyden lisäksi myös sitä, mikä on sovelias määrä jakaa kuvia kerralla. Siinä missä Tatu lähettelee pikaviestipalveluiden kautta useita kuvia päivässä kokee Anna, että kaksi kuvaa Instagram -tilille päivässä on jo liikaa. Kuvien jakamisella sosiaalisessa mediassa rakennetaan sekä tietoisesti että tiedostamatta tietynlaista julkisuuskuvaa, johon käyttäjällä on mahdollisuus ja halu vaikuttaa. Kuvien jakamisessa käytäntöinä tuleekin huomioida sovellusten lisäksi toimijoiden yksilölliset erot. Jokainen sosiaalisen median käyttäjä on omanlaisensa toimija omine toimintatapoineen, rajoineen ja inspiraation lähteineen.

Valokuvien jakamisen käytännöt eivät muodostu ikäkohtaisesti vaan käytäntöihin vaikuttavat yksilölliset tekijät, esimerkiksi omat mieltymykset vaikuttavat käytettävän teknologian valintaan. Suurin osa haastateltavistani tykkää kuvata useimmiten älypuhelimella, kun taas Kirsti ei käytä kuvaamiseen ollenkaan kamerakännykkää. Sovellusten käytössä Tatu ja Veikko ovat ahkeria jakamaan kuvia pikaviestipalvelu WhatsAppissa, kun taas muuten nuoret käyttävät kuvien jakamiseen enemmän Instagramia ja seniorit Facebookia. Käytännön kotoutumista kuvaa hyvin se, että haastateltavani valitsevat luontevasti itselleen sopivan kanavan kuvan jakamiseen sen mukaan, mitä sisältöä jaetaan ja kenet kuvalle halutaan yleisöksi. Haastateltavat ovat myös muodostaneet erilaisia statuksia eri kuvanjakopalveluille, mutta nämä statukset vaihtelevat käyttäjien välillä. Siinä missä Tatu on tarkka minkälaisia kuvia Instagramiin laittaa, näkee Pekka sen sovelluksena, jonne voi laittaa mitä mieleen juolahtaa.

Olen tässä luvussa käsitellyt teknologiavälitteisiä käytäntöjä joita haastateltavani toteuttavat jakaessaan kuvia sosiaaliseen mediaan, teknologian kotouttamisen, sosiaalisen median kanavan valinnan ja kuvien jakamisen tiheyden näkökulmista. Valokuvien jakamisen käytännöt ovat rutinoituneita käyttäytymisen tapoja, joita haastateltavani toteuttavat suurimmaksi osaksi ajattelematta sen tarkemmin niihin linkittyneitä elementtejä, joista käytännöt koostuvat. Käytäntöihin linkittyneet elementit ovat kuitenkin merkityksellisiä käytäntöjen toteutumisen kannalta sillä niiden yhdistämisellä toiminnasta tulee ymmärrettävää ja loogista. Näitä elementtejä ovat muun muassa konkreettinen kuvaamistilanne, kameran ja muun teknologian osaaminen ja käyttö, sosiaalisesti jaettu ymmärrys toiminnan luonteesta sekä toimintaan kannustavat tunnetilat ja motivaatio. (Reckwitz 2002, 249.)

6. VALOKUVIEN JAKAMISEN SOSIAALISUUS

6.1 Normatiivinen sosiaalisuus verkossa

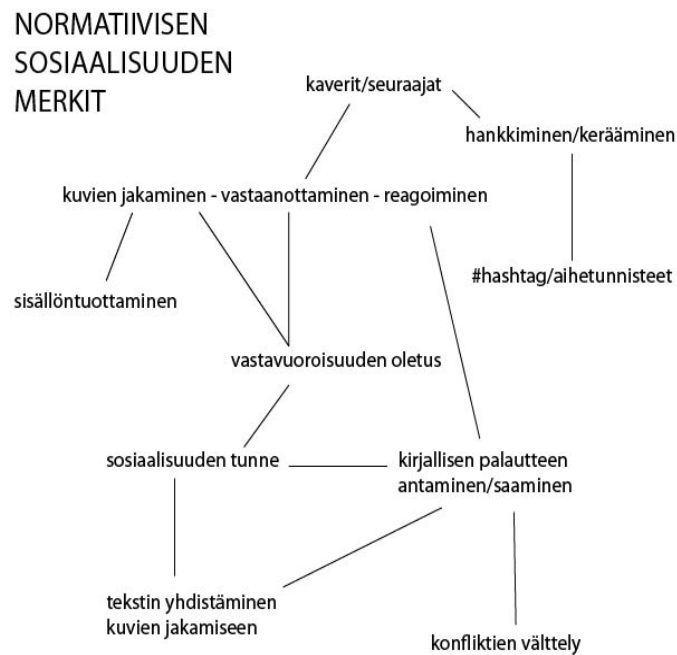
Kuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa on verkkoon vietyä ihmisten välistä toimintaa jossa sosiaalinen yhteys syntyy, kun käyttäjä lähettää valokuvan valitun sovelluksen käyttäjätilille asettaen sen joko julkiseksi tai rajatulle yleisölle nähtäväksi. Kuvan vastaanottaja eli toinen käyttäjä voi nähdä kuvan sovelluksessa ja reagoida siihen valitsemallaan tavalla, esimerkiksi kirjoittaen, tykkäämällä tai vastakuvalla. Myös reagoimatta jättäminen kuvaan on reaktio, jolla tehdään valintaa suhteessa sosiaaliseen toimintaan. (Heritage 196, 110–112.)

Etnometodologisesta näkökulmasta normaalia tilanteenkulkua sosiaalisissa toimintatilanteissa pidetään yllä ja kehitetään havainnoimalla, päättelemällä sekä normin määräämällä toiminnalla. Kuvia jaettaessa havainnointi ja päättely tapahtuu erityisesti jaetun sisällön kautta, joka on toiminnan ulospäin näkyvä osa. Sosiaaliseen mediaan kuvan jakanut käyttäjä olettaa, että kuvan vastaanottaja ymmärtää kuvan sisällön ja kuvan lähettämisen motiivin, oli se sitten tarkoitettu vitsiksi tai vaikka viestiksi. Kuten muutakin ihmisten välistä toimintaa, myös kuvien jakamista leimaa vahva normatiivisesti järjestynyt tiedostuneisuus toiminnan luonteesta. Valokuvien jakamisen ymmärtäminen sosiaalisena toimintana vaatii osakseen käyttäjien välistä vuorovaikutusta, joka syntyy siitä, että kuvan jakaja ja vastaanottaja toimii yhteisesti ymmärrettyjen normatiivisten toimintamallien mukaisesti. Näihin toimintamalleihin sisältyvän normin olemassaolo mahdollistaa myös sen, että toimijat voivat havaita ja tulkita normista poikkeavaa toimintaa, johon sisältyy vahva moraalinen selontekovelvollisuus, esimerkiksi käsitykset jaettavaksi soveltuvasta kuvasisällöstä. Jos käyttäjä jakaa kylpykuvan pienestä lapsesta voi hän joutua selittämään valintaansa muille käyttäjille. Juuri normista poikkeava käyttäytyminen tekee näkyväksi toiminnan normatiivisuuden. (Heritage 1996, 102; 112; 114.)

Kanssakäyminen sosiaalisessa mediassa eroaa reaalielämästä siinä, että vuorovaikutus ei tapahdu kasvokkain eikä aina reaaliaikaisesti. Ihmisten reaktiot eivät ole nähtävissä saman tien ja toisaalta itsellä on myös mahdollisuus reagoida viiveellä toisten käyttäjien julkaisuihin. Siinä missä reaalielämän sosiaalisten tilanteiden reaktiot näkyvät usein jo mikrotason viestinnässä ihmisten eleissä ja ilmeissä, sosiaalisessa mediassa käyttäjillä on aikaa puntaroida reaktioitaan suhteessa toisten käyttäjien jakamaan sisältöön. Seppo Roponen (1998, 288–298) nimittää verkossa käytävää ihmisten välistä kommunikointia *digitaaliseksi vuorovaikutukseksi*,

joka on ilmaisullisesti reaalielämän vuorovaikutusta suppeampaa. Toisaalta digitaalinen vuorovaikutus avaa mahdollisuuden monipuolistaa ihmisten välistä kanssakäymistä, sillä se ei ole sidoksissa fyysiseen paikkaan tai edes aikaan (Roponen 1998, 291).

Sosiaalisen median kontekstissa normatiivinen sosiaalisuus koostuu toisiinsa verkottuneista toiminnoista (kuva 11).

Kuva 11. Normatiivisen sosiaalisuuden merkit (Riikka Malin 2016)

Sosiaalisuus syntyy ja sitä tuotetaan sosiaalisessa mediassa sisältöä jakamalla, vastaanottamalla ja siihen reagoimalla. Sisällöntuotanto on olennainen osa sosiaalisuuden tuottamista, johon linkittyy yhtä vahvana tekijänä sisällön seuraajat. Laajan kaveri- tai seuraajapiirin omaaminen varmistaa mahdollisimman suuren vastaanottajajoukon omalle sisällölle. Haasteltavani vaikuttavat omilla valinnoillaan kuvien näkyvyyteen sosiaalisen median sovelluksissa. Instagram ja Twitter ovat sovelluksia, joissa näkyvyyttä laajennetaan lisäämällä kuvien tai tekstin yhteyteen aihetunnisteita eli #hashtageja. Aihetunnisteiden avulla toiset käyttäjät voivat helpommin löytää itseään kiinnostavaa aihesisältöä:

”[...] kyl mä ihan tarkotuksella laitan just esim. hashtagit siihen, et pystyy muu jengi ympäri maailmaa just hakee sitä hashtagilla ja näkee sen kuvan. Et ihan kiva, jos niinku mahdollisimman moni näkee sen.” (Tatu 18)

Kuvien jakaminen ei ole vain jatkumoa oman reaalielämän kaveripiirin väliselle vuorovaikutukselle. Tatu hakee tietoisesti maailmanlaajuisista näkyvyyttä kuvilleen aiheutunnisteiden avulla ja kokee, että kuvien jakaminen toimintana on sitä antoisampaa mitä suurempi on kuvia seuraavien joukko. Tietoisuudella oman kuvasisällön seuraamisesta on näin merkitystä toiminnan jatkumisen ja ylläpitämisen kannalta. Toisinaan kuvien näkyvyyttä halutaan rajata erityistä pienemmälle yleisölle. Tällöin julkaisualusta valitaan sen mukaan, kenelle kuva halutaan näyttää tai tehdään rajauksia sovelluksen muokkaustyökalulla. Facebookissa kuvan voi asettaa nähtävillä joko julkiseksi tai näkyvyyttä voidaan rajata tarvittaessa vain omille kaverille. Käyttäjä voi myös erikseen manuaalisesti poistaa ne henkilöt kaverilistalta, joille kuvaa ei halua näyttää tai käyttäjä voi perustaa suljettuja ryhmiä, joissa sisältöä voi jakaa pelkästään ryhmän jäsenille.

Digitaalisen vuorovaikutuksen syntyminen ja ylläpitäminen on mahdollista, kun sosiaalisen median käyttäjillä on jaettu ymmärrys toiminnan normatiivisista piirteistä, joita he itse toimissaan tuottavat, ylläpitävät, käsittelevät ja muuttavat arkikuvausten kautta (Heritage 1996, 142). Yksi normatiivisuuden merkki sosiaalisessa kanssakäymisessä kuvia jaettaessa on *vastavuoroisuuden oletus*. Jotta kanssakäyminen ja vuorovaikutus on mahdollista oletetaan, että kuvia jakaessa sekä lähettäjä että vastaanottaja toimivat molemmissa rooleissa: sisällöntuottajina ja vastaanottajina. Jos vastavuoroisuuden oletus ei täyty, saatetaan omaa toimintaa muuttaa vastaamaan paremmin omiin sosiaalisiin tarpeisiin:

”[...] on mullakin on osa semmosta porukkaa, jotka on aika hiljaa pysyttelee siellä, eikä [...] anna niin kun omasta henkilökohtaisesta, se on enemmän niin kun tämmöstä harrastustoimintaa tai pelkästään muuta, mitä he jakaa, mutta tuota mä nyt oon päättäny että en mää anna sen häiritä, että aina välillä jaan suppeemmalle joukolle näitä juttujani, ketä mie nyt kuvittelen, että se koskee enempi tai kiinnostaa enempi.” (Sirkka 65)

Sirkalle vastavuoroisuuden oletus näyttäytyy tilanteissa, jossa Facebook-kaverit eivät jaa asioita omasta henkilökohtaisesta elämästä Facebook-päivityksissään vaan pitäytyvät sisällöllisesti yleisemmissä aiheissa, kuten harrastuksissa. Kun itse jakaa jotain henkilökohtaista omasta elämästä ja kokee sen mielekkääksi toimintatavaksi, huomio kiinnittyy omasta toiminnasta poikkeavaan käyttäytymiseen. Kun vastavuoroisuuden oletus ei täyty, Sirkka on ratkaissut ristiriidan niin ettei anna tilanteen häiritä omaa toimintaa vaan jakaa välillä ”omia juttujaan” pienemmälle joukolle, joita ajattelee sisällön enemmän koskettavan ja kiinnostavan. Normatiivinen vastavuoroisuuden oletus tulee esiin toimijoiden käyttäytymisessä ja asenteissa, jotka omasta toiminnasta poikkeava käytös paljastaa.

Kuvia jakaessa lähdetään ajatuksesta, että kuva asetetaan näyttille muille ihmisille. Vastavuoroisuuden oletukseen sisältyy, että myös muut sosiaalisen median käyttäjät toimivat samalla tavalla. Vastavuoroisuuden oletus ei kuitenkaan kosketa automaattisesti kuvien tai muun jaetun sisällön kommentoimista:

”[...] kyl se aina pikkusen nostattaa, kun joku on kommentoinu jotain, mutta en mä niin ku odota sitä [...] eikä mä sitä edes muistakaan että.. ajattele sen enempiä, onks sitä kommentoitu vai ei.” (Veikko 72)

Veikko ei erikseen odota saavansa kommentteja kuviinsa tai ajattele sitä enää kuvan jakamisen jälkeen, mutta tunnustaa että kuvasta saatu kommentti kohottaa mielialaa. Toiminta sosiaalisessa mediassa koostuu monista toiminnoista ja laajan käyttäjäjoukon tuottamasta sisällöstä. Sosiaalisen median uutisvirrat täyttyvät nopeasti päivittyvästä sisällöstä, jonka näkyvyydestä käyttäjälle päättävät sovellusten omien tietokoneohjelmien laskemat algoritmit (Lindberg 2014; Matikainen 2015). Haastateltavani tiedostavat ja ymmärtävät, että kaikkea sosiaalisen median sisältöä ei voi saavuttaa eikä näin ollen myöskään kommentoida. Kuvaan reagoimatta jättäminen ei myöskään automaattisesti aiheuta selontekovelvollisuutta.

Normatiivista ymmärrystä toisten käyttäjien toimintaa kohtaan lisää reflektointi omaan käyttäytymiseen sosiaalisessa mediassa. Haastateltavani näkevät, että kirjallisen palautteen antamiseen toisten kuvista tarvitaan jokin kimmoke, joka voi olla yksinkertaisesti hienoksi koettu kuva tai vain halu muistaa kuvan jakajaa kommentin muodossa. Yleisesti kirjallista palautetta toisten käyttäjien kuviin haastateltavani antavat satunnaisesti, huolimatta siitä, että palautteen positiivinen vaikutus tiedostetaan omalla kohdalla. ”Tykkääminen” sen sijaan koetaan helpoksi ja nopeaksi tavaksi antaa palautetta.

Vaikka haastateltavat eivät oleta vastavuoroisuutta kuvien kommentoinnin muodossa, ovat kaikki yksimielisiä siitä, että sosiaalisuus ja kommunikointi toisten ihmisten kanssa ovat tärkeä osa kuvien jakamista. Vuorovaikutus ja positiivinen palaute, joka voi olla yhtä hyvin nopea ”tykkäys”-napin painallus tai kirjallinen palaute, motivoi itse toimintaan ja tuottaa kuvan jakajalle iloista ja hyvää mieltä sekä antaa lisää virikettä sosiaaliseen kanssakäymiseen. Omista kuvista palautteen saaminen tuntuu mukavalta ja erityisesti silloin, jos pelkän tykkäämisen sijasta on kirjoitettu kommentti kuvasta:

”[...] varsinkin jos on semmonen niin kun matkakuvista tai jostakin tapahtumista tai tämmösestä, niin ihan se on ihan kiva, jos saa niin kun myös ihan kommenttia eikä pelkää tykkäämisiä, että niihin voi vaikka vastata ja syventää sitä tai jotain tämmöstä. Mut, että harvoin siellä nyt niin hirveen pitkiä kes.. joskus on syntynyt jonkunlaista keskustelunalkua ja –tynkää, mutta tuota harvakseltaan on.. tai usein ihmiset vaan niin kun noteeraa sen ja tykkää tai sitten panee jonkun heiton siihen perään.” (Sirkka 65)

Sirkka kokee, että esimerkiksi matkakuvista annettu kirjallinen palaute mahdollistaa pidemmälle viedyn keskustelun, kun voi itse vastata kommentoijan viestiin ja näin ollen myös avata kommentoijalle kuvan sisältöä paremmin. Sirkka toteaa kuitenkin, että pidemmät keskustelut valokuvista ovat harvinaisia eikä näin ollen automaattisesti oletettua sosiaalista kanssakäymistä kuvia jaettaessa.

Kirjallinen palaute on haastateltavilleni aina vähän enemmän kuin pelkkä ”tykkäys”, niin sanotusti kiva lisä ja sosiaalisuuden tunnetta lisäävä elementti kuvien jakamisessa. Palautteen saaminen voidaan kokea myönteisenä asiana myös, vaikka palautteen sisältö olisi kriittistäkin:

”[...] miusta on tosi hyvä, että jos mie ite saan kritiikkiä, koska se on just semmosta niin ku.. miten sen nyt sanois.. positiivista kritiikkiä niin ku että se on rakentavaa [...]” (Pekka 16)

Pekka näkee kriittisen palautteen positiivisena asiana, koska hyvässä hengessä annettu rakentava kritiikki mahdollistaa itsensä kehittämisen paremmaksi kuvaajaksi. Pekan tapauksessa kritiikin antaja ei riko sosiaalista normatiivisuutta kritiikillään, sillä kriittinen palaute ei tarkoita kuvan tai kuvaajan haukkumista, vaan se tuo esiin uusia näkökulmia vaihtoehtoisista kuvausratkaisuista.

Koska digitaalinen vuorovaikutus perustuu reaalielämää suppeampaan koodistoon, joudutaan sosiaalisessa mediassa helposti tilanteisiin, joissa toisten käyttäjien antamaa palautetta tulkitaan hyvin niukan informaation pohjalta:

”No siis mie tykkään palautteesta, että joo ihan siis vaikka oiski niin ku että, et ’vittu sie oot ruma’, niin seki niin ku on sullei, et okei kiitoss. Että niin ku tiän, tiedän ainakin mitä hän ajattelee.” (Anna 16)

Verkossa on yleistä, että monet käyttäjät sortuvat toimimaan tavalla, joka reaalielämässä ei olisi mahdollista tai johon vähintään sisältyy moraalinen selontekovelvollisuus (kts. some-raivo s 73). Anna kääntää negatiivisen palautteen positiiviseksi ajattelemalla, että siinä saa tie-

tää kritiikin antajan rehellisen mielipiteen, joka osaltaan auttaa suhtautumaan palautteen antajaan kritiikin jälkeen. Asiaton kritiikki nähdään informaationa siinä missä rakentava kritiikki. Kuvien jakamisen normatiivisuuteen kuuluu, että ihmisten toiminta on selitettävissä ymmärrettäväksi silloinkin, kun toiminta rikkoo reaalielämän näkemyksiä soveliaasta käyttäytymisen mallista. (Heritage 1996, 119–120.)

Kritiikkiä otetaan omista kuvista vastaan, eikä sitä nähdä toiminnan kannalta ongelmallisena. Sitä vastoin itse ei mielellään anneta negatiivista palautetta toisille, vaan halutaan pyrkiä pitämään omat palautteet asiallisina ja positiivisina:

”No ehkä mie oon vähän liian hienotunteinen, että mie en sillein niin ku.. tavallaan mie tykkään sanna toisille, että se on hyvä juttu, mut mie en niin ku kehtoo sanna, että mitä pitäs parantaa en tiiä mistä se johtuu [...]” (Pekka 16)

Pekka kokee kehittävän kritiikin antamisen haastavammaksi kuin pelkän positiivisen palautteen. On helpompi kehua sitä mistä tykkää, kuin koittaa analysoida, miten jotain voisi tehdä paremmin. Pekka itse ei osaa sanoa mistä johtuu, että kritiikin antaminen on vaikeaa ja epäilee olevansa vain ”liian hienotunteinen”. Kritiikin antamisessa ihminen asettaa itsensä alttiiksi arvostelulle, joka voi johtaa itsesensuuriin. Etnometodologisesta näkökulmasta palautteen antamiseen liittyy normatiivinen selontekovelvollisuus, josta toimijalla on refleksiivinen tietoisuus. Tämä tietoisuus vaikuttaa toimijan valintoihin. Kritiikin antajan on oltava valmis perustelemaan kritiikkinsä kuvan jakajalle tämän sitä vaatiessa. Jos toimija haluaa välttää tilannetta, jossa joutuu selontekovelvollisuuden alaiseksi, hän valitsee mieluummin tavan toimia normin mahdollistamalla tavalla suotuisan ilmapiirin säilyttämiseksi. (Heritage 1996, 120; 216.)

”[...] pyrin välttämään tosi paljon negatiivista kommenttia, koska miusta se on aika perseestä ja lapsellista, että niin ku ihmiset netin välityksellä toisilleen niin ku avautuu heidän tunteistaan [...]” (Anna 16)

Anna taas ei näe nettiä paikkana, jossa julkisesti avaudutaan negatiivisista aiheista, jotka ovat kahden ihmisen välisiä asioita. Normatiiviseen toimintaan kuuluu ristiriitatilanteiden välttely, jotta yhteistoiminta on mahdollista. Vaikka toiminnan refleksiivinen selontekovelvollisuus rajoittaa ihmisten käyttäytymistä, se ei kuitenkaan ole heitä sitova. Halutessaan, ihmisillä on täysi mahdollisuus saada aikaan ristiriitoja, valitsemalla tietoisesti normista poikkeavan käyttäytymisen. (Heritage 1996, 120–121.) Anna ei näe tämän normin rikkomista asiallisena toimintana sosiaalisen median kontekstissa valokuvia jaettaessa.

Normatiivinen sosiaalisuus näyttäytyy virtuaalisessa verkkoympäristössä hieman eri tavalla kuin mihin olemme reaalielämän yhteistoiminnassa tottuneet, koska kommunikaatio tapahtuu fyysisen kohtaamattomuuden kautta ja usein ainakin pienellä viiveellä. Kun käyttäjä jakaa valokuvan sosiaaliseen mediaan kuvan vastaanottaja joko a) reagoi kuvaan ”tykkäyksen” muodossa, b) reagoi kirjoitetun kommentin tai valokuvan muodossa, c) yhdistää kohdat *a* ja *b* tai d) jättää kuvan huomiotta. Kaikki edellä mainitut vaihtoehdot ovat normatiivisesti hyväksytyjä käyttäytymisen muotoja sosiaalisen median kontekstissa, mutta ne voivat sisältää myös mahdollisuuden selontekovelvollisuudesta. Reaalielämässä voidaan nähdä kahden ihmisen välisen tilanteen, jossa toinen henkilö näyttää toiselle valokuvaa, johon toinen ei reagoi mitenkään, sosiaalisen toiminnan normin rikkomisena ja kuvaan reagoimatta jättäneen henkilön selontekovelvollisena toiminnastaan.

Katsottaessa valokuvien jakamista sosiaaliseen mediaan ihmisten välisenä toimintana, siitä puuttuu fyysinen tila jossa ihmiset kohtaavat täysin reaaliajassa sekä puhuttu kieli joka tuottaa arkikuvauksia toiminnasta. Tästä syystä *toiminnan refleksiivisyys*, joka painottaa ihmisten välisen toiminnan ajallisesti kehittyvää luonnetta ja sen tulkintaa sekä *toiminnan indeksoisuus*, joka tarkoittaa kielellisten kuvausten kontekstualisoimista tapahtumaympäristöön, eivät toteudu täysin siinä muodossa, jossa Harold Garfinkel on ne tarkoittanut. (Heritage 1996, 110–114; 137–145.) Sosiaalinen media voidaankin nähdä yhtenä sosiaalisen toiminnan käytäntöjen kenttänä, johon on muodostunut omat sosiaalisesti normittuneet ja reaalielämästä osittain poikkeavat toimintamallit. Nämä toimintamallit ovat nähtävissä niissä tavoissa joilla kuvien jakamisen toimintaa tuotetaan ja ylläpidetään. Normatiivinen sosiaalisuus koostuu toisiinsa linkittyneistä elementeistä, joihin kuuluvat muun muassa sisällöntuotanto, vastavuoroisuuden oletus, sosiaalisuuden tunne, seuraajat ja konfliktien välttely.

6.2 Yhteiset kiinnostuksen kohteet rakentavat sosiaalisuutta

Yhteiset kiinnostuksen kohteet ovat yksi merkittävä sosiaalisuutta rakentava tekijä kuvien jakamisessa, sillä juuri kiinnostus kuvan sisältöä kohtaan on se, joka aiheuttaa reaktion kommentin tai tykkäyksen muodossa. Kiinnostava kuva-aihe innostaa kommentoimaan kuvaa tai ryhtymään käyttäjätilin tai blogin seuraajaksi.

Tietyn teeman ympärille luodun blogin ylläpitäminen tarjoaa toiminta-alustan, jossa samanhenkiset ihmiset voivat nähdä kuvia ja jakaa ajatuksiaan ja tietoutta yhteisen kiinnostuksen kohteen, kuten esimerkiksi puutarhan tiimoilta, kuten Kirsti tekee omassa puutarhablogissaan. Sosiaalisen median sovellukset ovat hyvä esimerkki siitä, että yhteisöllisyyden kokemus ei vaadi toimijoilta henkilökohtaista tuntemista vaan tutuiksi voidaan tulla anonyymisti nimi-merkin takaa. Jälkimmäinen tapa korostaa toimijoiden yhteisesti jaettuja kiinnostuksen kohteita sosiaalisen toimintanormiston rakentajana. Reaalielämään verrattuna verkon riisuttu sosiaalinen koodisto nostaa esiin niitä piirteitä, jotka tekevät käyttäjistä toisilleen kiinnostavia. Kuvilla luodaan mielikuvia ja kerrotaan itsestä asioita, joista kuvien vastaanottaja rakentaa omaa mielikuvaa ja kokonaisuutta kuvan jakajasta. Toisilleen entuudestaan tuntemattomat sosiaalisen median toimijat voivat vaikuttaa valinnoillaan paljon siihen, minkälaista kuvaa he itsestään antavat muille käyttäjille. (Heinonen 2008, 130–132.) Reaalielämästä toisilleen tutut käyttäjät eivät voi koskaan luoda täysin puhdasta mielikuvaa kuvan jakajasta pelkän sosiaalisen median sisällön perusteella, sillä mielikuviin on aina vaikuttamassa ihmisen reaalielämän henkilökuva. (Heritage 1996, 182.)

Kuten reaalielämän sosiaalisessa toiminnassa, myös verkossa tehdään rajanvetoa lähemmäksi kokemien ihmisten ja muiden käyttäjien välille:

”[...] on tässä jo tän lyhyen blogihistorian aikana niin ihan selkeesti muutama ihminen siellä erottunu joitten kans ollaan niin kun tosi paljon tekemisissä sitte ja laitellaan viestiä enemmän kun muitten kanssa [...]” (Kirsti 64)

Kirsti on huomannut, että puutarhabloginsa lukijoiden keskuudesta on noussut muutamia ihmisiä, joiden kanssa kommunikointi ja viestittely on vilkkaampaa kuin muiden lukijoiden kesken. Heinosen (2008, 172) mukaan yhteisöllisyyden tunne rakentuu muun muassa yhteenkuuluvuudesta, osapuolten välisestä luottamuksesta, yhdistävästä asenteesta sekä pysyvyydestä. Yhteisöllisyyden syntymisen kannalta ratkaisevaa onkin se, miten vahvasti yhteiset asiat koetaan (Heinonen 2008, 174). Kirstille tärkeä reaalielämän harrastus toimii digitaalisessa ympäristössä toisia käyttäjiä yhdistävänä tekijänä ja kiinnostuksen herättäjänä. Sosiaaliset kontaktit jäävät kuitenkin verkossa toimiviksi yhteyksiksi.

Parhaimmillaan sosiaalisen median sovellusten käyttö mahdollistaa myös uusien reaalielämän ystävyysuhteiden luomisen. Verkon kautta virinnyt kiinnostus toista käyttäjää kohtaan voi johtaa tapaamiseen reaalielämässä ja avata uuden väylän ystävyystymiselle. Tatulla ja Annalla

on kokemusta reaalielämän tuttavuuksien löytämisestä sosiaalisen median sovellusten kautta. Molemmat kertovat saaneensa sitä kautta hyviä tosielämän ystäviä:

”No tota en välttämättä kuvien, mutta muuten sosiaalisen median kautta on yhet mun parhaat kaverit nii sitä kautta saatu.” (Tatu 18)

Tatu epäili omalla kohdallaan sitä, onko juuri kuvien jakamisella ollut merkitystä ystävien saantiin. Tatun vastauksesta näkee, miten vahvana puhuttu ja kirjoitettu kieli näyttäytyy suhteessa valokuvaan. Vaikka ympäröivä maailmamme on yhä enemmän kuvien kyllästävä, pelkästään kuvin tai valokuvin tapahtuva kommunikointi on edelleen harvinaista. Kuvien merkitys kuitenkin viestiä ja kommunikointia vahvistavana elementtinä on ilmeinen. Anna kertoo miten juuri kuva on ollut kimmoke uusien tuttavuuksien tekemiseen:

”[...] Joo, siis suurin osahan tulee niin ku ensimmäisenä sillein, että oot hyvännäkönen ja sit ne tulee juttelemaan [...] kyllähän sitä nyt ensimmäisenä kattoo sitä et miltä sitä toinen näyttää ja sit päättää et halluuko sillein niin ku tulla lähemmäksi tuttaviksi [...] nykyään niin ku muutama hyväki ystävä, jotka mie oon niin ku tavannu sillein, että ne on tullu kommentoimaan vaikka kuvia, sit ollaan menty juttelemaan jonnekki [...]” (Anna 16)

Vaikka sosiaalisten suhteiden luominen verkossa on mahdollista ”kasvottomana”, Anna miettii myös ulkonäön merkitystä uusien tuttavuuksien tekemisessä. Ulkonäön merkitys korostuu teini-iässä, jolloin ulkonäöllä näyttäisi olevan yhteys elämään tyytyväisyyden kanssa (Nuorisobarometri 2014, 96). Teini-iässä nuoret ovat erityisen kiinnostuneita omasta ulkonäöstään identiteetin ja itsetunnon rakentajana, mutta myös toisten ulkonäköön kiinnitetään huomiota ja haetaan sitä kautta samastumisen kohteita (Välimaa 2001, 91–95; Palmqvist 2015, 33). Kuvasisältöä painottavat sosiaalisen median palvelut voivat toimivat niin positiivisesti kuin negatiivisesti ulkonäköön keskittyviin nuoriin. Kuvapalvelut toimivat nuorilla oman visuaalisen identiteetin vahvistajina, ja sosiaalisia yhteyksiä luovina toiminta-alustoina. Perehdyn sosiaalisen median ja valokuvien jakamiseen liitettyihin merkityksiin nuorten visuaalisen identiteetin muokkaajina ja vahvistajina luvussa *7.3 Jaan kuvan siis olen*.

Kuten internetin ulkopuolisessa elämässä myös sosiaalisessa mediassa kiinnostus toisiin ihmisiin ja uusien tuttavuuksien solmimiseen kumpuaa yhteisistä kiinnostuksen kohteista ja visuaalisesta viehätystä. Aineistoni nuorilla on kokemusta uusien reaalielämän tuttavuuksien solmimisesta sosiaalisen median kautta, kun taas seniorit keskittyvät pääosin yhteydenpitoon jo olemassa olevien ystävien ja sukulaisten kesken. Kuten Veikon toteamus ”en etsi kahviseu-

raa itsestään” paljastaa, verkon mahdollistama seuranhaku tiedostetaan kyllä olemassa olevaksi vaihtoehdoksi, mutta sitä ei nähdä oman elämän kontekstissa tarpeelliseksi.

6.3 Sosiaalisuuden määrittäminen haastateltavieni näkökulmasta

Kysyin haastateltaviltani, näkevätkö he kuvien jakamisen sosiaalisena toimintana ja ihmisten välisenä kommunikaationa. Näkemys toiminnan sosiaalisuudesta kuvia jaettaessa koetaan ambivalenttina. Kuvien jakaminen nähdään yleisellä tasolla sosiaalisena toimintana, mutta haastateltavani pohtivat toiminnan sosiaalisuutta suhteessa muihin sosiaalisen median toimintoihin, kuten päivitysten kirjoittamiseen ja pikaviestittelyyn eli chattaamiseen. Kuvien jakamista ei nähdä irrallisena sosiaalisen median toiminnan muotona vaan se on osa kokonaisvaltaista ”somettamisen” kulttuuria, johon kuuluvat kaikki sosiaalisessa mediassa olemisen muodot. Vaikka kuva nähdään toimivan hyvänä informaation välittäjänä ja monen haastateltavan suusta kuulin lausuttavan kliseen, ”kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa”, kuva yksinään ei vielä täytä kaikkien haastateltavieni kohdalla sosiaalisuuden tuottamisen tunnusmerkkejä tai sitä ei nähdä voimakkaimpana sosiaalisen toiminnan muotona:

”Ei ne kuvat sillee niinku hirveesti yhistä niin ku sit tai sillein et pitää siinä olla jotain muutakin.” (Tatu 18)

”[...] on yks se on ilman muuta, mut ei se mikään voimakkain o, mut kuitenkin se on kommunikointia, sosiaalista toimintaa [...]” (Veikko 72)

Tatu puhuu kuvasta yhdistävänä tekijänä ihmisten välillä ja painottaa, että sosiaalisen yhteyden syntymiseen tarvitaan muutakin kuin pelkkä kuva. Veikko näkee sosiaalisuuden kuvien jakamisessa, mutta myöntää ettei näe toimintaa vahvimpana sosiaalisuutta synnyttävänä toimintana. Sosiaalisuus, joka syntyy ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta on vahvasti sidoksissa kieleen. Garfinkelin etnometodologia korostaa kielellisten kuvausten indeksaalista eli kontekstisidonnaista luonnetta (Heritage 1996, 143–144). Kommunikoimme reaalielämän vuorovaikutustilanteissa ensisijaisesti kielen avulla, jota tukevat ilmeet, eleet ja muu kehollinen ilmaisu. Sosiaalisissa tilanteissa kielen ja kommunikoinnin jaettu ymmärtäminen on siis sidoksissa siihen asiayhteyteen, jossa kuvaukset tehdään. Sosiaalisen median ympäristössä, jossa reaalielämän fyysinen kohtaaminen ei ole mahdollista, sosiaalisuuden kokemus rakentuu edelleen kontekstisidonnaisesti tulkinnallisten päättelyprosessien kautta, mutta ilman puhuttua

kieltä. Samalla tavalla kun Garfinkel ei näe kieltä itsessään selittävänä toimintana, eivät myöskään haastateltavani näe kuvaa yksin sosiaalisuuden tuottajana. Tekstin yhdistäminen kuvaan tekee toiminnasta jo selkeästi sosiaalista ja toisaalta myös kuvan lisääminen tekstiin nähdään vahvistavan tekstin sosiaalista vaikutusta. (Heritage 1996, 137–141.) Kirsti kuvailee sitä, kuinka merkittävää puutarhablogin pitämisessä on käyttää kuvia tekstin visualisoinnissa:

” [...] jos mie kuule sanon, että mulla on nyt hirmu ihana kukkapenkki tuolla pihalla niin on se nyt ihan eri juttu, jos mie en laita siitä kuvaa.” (Kirsti 64)

Kirsti tietää, että jos hän vain kirjoittaisi puutarhastaan ilman kuvia, blogi ei todennäköisesti keräisi pidemmän päälle kovin suurta lukijajoukkoa, koska siitä puuttuu kontekstiin viittaava visuaalinen informaatio. Kirsti kokeekin, että blogissaan kuvan käyttö on suorastaan ”välttämättömyys”. Kuvalla on kiinnostusta herättävä merkitys ja se välittää Kirstin mukaan kirjoitetusta aiheesta ”pikkuisen erilaisia näkökulmia”. Puutarhan pelkkä sanallinen/kirjallinen kuvailu ei pysty saavuttamaan samaa informatiivisuutta, mihin valokuva pystyy (Seppänen 2002, 178). Visuaalisuuden teho huomion herättäjänä ja viestin välittäjänä on pantu merkille sosiaalisessa mediassa ja sitä hyödynnetään yhä enemmän oman sisällön tuottamisessa ja esiin nostamisessa.

Vaikka sosiaalisuuden määrittäminen tai tulkinnallisuus kuvia jaettaessa osoittautui haastateltavilleni ambivalentiksi tulee toiminnan sosiaalisuuden merkitys esiin siinä, että pelkästään omien kuvien julkaisemista ei nähdä merkityksellisenä vaan yhtä lailla ja joskus jopa enemmän, haastateltavani kokevat tärkeänä nähdä muiden käyttäjien kuvia. Se, että näkee myös toisilta kuvia, tekee muusta kommunikoinnista mielekkäämpää:

”[...] Kivampihan se on tietenkin kommunikoiija Facebookissakin ihmisen kans, jolta joskus näkee jonkun kuvan.” (Sirkka 65)

Sirkalle valokuvien näkeminen toisilta ihmisiltä yhdistyy vastavuoroisuuden oletukseen ja toiminnan mielekkyyteen. Visuaalisen kokemuksen saaminen tuo katsojan myös lähemmäksi kuvan tapahtumia:

” Jos joku kaveri tekee jotain jännää tai on jossain jännässä paikassa niin onhan se kiva jos se laittaa niistä kuvia.” (Pekka 16)

Pekalle omien kavereiden kuvien näkeminen liittyy visuaaliseen informaatioon, jonka kautta pääsee paremmin osalliseksi kavereiden kokemuksista. Kuvien avulla voidaan assosoida ta-

pahtumia ja päästä visuaalisesti osalliseksi kuvan jakajan kokemuksiä. Kuvat ovat kommunikaatiota representaatioiden avulla (Seppänen 2002, 145). Toisaalta toisten käyttäjien kuvat voidaan kokea jopa omia kuvia tärkeämmäksi tekijäksi sosiaalisen median kontekstissa:

” Itse kuvien jakamista somessa en pidä ehkä kuitenkaan niin tärkeänä. [...] Tahtoisin kuitenkin nähdä muiden kuvia. Eli en pidä omia kuviani tärkeinä, muiden kuvat taas ovat oleellisempia.” (Anna 16)

Annan pohdinta kuvastaa sitä, kuinka visuaalisuudesta on muodostunut tärkeä osa jokapäiväistä elämää. Sosiaalisessa mediassa valokuvien jakaminen toteutuu yksilöllisten mieltymysten mukaan. Ääripäissä toinen käyttäjä jakaa kuvallista sisältöä paljon ja avoimesti, kun taas toinen on hyvin niukka jaettavien kuvien määrän ja niiden sisältämän henkilökohtaisen informaation jakamisessa. Huolimatta siitä, mihin kohtaan edellä mainitulla mieltymyksen jaanalla käyttäjä itsensä sijoittaa, on toisten käyttäjien jakama sisältö olennaista sosiaalisuutta rakentavana elementtinä.

Olen tarkastellut tässä luvussa sitä, miten sosiaalisuuden normatiivisuus näkyy valokuvia jaettaessa sekä sitä, mitkä tekijät ovat sosiaaliseen kanssakäymiseen innostavia elementtejä. Lisäksi tarkastelin toiminnan sosiaalisuutta haastateltavieni omien näkemysten kautta. Etnometodologian lähtökohta on ihmisten välisessä sosiaalisessa toiminnassa, joka on normatiivisesti rakentunutta ja toimintaan liittyvissä merkitystulkinnossa, joita tehdään jatkuvan kontekstualisoinnin kautta. Virtuaalisessa tilassa tapahtuva valokuvien jakaminen on ihmisten välistä sosiaalista toimintaa, jota pidetään yllä ja kehitetään havainnoiden, päätellen sekä normin määräämällä toimintatavalla. Sosiaalisesta mediasta on kehittynyt reaalielämän rinnalle oma sosiaalisen toiminnan kenttä, jossa yhteiset kiinnostuksen kohteet rakentavat toiminnan sosiaalisuutta. Jaettavien kuvien sisällöllä on erityinen merkitys sosiaalisen kiinnostuksen herättämisessä toisia käyttäjiä kohtaan. Vaikka haastateltavani näkivät kuvien jakamisen yleisesti sosiaalisena toimintana, siitä puuttuvat fyysinen ja kielellinen kontakti vähensivät sosiaalisuuden tunnetta.

7. KUVAN JAKAMISEN MERKITYKSET

7.1 Jaettu kuva on kaksinkertainen ilo

Toimintaan liitetyt merkitykset motivoivat kuvien jakamiseen sosiaalisessa mediassa. Merkitykset linkittyvät osittain yhteen toiminnan sosiaalisuuden kanssa sillä niitä syntyy ja tuotetaan sosiaalisuuden kautta, vuorovaikutuksessa toisten sosiaalisen median käyttäjien kesken. Muun muassa vastavuoroisuuden oletus näkyy tiedon saamisessa ja sen jakamisessa. Kuvilla sekä kerrotaan omasta, mutta myös halutaan saada tietoa toisten käyttäjien elämästä. Sosiaalisuus on siis merkityksellistä toiminnan kannalta. Veikko näkee kuvien jakamisen sosiaalisessa mediassa yhtenä osana maailmanlaajuista sosiaalista verkostoitumista:

”[...] se kuuluu edelleen tähän suureen globaaliin verkostumiseen, et me ollaan kaikki [...] et ne on kans siellä ihmisiä [...] se merkitsee tätä inhimillisyyttä ja että on olemassa ja elää ja kaikilla muillakin on mahdollisuus olla olemassa, elää..” (Veikko 72)

Veikko miettii kuvien jakamista ja sosiaalista mediaa rauhaa rakentavan verkoston perspektiivistä. Sähköisesti tapahtuva globaali toiminta kerää ihmisiä yhteen ja häivyttää maantieteellisiä välimatkoja. Mitä laajemmin ihmiset ovat tekemisissä toistensa kanssa, sitä enemmän he ymmärtävät, hyväksyvät ja arvostavat toisiaan. Yhdessä toimiminen hälventää erilaisuuden pelkoa ja lisää yhteisöllisyyttä. Kansainväliset sosiaalisen median sovellusten käyttöliittymät, kuten Facebook, muokkaavat ihmisten välisestä toiminnasta yhä yhtenäisempää, joka tuottaa myös toiminnan normatiivisuutta (Karppi 2014, 13–14).

Haastateltavilleni kuvien jakamisen merkitys näyttäytyy erityisesti positiivisuuden kautta. Kuvien jakamisella sekä tuotetaan että saadaan iloa:

” Mie oon saanu siitä [RM: kuvien jakamisesta] iloo. Sekä niistä kuvista mitä mie saan että myös mitä mä jaan, oikeestaan joo. [...] ja oppinu paljon tuntee uusii uusii tuota paikkoja ja hoksannu uusia asioita, että 'ai niin joo hyvänen aika' ja..” (Sirikka 65)

Sirikka nostaa iloa tuottavana elementtinä esiin uuden oppimisen. Toisten käyttäjien jakaman sisällön kautta voidaan päästä mukaan sellaisiin tapahtumiin joihin ei muuten välttämättä pääse. Matkakuvat käyvät hyvänä esimerkkinä tämän kaltaisesta visuaalisten kokemusten jakamisesta. Omassa elämässä tapahtuvia hyviä kokemuksia halutaan jakaa eteenpäin muiden

kanssa, koska ne ajatellaan tuottavan iloista mieltä myös muille käyttäjille ja muille jaettu kuva lisää samalla omaa iloa:

”Kyllä se on niitten tapahtumien ja kokemusten jakamista muitten kanssa, että kun on joku kiva juttu niin se on niin kun mukava jakaa muitten kanssa [...]” (Kirsti 64)

Kuvien jakaminen on nimensä mukaan asioiden ja kokemusten *jakamista* muiden ihmisten kesken. Kuvien jakamista ei yleisesti nähdä analyttisen tavoitteellisuuden kautta eikä sosiaalinen verkostoituminen ole esimerkiksi taloudellisen hyödyn tavoittelua, jota toki se voi myös olla, vaan nimenomaan oman ja muiden ihmisten iloksi tapahtuvaa sosiaalisesti vapaata toimintaa.

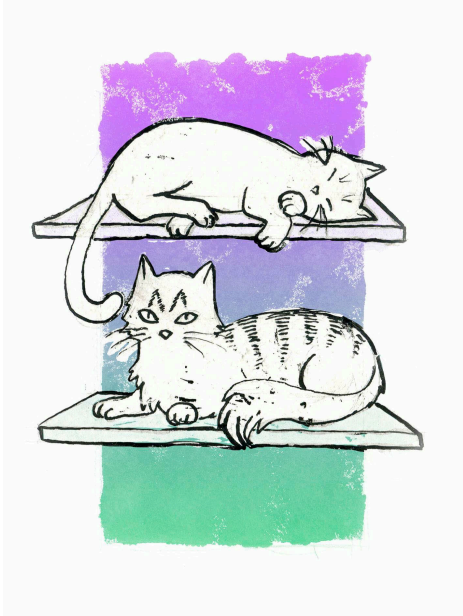
Jaettavien kuvien aiheet liittyvät elämän eri osa-alueisiin. Kuvaamiseen ja kuvan jakamiseen innostavat yhtäläillä oman elämän ympärillä olevat aiheet, kuten lemmikit, perhe ja erilaiset esineet ja asiat, kuin myös isommat tapahtumat ja matkat. Kuvausaihe voi tulla myös ulkopuolelta, kuten kuvahaasteissa:

”[...] joskus ollu näitä tämmösiä teemoja, teemoja mikä oon huomannu kans, että se niin ku innostaa muitakin kun minua [...] joka viikonpäivälle piti niin kun laittaa jotaki, että mitä on tapahtunu [...] niin tuli yllättäen tallennettua joka päivä jotaki, vaikka mie ensin mietin et mitä ihmettä mä täs osaan.. joka päivä laittaa.. Siis tämmöset teemat aina innostaa.” (Sirkka 65)

Sosiaalisessa mediassa ja erityisesti Facebookissa kiertävät erilaiset haasteet ovat yksi esimerkki käyttäjien kehittämistä tavoista käyttää sosiaalista mediaa. Haasteet ovat verrattavissa kiertokirjeisiin, joita ennen lähetettiin perinteisen postin välityksellä. Sosiaalisen median käyttäjät ovat muokanneet haasteista yhä uusia mielikuvituksellisia versioita, joiden haastesisällöt vaihtelevat suuresti aina arkihaasteesta punnerrushaasteisiin. Sosiaalinen media mahdollistaa kiertävien haasteiden nopean ja luovan toteuttamisen sekä levittämisen eteenpäin. Sirkka kokee haasteet sosiaalisuutta lisäävänä tekijänä ja myös kuvaamiseen ja julkaisemiseen innostavana asiana. Vaikka Sirkka aluksi mietti, että mitä valmiista aiheesta voi saada irti oman elämän perspektiivistä, huomasi hän, että lopulta kuvia oli tullut otettua joka päivä. Haasteet ovat hyvä esimerkki sosiaalisen median osallistavasta vaikutuksesta. (Alestalo 2014.)

Haastatteluaineistoni pohjalta sukupolvet ylittäviä, jakamaan innostavia kuva-aiheita haastattavieni puheissa olivat erityisesti luonto, maisemat ja lemmikkieläimet.

*” [...] Kissoista on kans hirveesti hienoja, ihanii kuvia, pitäis vaan järjestää omaan kansioonsa. Mä tein tommoset telineet, missä ne roikkuu aina [...]”
(Veikko 72)*

Omaa elämänpääriä lähellä olevat aiheet, kuten lemmikkieläimet tuottavat iloa olemassaololaan ja innostavat kuvaajaa tallentamaan ja jakamaan kuvia myös toisten nähtäväksi:

”Mmmno, mie tykkään semmosista niin ku pikkuhetkistä, mitkä niin ku on niin ku itelle sillein tärkeitä, että esim. kissan kanssa sohvalla makkoilu, sekin on miulle ihan hirveen tärkeitä, että niin ku niinki yksinkertainen asia, et ei sen tarvii olla iso juttu.” (Anna 16)

Anna kertoo, kuinka kuvaushetken ja -kohteen ei tarvitse olla ”iso juttu”, vaan tärkeää on, että hetkellä on itselle merkitystä. Haastateltavilleni valokuvat näyttäytyvät ajankuvina, jotka kuvittavat arjen tapahtumia päiväkirjan tavoin. Jaettu kuva ei välttämättä aina ole niinkään tarkoitettu toisille ihmisille, vaan itselle muistoksi tapahtuma-ajankohdasta. Maisemat ja luonnosta tehdyt havainnot nostettiin myös usein mieluisien jaettavien kuvien listalle niin nuorten kuin seniorien keskuudessa:

”[...] sitten aika paljon luontokuvii tykkään jakaa, jos tulee jotain siistei taivaasta tyyliin jotain kuvii niin niitä mua aika paljon tullee [...]” (Tatu 18)

”[...] rannalla kävelin ja oli kamera mukana ja niist tuli miun mielest tosi.. kivoja kuvia ja niin kun heijasti sitä tunnelmaa ja näkymää siinä joella ja sitä vielä on niin kun oikeesti talvi, joki on jäässä, mutta sitte o jo paljon sulaa ni... ne jaoin ne kuvat sitte Facebookissa.” (Kirsti 64)

Tatulle luonnosta ikuistamat hetket ovat ”siistejä kuvia”, joita on kiva jakaa myös muiden nähtäväksi. Kirsti kuvailee kuinka kuvaan ikuistettu maisema välittää tunnelmaa ja kertoo juuri siitä tilanteesta, jossa kuvanottohetkellä on. Sosiaalisen median ajan kuva-aiheet ja teemat muistuttavat läpi valokuvauksen historian ajan käytettyjä kuvauskohteita. Kuvaajat ovat kautta aikain inspiroituneet muun muassa ihmisten, esineiden, maisemien ja luonnon kuvaamisesta. Luonnon kuvaamisesta jopa siinä määrin, että luontokuvaus on yksi suosituimmista amatöörikuvauksen kohteista Suomessa. (Salo 2015, 286–287; Saraste 2010, 20–93.)

Arkisten ja jokapäiväisten kuva-aiheiden jakaminen kuvaa haastateltavillani hyvin sitä, miten sosiaalisessa mediassa toimiminen ja sosiaaliseen mediaan kuvien jakaminen on tullut osaksi arkipäivän käytäntöjä. Kuvien ottamista ei koeta arjesta erillisenä, spesiaalina tapahtumana, jollaisena se vielä filmikameroiden aikaan näyttäytyi, kun kuvia otettiin pääosin vain tiettyinä juhlahetkinä, kuten jouluna, häissä tai syntymäpäivillä. Valokuvaaminen ja kuvien jakaminen on otettu mukaan yhdeksi arkipäivän toiminnoista muiden joukossa. Sosiaalinen media toimii reaalielämän toimintakentän jatkeena, jossa kuvien jakaminen on yksi normatiivisen toiminnan muoto ja visuaalinen linkki reaalielämän tapahtumiin, jonka toiset sosiaalisen median käyttäjät voivat tavoittaa toiminnan refleksiivisyyden eli käytännön järkeilyn kautta. (Heritage 133–134.)

7.2 Kuva on viesti

Kuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa on haastateltavilleni yhteyden ylläpitoa ystäviin ja sukulaisiin sekä viestintää kuvallisin keinoin. Kuva voi toimia nopeana tilanpäivityksenä, jolla voi viestittää asian nopeammin ja helpommin, kuin mitä kirjoitettu viesti tekisi:

*”No tulee tyyliin kavereille laitettua tällösiä kuvii, et joo venaan pitsaa uunista [...] kysyny, et mitä teette ni meikä iskee tollasta kuvaa [...]”
(Tatu 18)*

Tatu toteaa, että pikaviestipalveluiden kautta tulee jaettua usein kuvia, jotka kertovat sen hetkisestä tilanteesta, kuten vaikka ruuan valmistumisen odottelu. Tämän kaltainen kuvaviesti on sisällöltään tajunnanvirtaa, jonka viestin vastaanottaja ymmärtää sen ajallisesti kehittyvästä kontekstista. Garfinkel puhuu dokumentaarisesta tulkintamenetelmästä, jonka mukaan ”varsinainen tapahtuma tai teko tutkitaan dokumenttina oletetusta tapahtumien taustalla olevasta mallista, ikään kuin se viittaisi siihen tai edustaisi sitä” (Heritage 1996, 91–93). Tatun ruokakuvan yhteydessä tämä tarkoittaa sitä, että kun Tatu kysyy kavereiltaan mitä teette ja laittaa samalla valokuvan uunissa kypsävistä pitsasta, on tämä hänen vastauksensa omaan kysymykseensä, jonka ystävät ymmärtävät siitä kontekstista eli viestiketjusta, johon kysymys ja valokuva viittaavat.

Sosiaalinen media on lisännyt niin kuvallisen kuin kirjallisen viestinnän virtaa, joka ennen on katsottu kuuluneen nuorten reaalielämän kaveripiirin väliseksi jutusteluksi tai aikuisten kahvipöytäkeskusteluun. Kuvien välityksellä voidaan vaihtaa myös kuulumisia, jotka on rinnastettavissa esimerkiksi puhelinoittoon tai kirjeeseen. Kuvilla kerrotaan omasta elämästä, mutta samalla myös saadaan tietoa toisten elämästä:

”[...] sä näät ja aina muistat toikin henkilö on elossa, joku jota ei oo moneen aikaan kuulu mitään, sen kuva ilmestyy, just tällösiä vanhempia kavereita, jotka on miehii naisii. Ei ne oo koko ajan siellä (RM: Facebookissa), mitä mullaki et sit ilmestyy, saattaa mennä monta kuukautta ja yht’äkkiä ’aa, katos Liisaki vielä (RM: on elossa)’.” (Veikko 72)

Sosiaalinen media tuo lähemmäksi niitä ihmisiä, jotka muussa arjessa jäisivät helposti aktiivisen yhteydenpidon ulkopuolelle. Veikko kertoo siitä, kuinka vanhempaan ikään ehtineillä sosiaalisen median käyttäjillä kuvaviesti kaukaisemmalta kaverilta voi kertoa henkilön olevan ylipäättään vielä hengissä. Myös Lehmuskallion (2012, 181–182) tulokset painottavat yhteydenpidon merkitystä kuvien jakamisessa.

Sosiaalisessa mediassa jaetut valokuvat voivat olla myös kasvotusten tapahtuvaa kanssakäymistä helpottava keino:

[...] me oltiin tässä [...] helmikuussa [...] kahen viikon matkalla, sit mie jaoin niitä kuvia Facebookissa, sitte mie oon muutamia kavereita mitä mie oon sen jälkeen sitten niin kun kahvilla vaikka nähny, ni se on niin ku kiva kun ne on kattonu ne kuvat ni ei tarvii tavallaan niin kun alusta ruveta alottammaa [...]" (Kirsti 64)

Kirsti kertoo, kuinka ystävien kanssa on helpompi aloittaa juttua esimerkiksi matkakuulumisista, kun ystävät ovat nähneet matkakuvat etukäteen Facebookista. Samalla kun sosiaaliseen mediaan jaettu kuva toimii viestinä, se on myös apuväline ja taustoittavaa tietoa tapahtumien ja kokemusten jakamisessa.

7.3 Jaan kuvan siis olen

Erityisesti nuorille, kuvien jakaminen merkitsee näkymistä ja olemassa oloa. Mukana oleminen ja joukkoon kuulumisen kokemus kuuluvat tärkeänä osana nuoruusvaiheeseen samalla tavalla kuin halu erottua yksilönä joukosta (Martikainen 2015, 171):

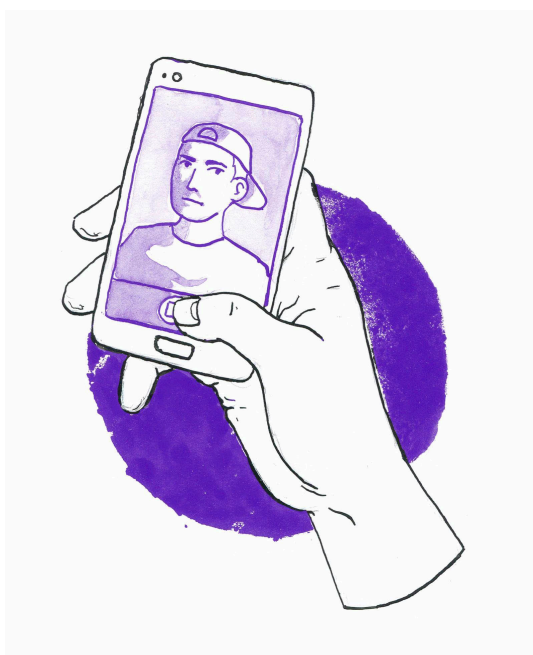
"[...] IG:n (RM: Instagramiin) nii vaan tota ihteensä tuoda ilmi sillee, et sielläki seuraa mua aika paljon kavereita ja vähän tuntemattomiakin [...]" (Tatu 18)

"[...] Instagramissa on tietenki se, että sie laitat oman kuvan ni onhan se tietynlaista huomion hakemista [...]" (Pekka 16)

Kuvilla haetaan huomiota muilta käyttäjiltä. Huomio voi kohdistua joko itse kuvan jakajaan persoonana tai jaettavan kuvan sisältöön. Nuorten keskuudessa omakuvat eli selfiet ovat yksi suosittu jaettava kuva-aihe muiden mukana:

”[...] Tossa on selfie, johon mä oon tosi tyytyväinen, et ton ottamiseen on käytetty niin ku aikaa aika pitkään, että on toi valaistus mietitty ja muokattu sitte vähän pitempään.”
(Tatu 18)

Sosiaalisen median kontekstissa selfiellä tarkoitetaan valokuvaa, joka on otettu itsestä, useimmiten käsivarren mitan päästä. Termin *selfie* väitettiin, internetissä levinneen tiedon mukaan, syntyneen australialaisen Nathan Hopen näppäimistöltä vuonna 2002, kun hän mainitsi internetin keskustelufoorumille lähettämänsä kuvan yhteydessä sen olevan selfie. Hope on itse myöhemmin kieltänyt keksineensä termiä, ja kertoi sen olleen julkaisuajankohdan aikaan jo yleinen slangisana itsestä otetulle valokuvalle. (Zimmer 2013.) Hopen ottamalla selfiellä ei nykyään tunnetuksi tulleiden sosiaalisen median selfieiden kanssa ole sisällöllisesti paljon yhteistä. Siinä missä Hope oli ottanut epätarkan lähikuvan turvonneesta ja tikkien peittävästä alahuulestaan, ovat nykyselfiet omaan habitukseen ja persoonaan keskittyviä omakuvia, joilla pyritään tuomaan itsestä useimmiten hyviä puolia esille:

”Pekka: No.. no siis Instagramissa mikä nyt selfie on niin tuossa tuli päällimmäisenä.[...] RM: Osaatko vielä nopeesti kuvailla, minkä takia se on hyvä kuva sun mielestä? Pekka: [...] kuulostaa vähän ylimieliseltä, mutta naama on aseteltu niin ku hienosti ja jotenkin semmonen pokkana kattoo tohon kameraan. Miusta se on ihan siistin näkönen juttu”
(Pekka 16)

Tatu ja Pekka kertovat, kuinka selfieiden ottamiseen on käytetty aikaa, jotta kuvaan on saatu juuri oikea, itseä miellyttävä valaistus tai ilme. Omakuvan lopputulos ei ole Tatulle ja Pekalle yhdentekevää, sillä selfieillä halutaan tuottaa tietynlaista mielikuvaa itsestä kuvan katsojille. Omakuvat eivät ole pelkkä ”someajan” villitys, mutta selfiekulttuuri on tuonut mukanaan myös kysymyksen itsensä kuvaamisen motiiveista ja kuvien jakamisen merkityksistä:

”[...] mut sit jotkut omat naamakuvat ni en mie ees tiä miks mie laitan niitä (RM: sosiaaliseen mediaan)..” (Anna 16)

Anna ei pysty omalla kohdallaan kertomaan syitä omakuvien jakamiseen sosiaalisessa mediassa. Kuvalliset käytännöt ovat opittua, toistettua ja jaetun tiedon varaista toimintaa. On helppoa tuottaa samanlaista sisältöä sosiaaliseen mediaan, kuin mitä on nähnyt muidenkin tekvän. Sosiaaliseen mediaan syntynyt oma, kuvien jakamisen kulttuuri ja sen toistettavat kuvakäytännöt painottavat juuri niitä kulttuurisia konventioita, joista on tullut osa normatiivista visuaalista kulttuuria ja jossa selfiet ovat osa tätä sosiaalisen median visuaalista kuvastoa. (Lehmuskallio 2012, 135; 228.) Nuoret eivät ole ainoita, jotka jakavat itsestään selfieitä. Haastattelemani seniorit eivät puhuneet selfieiden eli omakuvien ottamisesta, mutta tämä ei tarkoita etteikö myös seniorit jaa kuvia itsestään, he vain eivät käytä omakuvistaan nimitystä ”selfie”.

Haastattelemani nuoret ovat visuaalisen alan opiskelijoita, joten heille merkitykselliseksi asiaksi kuvia jaettaessa nousi myös halu tuoda esille omaa valokuvaamisen osaamista ja kehitystä. Muiden kommentit ja kritiikki ovat tärkeää palautetta auttamaan kehityksessä eteenpäin:

”[...] mut siis niin ku Flickrin mie halluun, että ihmiset näkkee, että mie oikeesti ossaan kuvata [...]” (Pekka 16)

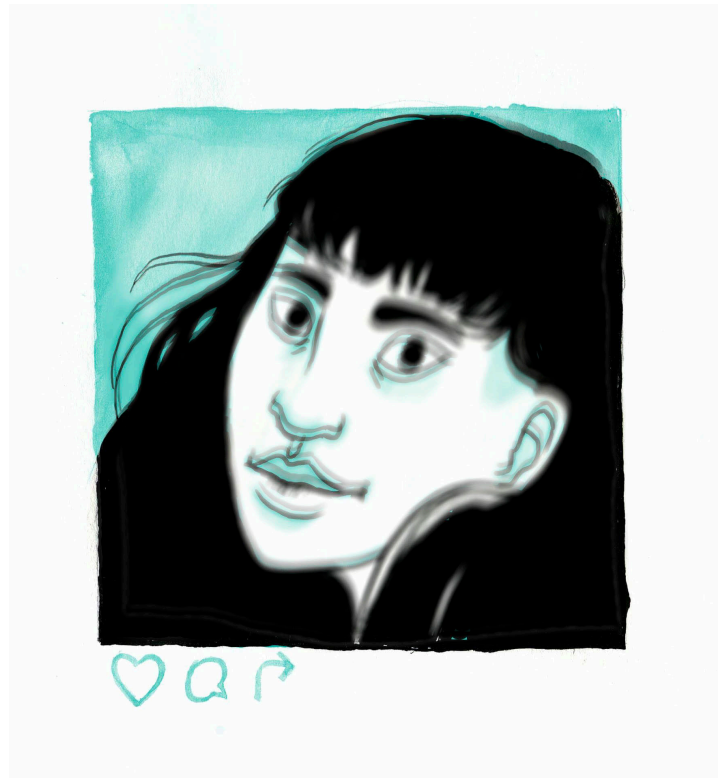
”[...] itestä on kiva näyttää, että on taitoja valokuvaukseen [...] Siellä [RM: sosiaalisessa mediassa] satelee kommenttia ja kritiikkiä ja apuja kuvaamiseen tulevaisuuden kannalta [...]” (Raisa 16)

Pekalle Instagram on sovellus, jossa tuodaan omaa itseä esiin, kun taas Flickr on palvelu, jonne haluaa jakaa hyvälaatuisia, onnistuneita valokuvia, jotka tuovat esiin Pekan valokuvallisia taitoja:

”Onhan se (RM: kuvalaadun merkitys) kasvanu ja tullu sillein niin ku tai itelle semmosen niin ku että pittää niin ku panostaa vielä enemmän, että näyttäis niin ku ammattilaiselta.” (Pekka 16)

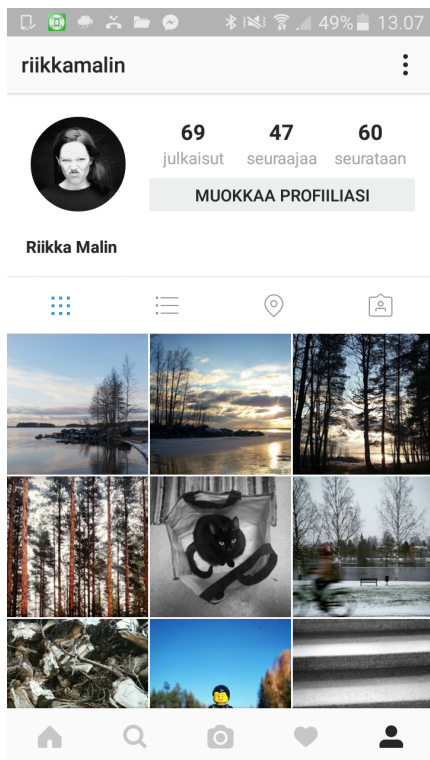
Oman osaamisen esiintuomisen kannalta yhdeksi merkitykselliseksi elementiksi nousee valokuvien laatu. Huonolaatuiset, julkaistut epätarkat kuvat eivät luo kuvaa osaavasta kuvaajasta, joten ne saatetaan kokea kiusallisena materiaalina jälkikäteen katsottuna:

[...] No ite tällaisena valokuvallisena ihmisenä en täl... niin ku tääki o kännykällä otettu, että en just tällasia hienon epä..tarkkoja kuvia ja voi että, mä haluun nyt jo heti poistaa ton [...]
(Raisa 16)

Raisasta epätarkat kuvat tai vinot horisontit eivät ole edustavaa sisältöä sosiaalisessa mediassa ja kokee tarpeelliseksi poistaa ne omalta käyttäjätilitään, jotta visuaalinen ilme säilyy hyvälaatuisena ja itseä miellyttävänä. Kuvapalveluiden kautta tuodaan esiin omaa visuaalista osaamista, mutta samalla myös luodaan sähköistä visuaalista identiteettiä. Yritysmaailmassa enemmän käytetty termi ”visuaalinen identiteetti” kuvastaa tietoisesti luotua mielikuvaa käyttäjästä, jota tuotetaan kuvien jakamisen kautta (Suutarinen, 2013).

Visuaalista identiteettiä ei tuoteta pelkästään yksittäisillä valokuvilla vaan myös kuvanjako- palveluiden, kuten Instagramin oman tilin ulkoasua, jota kutsutaan myös fiidiksi (syöte) käytetään osana oman visuaalisen identiteetin luomisessa (kuva 12). Sovellusta katsotaan kokonaisuutena, johon kuvat valitaan sen mukaan, miten ne sopivat oman tilin kokonaisuuteen.

Kuva 12. Esimerkki Instagramin kuvasyötteestä eli fiidistä (Riikka Malin 2016)

Omasta mielestä hyviä kuvia voidaan jättää julkaisematta, mikäli ne eivät sovi omaan tyyliin sovelluksessa. Myös tietoisuus muista seuraajista vaikuttaa omien jaettavien kuvien sisältöön:

”[...] Mää mietin aika pitkään, että vaikka mulla on joku tosi hieno kuva, niin en mä välttämättä haluu julkasta sitä, koska sit mä mietin, että ei niinku jengi niinku tykkää kuiteskaan tämmösestä kuvasta niin paljoo. Tyyliin IG:ssä [RM:Instagram] mää mietin tosi pitkään, et minkälaisen kuvan mä välttämättä sinne niinku laitan, että milt se näyttää sitte siellä mun IG fiidissä [...]” (Tatu 18)

Tatulla on olemassa oletettu mielikuva siitä minkälaisesta sisällöstä hänen seuraajansa tykkäävät ja pyrkii tuottamaan kuvamateriaalia sosiaaliseen mediaan sen mukaan. Toisten käyttäjien mielipide liittyy etnometodologisesta näkökulmasta haluan pyrkiä yhteisesti hyväksyttynä pidettyyn käyttäytymiseen sisällönjakamisessa. (Heritage 1996, 133–135.) Oman käyttäjätilin ulosasia myös seurataan ja kuvia poistetaan tarvittaessa:

”RM: No minkä tyyppisiä kuvia sä oot esimerkiks poistanut sieltä sitten?
Pekka: No siis vanhoja kuvia, missä näyttää niin babyfacelta et.. ei niinku kehtaa enää niitä näytettäväks laittaa [...]” (Pekka 16)

Pekka puhuu siitä, miten suhde valokuvaan voi muuttua ajan myötä. Koska nuoret ovat tarkkoja siitä minkälaisena he sosiaalisessa mediassa näyttäytyvät muille, voi vanhat kuvat tuntua

omaan imagoon ja visuaaliseen identiteettiin sopimattomalta materiaaalilta. Pekka kertookin poistaneensa kuvia, jotka kokee epämiellyttäväksi katsella ja näyttää. Useimmat nuorista tunnistavat poistavansa valokuvia sosiaalisen median sovelluksista tai piilottavansa niitä esimerkiksi Facebookin aikajanalta.

Nuoret ovat hyvin tarkkoja siitä, minkälaista mielikuvaa he kuvillaan luovat itsestään. Kuva-palvelut voivat toimia oman visuaalisen identiteetin vahvistajina, toisaalta palvelut houkuttelevat vertailemaan ja kilpailemaan muiden käyttäjien kuvasisällön kanssa:

”[...] kyl mä tunnen jotain kavereita, ketkä niin ku on sillai, et voi voi voi voi voi vitsit ku pitää ottaa nyt kuva sinne Instagramiin, voi että... Kato millasen toi otti, mä otan samanlaisen. Mitä mä keksisin tähän hashtageiks ja.. [...]” (Raisa 16)

Raisa kuvailee omaan tuttavapiiriinsä kuuluvan henkilöitä, joille kuvien jakaminen näyttäytyy osittain stressaavana, koska se koetaan toiminnaksi, jota ”pitää” tehdä ja kuvasisältöä vertailaan jatkuvasti toisten käyttäjien tuottamaan kuvasisältöön. Tämä kertoo siitä, ettei kuvien jakaminen ole suinkaan kaikkien sosiaalisen median käyttäjien keskuuteen automaattisesti koutunut arjen käytäntö, vaan yksi toiminto sosiaalisen median käytäntöjen kentällä. Sosiaalisen median nopeasti levinneen suosion myötä, valloilla on käsitys siitä, että kuvien jakaminen on niin yleistä, että ”kaikkihan sitä nykyään tekkee”, kuten Pekka toteaa. Raisan kommentti kuvastaa sitä, että toiminta nähdään niin normittuneena, että kuvien jakaminen ja sosiaalisessa mediassa olo ajaa jaettavan sisällön ohi. Tärkeämpää, kuin se mitä jakaa, on se että jakaa. Raisaa tuttavien toiminta huvittaa, mutta myöntää, että itsekin ottaa vaikutteita toisten käyttäjien kuvista:

”Kyl mä seuraan muitaki ja kattelen et millasii kuvii hyö ottaa ja.. En kyllä usein kommentoi, mutta kyllä niin ku siis sielt saa sellasii inspiraatioita niihin kuviin, mut enhän mä suoranaisesti sitä käytä, et sit mä niin ku tuon siihen jotain omaa.” (Raisa 16)

Raisa kertoo, että toisten kuvien katselemisesta saa inspiraatioita myös omiin kuviin ja kuva-aiheisiin, mutta ei lähde suoraan kopioimaan toisten kuvia, vaan haluaa tuoda kuviinsa ”jotain omaa”. Vaikka kuvien jakamiseen vaikuttavat kulttuurisesti opitut ja toistetut käytännöt ja jaettavien kuvien sisällöissä käytetään inspiraationa toisten käyttäjien kuvia, on luovuuden ja yksilöllisyyden esille tuominen kuvissa merkityksellistä haastateltavilleni:

”Mmm... Ehkä sellasia taiteellisia ja.. taiteellisia no niin semmosia oman tyylisiä, vaikei mulla nyt oo vielä tullu sitä omaa tyyliä esiin [...] Etin ehkä sitä omaa juttua [...]” (Raisa 16)

Raisa nostaa taiteellisuuden ja oman tyylin esiin pohtiessaan, minkälaisia asioita hän haluaa jakaa kuvien välityksellä muille. Raisalla on mielikuva siitä minkä tyylisiä kuvia hän haluaa jakaa, mutta pohtii myös sitä, miten oma tyyli on vielä haussa. Visuaalisen identiteetin rakentamiseen kuuluu myös se, että käyttäjällä on tunnistettava tyyli kuvien jakamisessa. Satunnaisista otoksista halutaan kehittyä kohti yhtenäisempää visuaalista ilmettä, kuten Tatu mainitsi oman Instagram tilinsä ulkoasusta.

Oman sisällöntuottamisen lisäksi ja sen seuraamiseksi tietoa itsestä haetaan verkossa eli googletaan omalla nimellä tai sovelluksen käyttäjänimellä, jotta pysytään selvillä siitä, mitä tietoa hakukoneet nuoresta antavat:

”[...] tulee aina ite googleteltu omii esim. tota IG nickiä, muita noit... omaa nimeeni. Näkkee sieltä et mitä siellä sit on.” (Tatu 18)

Vaikka itse pyritään pitämään tarkkaa linjaa siitä, mitä kuvallista materiaalia sosiaaliseen mediaan jaetaan, aina ei ole mahdollisuutta vaikuttaa itsestä julkaistuun kuvaan, kuten Raisa kertoo:

”Raisa: [...] must löytyy ihan hirvee [RM: sanomalehden nimi] ottama kuva minusta, ku mä hyppele hyppynarulla ja mä pidän sitä niin kuvottavana tai siis ällöttävänä. Ite en pidä siitä kuvasta, että mä en ees ymmärrä, miten ne lehtikuvaajat just sellaset kuvat valitse sinne, mutta ehkä mä vielä jonain päivänä ymmärrän... että kyllä sielt löytyy. (naurua)”

RM: Tällä hetkellä tuntuu... ikävältä?

Raisa: Nii, jooh.. (naurua)

RM: Vaik siinä ei sinänsä varmaan oo mitään semmosta?

Raisa: Eii, se on ihan hieno kuva muuten paitsi, että mä edustan siinä vähän epä.. itseäni. (naurua)” (Raisa 16)

Raisa muistelee sitä, miten hän koki epämiellyttävänä valokuvan, jonka ammattikuvaaja on hänestä ottanut ja valinnut lehteen julkaistavaksi. Raisasta itsestä kuva ei edusta oikeaa kuvaa hänestä ja kokee kuvan kiusallisena, vaikka kuvan sisällössä ei ole mitään pahaa tai loukkavaa. Vaikka Raisa ei ole tyytyväinen kuvaan, joka hänestä on julkaistu ja kokee tilanteen, jossa ammattilainen on valinnut epäedustavan kuvan hänestä, ristiriitaisena, ymmärtää hän ettei voi vaikuttaa jo julkaistuun kuvaan. Raisa miettiikin sitä, miten hän nyt ei ymmärrä ammatti-

valokuvaajan valintaa ja arvostelukykyä, mutta ehkä tulevaisuudessa hän pystyy näkemään asian uudesta näkökulmasta. Epämieluisa tilanne selitetään siedettäväksi sillä, että käytännön tasolla kuvaa julkaistaessa ei ole toimittu väärin, eikä näin moraalista selontekovelvollisuutta ole. Lehdellä on ollut oikeus julkaista kuva lehtijutun yhteydessä. (Heritage 1996, 208–209.)

Kuvien jakamiseen sisältyy paljon erilaisia merkityksiä, joiden systemaattinen kategorisointi on hankalaa. Näitä merkityksiä olen käynyt tässä luvussa läpi. Toisaalta kuvien jakaminen on toimintana ajanvietettä, jolla tuotetaan ja saadaan iloa ja myös huvitetaan toisia käyttäjiä. Toisaalta kuvilla kerrotaan omasta elämästä ja saadaan tietoa toisten elämästä. Kuvalla on tehokas rooli viestin välittäjänä. Erityisesti nuorille kuvien jakaminen merkitsee myös näkymistä, huomion hakemista ja erottumista, mutta myös joukkoon kuulumista. Nuoret rakentavat kuvien kautta omaa visuaalista identiteettiä, jolla tuotetaan mielikuvaa itsestä muille käyttäjille. Kuvilla halutaan lisätä omaa kiinnostavuutta ja tuoda esiin omia valokuvallisia taitoja. Seniorit eivät samalla tavalla koe tärkeänä itsensä esittämistä ja oman imagon rakentamista sosiaalisessa mediassa vaan merkitykset rakentuvat sosiaalisen yhteydenpidon, kokemusten jakamisen ja yleisen inhimillisyyden ympärille. Näkyminen sosiaalisessa mediassa on kuitenkin yhtäläillä tärkeää toiminnan kannalta niin nuorilla kuin senioreilla. Olennaisinta toiminnassa on se, että kuvien jakaminen tulee kokea kokonaisvaltaisesti merkityksellisenä, jotta toiminnalle ja sen jatkumiselle löytyy motiivi (Heritage 1996, 106–107).

8. TOIMINNAN ETIIKKA JA KUVAN JAKAMISEN RISKIT

8.1 Toiminnan moraalinen vastuu

Ihmisten keskinäiseen sosiaaliseen toimintaan sisältyy moraalinen vastuu, niin myös kuvien jakamiseen sosiaalisessa mediassa. Toiminnan tulee olla sellaista, että siinä mukana olevat toimijat pystyvät ymmärtämään toistensa tekemisiä ja valintoja ja jossa säännön rikkoja on selontekovelvollinen toimistaan. (Heritage 1996, 102; 107.) Eettiset kysymykset ovat tärkeitä, kun puhutaan toiminnasta julkisessa tilassa. Sosiaalinen media on avoin ympäristö, jossa verkon välityksellä voidaan toisaalta viestiä nopeasti ja suoraan laajalle yleisölle ja toisaalta myös kasvottomasti ja viiveellä. Sosiaalisen median käyttäjien moraalinen vastuu korostuu siinä, että sähköinen viestintä ei voi hyödyntää samalla tavalla kasvokkain vuorovaikutuksessa tapahtuvaa nonverbaalista viestintää viestin tulkinnassa.

Sosiaalisen median käytössä noudatetaan samoja lakeja ja moraalisia velvoitteita kuin reaalielämässä. (Rongas 2016; Matilainen 2016.) Silti verkkoympäristössä on matalampi kynnys tuoda esiin tunnereaktioita, joita kasvokkaisessa viestinnässä ei niin helposti tapahdu. Tämä *someraivoksi* nimetty ilmiö on noussut yhteiskunnallisessa keskustelussa esimerkiksi sosiaalisen median ongelmallisuudesta (Ylikoski 2016; Matilainen 2016). Sosiaalisen median käyttäjien avuksi on luotu useita erilaisia ohjeistuksia eettisistä käytännöistä sähköisessä viestinnässä. Esimerkiksi etiikka.fi sivustolta löytyy *reilun somen säännöt*, jotka neuvovat kohti vastuullisempaa ja eettisempää sosiaalisen median käyttöä (etiikka.fi 2014). Ohjeet painottavat kirjoitettua viestintää, mutta ovat muokattavissa myös kuvallisiin viesteihin.

Haastateltavieni puheista välittyy läpi haastattelujen ymmärrys etiikasta ja moraalisesta vastuusta kuvia jaettaessa. Toiminnan moraalinen vastuu näyttäytyy toiminnan refleksiivisyydessä siinä miten toiminnan vaikutus ymmärretään suhteessa muihin ihmisiin. Jotta toiminta voi olla jatkuvaa ja vuorovaikutuksellista, tulee sen noudattaa kulttuurista normatiivisuutta. Tämä näyttäytyy muun muassa siinä, mitä kuvia julkaistaan. Toisten ihmisten kunnioittaminen on haastateltavilleni tärkeää:

”[...] aina pitää olla se ainaki tietoisuus, että se kenen kuva, jos on jotain ihmistä esime.. et siinä on ihmisiä, että ne ei, ettei ne niin ku pahoita mieltä ja sitte kyllä mä katon, että sillä ei oo suu vinossa ja että se on hirveen.. että valo tulee.. vaikkei siis tarkota sitä, että

vanha on vanha ja rypyt vaan näky, mut että se ei korosta mitään. Jos mä katon et on vähän ruman näkönen, onpas ruman näkönen, en pistä [...] kunnioitan ihmisen siinä mielessä, että en halua aiheuttaa mielipahaa kenellekään niillä kuvilla” (Veikko 72)

”Suodattaisin niit sellasina hyvinä kuvina ja että.. no just se, että katsojaki kelpaa katsella ja nii pois päin, että ei sit tuu kenellekkää paha mieli siitä kuvasta.” (Raisa 16)

Kuvat eivät saa loukata tai tuottaa pahaa mieltä toisille eikä toisista ihmisistä julkaista sellaisia kuvia, joissa kuvan henkilö näyttäytyy epäedustavana. Veikko kuvailee sitä, miten yrittää aina katsoa, että valaistus on kuvassa olevalle henkilölle edullinen eikä korosta esimerkiksi ihmisen ikää epäedustavalla tavalla. Joskus voi olla vaikea arvioida sitä, miten toinen ihminen kokee kuvan, jossa esiintyy. Kuvan jakajan mielestä hyvä ja neutraali kuva voikin olla kuvan kohteesta epämieluisa, jolloin kuvan jakamisesta voi syntyä erimielisyyttä. Näissä tilanteissa korostuu kuvan jakajan moraalinen vastuu kysyä kuvassa esiintyviltä henkilöiltä lupa kuvan julkaisemiseen:

”[...] kuopus nappas sen yhen kuvan pois aikanaan, mutta se nyt on.. sekin oli vaan lähinnä että hän ei ollu mielestään edustava siinä, että se oli niin ku tää tää syy [...] mä aika nopeesti opin opin sen, että tuota kannattaa kysyä -- sen yhen kerran jälkeen taisin oppia jo että kysyn ensin, että saanko panna.” (Sirkka 65)

Sirkka kokee itselleen opettavaisena tapauksen, jossa tytär oli poistanut Sirkkan mielestä neutraalin perhekuvan Facebookista, koska ei ollut tyytyväinen kuvaan jossa esiintyi. Konkreettinen tilanne opetti Sirkalle, kuinka omasta mielestä hyvin tavallinen kuva voi näyttäytyä kuvassa esiintyvälle ihmiselle eri tavalla. Luvan kysyminen kuvien julkaisemisen yhteydessä nousi haastateltavillani yhdeksi tärkeimmistä eettisistä toimista, joita haastateltavani näkivät tarpeelliseksi kuvia jakaessa:

” No siis mie ainakin ite aina, jos julkasen, jossa miun kaveri on niin mie aina kysyn siltä [...] että miusta se on fiksuu kyssyy, että julkassee ja jos toinen ei halluu ni eihän sitä pysty julkasemaan..” (Pekka 16)

Kuvien julkaiseminen toisesta henkilöstä ei ole pelkästään toimijoiden oman moraalisen ajattelun varassa vaan siihen voi sisältyä myös henkilötietolakiin liittyviä säännöksiä, jotka toimijan olisi hyvä tiedostaa, miettiessään kuvan julkaisemista toisesta ihmisestä (LähiVerkko 2013). Haastateltavani ajattelevat kuvien julkaisemista lakisäännösten sijaan enemmän mallisjärjellä. Kuvien jakamisen etiikka on sisänrakennettujen normatiivisten toimintatapojen leimaamaa. Yhteiset pelisäännöt auttavat haastateltavia toimimaan sosiaalisessa mediassa kuvia jakaessa:

”[...] X:stä (RM: oman pojan nimi) en oo siit julkassu, koska on mulle sanonu että ’ei saa pistää’. ..ku se on sovittu niin se on sovittu, vaikka mä oon.. aina vaan ihmettelen sitä.. miksi.” (Veikko 72)

Veikon poika on ilmaissut selkeästi, että hänestä ei saa julkaista kuvia sosiaalisessa mediassa, ja vaikka hän ei täysin ymmärrä pojan jyrkkää suhtautumista, haluaa hän kunnioittaa pojan toivetta, jotta reaalielämän yhteistoiminta on mahdollista. Veikko tiedostaa, että rikkoessaan toivetta hän olisi pojalleen selontekovelvollinen. Säännöt voivat olla joko yhteisesti sovittuja, kuten Veikolla on poikansa suhteen, mutta myös ääneen lausumattomia, tiedostettuja rajoja, jotka ovat moraalisen valinnan tuloksia:

”Miun mies ei oo Facebookissa niin niin sitä mie niin ku vähän vältän sen kuvien laittamista sitte ku hän ei oo siitä innostunu ni ei sitten tarvii hänen kuviakaan hirveesti näkyä siellä.” (Kirsti 64)

Kirsti näkee, että Facebookiin rekisteröimättömän aviomiehen oikeus on saada olla näkymättä sosiaaliseen mediaan laitetuissa valokuvissa. Moraaliseen vastuuseen sisältyy tietoisuus toiminnan osallistavasta luonteesta. Sosiaalinen media on vahvasti reaalielämään linkittynyt, mutta oma irrallinen toimintaympäristö, jossa osallisena oleminen on vapaan valinnan mahdollistamaa. Kuvan julkaiseminen toisesta henkilöstä tuo ihmisen osalliseksi tätä toimintaympäristöä. Tietoisesti sosiaalisen median ulkopuolelle jättäytyneen on kyettävä luottamaan siihen ettei hänestä levitetä tietoa ympäristössä, jossa ei ole itse osallisena ja toimijalla on moraalinen sekä lainvoimainen vastuu siitä, ettei hän levitä tätä tietoa (Finlex 1999).

Toisten ihmisten kunnioittamisen ristiriitaisuus tulee esiin kaveriporukoiden suljetuissa ryhmissä, kuten WhatsAppissa julkaistavista kuvista:

”[...] ne on lähinnä hauskoja, jos kaveri julkasee jonkun kuvan miss tyylisiin mulla on ihan joku järkyttävä ilme, niin onhan se sitte hauskaa se hetken, mut en mä sitte ala siit mitää sillee sanoo.” (Tatu 18)

Tatu kertoo, että kavereiden kesken tulee jaettua myös sellaisia kuvia, joissa ei aina esiinnytä edustavana ja joille saatetaan naureskella kavereiden kesken. Vaikka yleisesti nähdään, että julkaistavat kuvat ei saa olla toisia kohtaan loukkaavia, kavereiden välistä toimintaa ei kuitenkaan nähdä loukkaavana tai siihen ei puututa, koska se kuuluu ryhmän väliseen kommunikaatioon ja niin sanottuun kaverilliseen ”läpän heittoon”. Nuorille on ominaista, että kaveriporukoissa vitsaillaan toisille ja joskus huumori voi olla hyvinkin ronskia. Silloin korostuu

luottamus omiin ystäviin ja siihen, että kaikki ryhmän jäsenet ymmärtävät naljailun hyväntah-
toisena huumorina, jota ei levitellä kaveripiiriin ulkopuolelle:

”Et kyl ne saattaa sen ryhmän sisällä niin ku ne kuvat liikkuu ja nauraa niille et tyyliin,
mutta ei [RM: päädy ulkopuolisille].” (Tatu 18)

Kuvien jakamisessa toiminta on kontekstisidonnaista. Toimijoiden on ymmärrettävä toimin-
nan luonne ja motiivi, jotta he osaavat suhtautua siihen jaetun ymmärryksen muodostamalla
tavalla. Se, että kavereiden keskenään lähettämistä pilakuvista ei loukkaannuta on sidottu sii-
hen kontekstiin, jossa tiedostetaan kuvan näkevien yleisö eli kaverit ja luotetaan siihen, että
kuvan lähettäjän ja vastaanottajien välillä vallitsee yhteisymmärrys kuvan tarkoituksesta. Ole-
tus on, että pilailukuvat ymmärretään samalla tavalla. Kuvasta loukkaantuminen voisi leimata
kuvan kohteen huumorintajuttomaksi tosikoksi, joka rikkoo kirjoittamatonta käyttäytymis-
koodia, sosiaalista järjestystä. (Heritage 1996, 84; 89–90; 216.)

Niin oman kuin toisten käyttäjien yksityisyyden kunnioittaminen on haastateltavilleni tärkeää.
Kuvien jakamisessa halutaan piirtää rajaa oman yksityisen ja julkisen elämän ja asioiden vä-
lille:

”[...] Siis kyllä mie nyt tykkään pitää tietyn yksityisyyden, että en mie nyt ihan kaikkea
ty.. niin ku halluu vuodattaa nettiin, että semmoset niin ku hyvinkin yksityisasiat niin
kannattaa ehkä jättää kuitenkin pois.” (Anna 16)

Anna näkee tärkeänä, että hän voi pitää yksityiset asiat yksityisinä, jolloin paras tapa turvata
oma yksityisyys on olla laittamatta sosiaaliseen mediaan kaikkea itseän liittyvää informaatio-
ta.

Nuorten kohdalla yleisesti skenaario siitä, kuinka netistä löytyvät kuvat voisivat vaikuttaa ne-
gatiivisesti esimerkiksi työnsaantiin tulevaisuudessa nähdään mahdolliseksi, mutta ei pelotta-
vaksi uhkakuvaksi. Haastateltavani ovat sitä mieltä, että paras keino välttää ikävien kuvien
päätyminen muiden silmiin on miettiä etukäteen minkälaisia kuvia itsestään päästää verk-
koon:

” Joo, sillein että kaikki bilekuvat niin ne mie pidän aina sillein, et niitä mie en julkase
yhtään minnekään, koska ne on bilekuvia. Ja ottaen huomioon, että mie oon kuitenkin
alaikäinen niin niin se saattaa vielä tehdä vähän niin ku lissää vahinkoo, mutta tota... en
miulla ehkä niin ku niin paljo oo semmosia kuvia niin ku tai en mie ehkä ota semmosista
tilanteista kuvia mitkä niin ku ois pahoja tai mitkä vaikuttas niin ku sitte myöhemmin, et-

tä pyrin pitämään sen niin ku ulkokuoren tai semmosen niin ku kuvan sit niin ku semmosena siistinä että... ei tuu semmosia sit just tommosia ongelmia että...” (Anna 16)

Anna kiinnittää huomiota myös siihen, että hän on vielä alaikäinen, johon vaikuttavat tietyt lainsäädännöt. Tämän vuoksi hän ei voi näyttäytyä kuvissa miten tahansa. Anna myös toteaa, ettei ota sellaisista tilanteista kuvia, joilla voisi olla myöhemmin vaikutusta hänen elämäänsä.

Kuvia jaettaessa alaikäisistä lapsista, joudutaan helposti harmaalle alueelle. Käsitys alaikäisiä lapsia koskevasta itsemääräämisoikeudesta ja yksityisyydensuojasta hämärtyy, kun vanhemmat ja isovanhemmat haluavat jakaa suloisia kuvia lapsista ja lapsenlapsista toisten nähtäville. Haastateltavistani Anna, Raisa ja Pekka olivat haastatteluhetkellä vielä itse alaikäisiä ja senioreista Kirstillä on alaikäisiä lapsenlapsia. Kuvien jakaminen on aikaan sidottua, jonka merkitys toiminnassa korostuu erityisesti lapsilla ja nuorilla, joilla muutokset niin fyysisessä kuin henkisessä kehityksessä ovat isoja ja nopeita. Kokemukset sosiaaliseen mediaan laite-
tuista kuvista näyttäytyy ristiriitaisena, kun omassa elämässä on siirrytty ajallisesti lapsuus-
vaiheesta kohti nuoruutta:

”[...] mä muistan sillon 2011 ni me oltiin äitin kanssa matkalla, ni äiti pisti minusta ja äitistä kuvia. Ne oli silloin jo et, noo oikei pistä vaa, että ne oli ihan kivoja kuvia ja nytte [...] ku nytte kattoo, nii voi hyväne aika, että kyllä sen sit huomaa, että ajan päästä, että millasia ne kuvat oli että.” (Raisa 16)

Raisalle neljä vuotta takaperin äidin ottamat ja sosiaaliseen mediaan laittamat kuvat näyttäytyvät nyt hieman kiusallisina, vaikka ottohetkellä kuvat ovat tuntuneet ihan hyviltä ja äidille on kuvien julkaisemiseen annettu lupa. Ajalla on nuorelle aikuisia isompi merkitys oman persoonan ja identiteetin rakentajana (Martikainen 2015, 167–170). Tämän vuoksi nuorten sosiaaliseen mediaan jakamat ja heistä jaetut kuvat ovat eri tavalla muistuttamassa ajan kulumisesta kuin mitä senioreilla, joiden sosiaalisen median käyttö on alkanut aikuisiällä. Mitä nuorempia lapset ovat sitä harvemmin mielipidettä kuvien julkaisemiseen kysytään heiltä itseltään, vaan keskustelu kuvien julkaisemisesta käydään lasten vanhempien kanssa. Kirsti selittää lapsenlapsista Facebookiin laittamia kuvia sillä, että he ovat lastensa kanssa sopineet, että lapsenlapsista voi jakaa kuvia, koska vanhemmat itsekin tekevät niin. Lapsilta saadusta luvasta huolimatta kuvien julkaisemisessa kulkee tietty raja:

”[...] emmie nyt sitte mistään näistä lapsenlapsistani o koskaan ajatellukaan että mie en mistään kylpykuvia niistä laita suinkaan, että että kyl sillä tavalla niin ku.. et nyt kukkaan ruppee niitä väärinkäyttämään, jos niissä on jottain, on leikkikuvia ja muita ni.” (Kirsti 64)

Kuvien sisältö määrää sen minkälaisia kuvia lapsenlapsista voi julkaista. Kirstille sovelias raja kulkee niin sanotuissa kylpykuvissa, eli kuvissa joissa lapset esiintyvät vähissä vaatteissa tai ilman vaatteita. Itsessään viattomiksi tarkoitettut kuvat kun voivat sosiaaliseen mediaan laitettuna päätyä väärin käsiin ja sitä myöten aiheuttaa haittaa kuvassa esiintyville lapsille.

8.2 Kerran verkossa aina verkossa

Verkossa toimiessa ei voida välttyä keskustelulta toimintaan liittyvistä riskeistä. Rikseistä puhutaan paljon julkisuudessa, ja myös Suomen poliisi on aktivoitunut netissä tapahtuvien rikosten ehkäisyyn, tuomalla poliisitoiminnan mukaan sosiaaliseen mediaan. Nettipoliisin tarkoituksena on helpottaa käyttäjien yhteydenottoa poliisiin sosiaaliseen mediaan liittyvissä rikoksissa. (Poliisi 2016.) Sosiaalisen mediaan liittyvän huolipuheen kohteena ovat näkyvimmin olleet lapset ja nuoret, joiden suojeleminen on osa monen lasten ja nuorten kanssa toimivan tahon toimintastrategiaa (Tuukkanen 2016). Ikääntyneemmän väestön kohdalla taas huoli näyttäytyy enemmän seniorien osaamisessa käyttää sosiaalista mediaa ja ylipäättään informaatioteknologiaa (Yle 2012).

Haastateltavani tiedostavat ettei kuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa ja yleensä verkossa ole täysin riskitöntä, ja hahmottelevat riskejä, jotka liittyvät kuvien jakamiseen sosiaalisessa mediassa monesta eri näkökulmasta. Yksi yleisimmistä teemoista, joita riskejä pohdittaessa nousee esiin on se, miten kerran verkkoon laitettu kuva pysyy siellä aina:

”No kyllä mietin niitä riksejä, että just sanon aina, tai yritän ainakin sanoa tutuille, että mieti nyt vielä muutaman kerran, että haluutsä julkasta itsestäs tällasen kuvan tai tästä henkilöstä, että mietippä nyt teiän molempien hyväks ja että sehän pysyy täällä ikuisuuden netissä.” (Raisa 16)

”[...] sehän varmaan on totta, että ei niitä sieltä pois saa, mitkä on sinne päästäny että siellä ne on ne kuvat [...]” (Sirkka 65)

Kuvien tallentuminen ”ikuisesti bittiavaruuteen” on asia, joka pitää tiedostaa ja jota tulee miettiä, kun kuvia julkaistaan. Raisa huolehtii itsensä lisäksi myös kavereidensa toiminnasta ja yrittää varoittaa riskeistä. Myös Veikkaa varoittavat omat lapset riskeistä ja siitä, kuinka Googlen kaltaiset isot firmat keräävät tietoa muun muassa kohdennettuun mainostarkoitukseen. Kuvilla voidaankin levittää valtavasti tahatonta informaatiota itsestä ja muista, josta voi

koitua ongelmia. Sirkka pohtii sitä, että jos jakaa turhan tarkkaa tietoa omasta elinympäristöstään kuvin ja esimerkiksi tiedottamalla, että käyttäjä on juuri nyt matkoilla ja talo tyhjänä, niin se voi olla otollinen tieto reaalielämän murtovarkaille:

”[...] jos on selkeesti niin kun päästää julki tietoa, että nyt talo on tyhjä eikä kukaan mail-la eikä halmeilla niin niin se ei oo ehkä ihan fiksu tapa.[..]” (Sirkka 65)

Ylipäänsä kuvien joutuminen niin sanotusti vääriin käsiin, nähdään yhtenä laajimpana riskinä. Vääriin käsiin joutuminen voi tarkoittaa tekijänoikeusrikosta, joko niin että toisen kuvaa käytetään jossain muussa yhteydessä ilman tekijän lupaa tai että kuvaa käytetään pilan tekemistä varten. Rikoksista mainittiin myös identiteettivarkaudet, joissa kuvia ja muita tietoja varastetaan toisen käyttäjätilitä valeprofiilin perustamiseksi.

”[...] no mie oon siis nähny niin ku muutamasta miun kaverista on tehty feikkikäyttäjiä [...]” (Anna 16)

”[...] yks miun kolleegaha ..nii sen niin kun profiililla öö.. loi joku itselleen profiilin.” (Kirsti 64)

Identiteettivarkaudesta tuli Suomessa rikos lokakuussa 2015, jolloin Suomen rikoslakiin säädettiin EU:n tietoverkkorikosdirektiivin velvoittamana pykälä identiteettivarkaudesta. Aiemmin toisen henkilötietojen oikeudeton käyttö ei ole ollut rikos, jollei käyttöön ole liittynyt toisen kunnian loukkaamista tai petosta. (Salumäki 2015.) Haastateltavieni tietämät identiteettivarkaukset sijoittuivat aikaan, jolloin laki rikoksesta ei ollut vielä voimassa. Omat tietoiset valinnat eivät aina suojele rikoksen kohteeksi joutumiselta ja Anna kokeekin vain huonona tuurina sen, että hänen tuttavapiirissään jotkut ovat joutuneet ongelmiin kuvista, joita ovat jakaneet sosiaalisessa mediassa.

Identiteettivarkaus ja nettikiusaaminen ovat ikäviä sosiaalisen median ilmiöitä, jotka haastateltavani tunnistavat olemassa oleviksi riskeiksi. Kukaan haastateltavistani ei ole joutunut henkilökohtaisesti nettirikollisuuden tai kiusaamisen kohteeksi omien kuvien jakamisen takia tai toisaalta muiden jakamien kuvien, joissa itse esiintyy. Kuitenkin haastateltavien puheissa nousi esiin tapahtumia, jotka jossain tapauksissa voisi laskea ongelmiksi. Haastateltavat selittivät tapahtumia *kaverihuumoriksi* tai *episodiksi, jossa tytär nappasi yhden kuvan pois*. Negatiivinenkin tapahtuma voidaan selittää positiiviseksi, jos kyseessä on tilanne jossa ei haluta nähdä ongelmaa. Jos kaverit pistävät pilakuvia jakoon, sitä ei haluta nähdä nettikiusaamisena vaan kaverihuumorina. Kun taas itse on laittanut kuvan, jonka tytär haluaa poistaa, selitetään

sen johtuvan siitä, että tytär on vain tarkka siitä minkälaisen kuvan hän haluaa ulospäin antaa itsestään. (Heritage 1996, 119–120.)

Haastateltavieni puheissa ilmeni, että kuvien jakamiseen sisältyviä ja tiedostettuja riskejä saatetaan myös sivuuttaa tietyissä tilanteissa. Veikko näkee, että vaikka hän tiedostaa hyvin että riskejä on ja joista lapsetkin varoittavat, niin hän ei välitä siitä kerätäkö hänestä tietoa tai käyttääkö joku hänen kuvaansa ilman lupaa. Selitykseksi tälle Veikko antaa ikänsä:

” [...] mut en mä oo ite huolissani, mä et mä oon sen verran vanha että paskan marjat (nauraa) käyttäköön.” (Veikko 72)

Korkea ikä suojelee Veikkoa siltä, ettei mahdolliset väärinkäytökset pysty aiheuttamaan suurta vahinkoa hänelle. Myös Annan ajatus oman persoonan ”tuntemattomuudesta” sosiaalisessa mediassa suojelee riskeiltä:

”[...] et se voi olla, että kun mie en oo niin niin ku tämmönen suosittu ja niin ku joukon keskipiste niin ni se voi olla, mie en oo ehkä niin ku niin kiinnostava siinä mielessä, et miusta ei ehkä kannatakaan niin ku tehä mittään feikkejä ja näin että..” (Anna 16)

Anna ajattelee, ettei hänellä ole kovin suuri riski joutua esimerkiksi identiteettivarkauden kohteeksi, koska hän ei ole henkilökohtaisesti niin kiinnostava henkilö. Pekka miettii taas, että riskit saattaa tietoisesti myös unohtua, jos kuva on niin hieno, että sen haluaa joka tapauksessa julkaista:

”[...] ylleensä se [RM: riskit] niin ku unohtuu, jos se kuva on sillei niin ku viehättävä tai semmonen ni ei sitä oikeen mieti sitte vaan antaa mennä ja näin, ni ei sitä niin ku mieti sillei.” (Pekka 16)

Haastattelupuhe oman toimintaan liittyvistä riskeistä korostaa selontekoja, joita informanttini joutuivat tekemään sanallistaessaan toimintaansa ja pohtimaan syitä osin ristiriitaisiinkin käytäntöihin tiedon ja toiminnan välillä. Vaikka kuvien jakamiseen liittyviä riskejä saatetaan vähätellä omalla kohdalla, niiden olemassaolo on hyvin tiedostettua. Olen tässä luvussa käynyt läpi valokuvien jakamiseen toimintana liittyviä eettisiä kysymyksiä ja riskejä. Haastateltavani suhtautuvat riskeihin pelottomasti ja heidän mielestään paras tapa riskeiltä suojautumiseen, on miettiä tarkoin, mitä kuvia sosiaalisessa mediassa jakaa ja kenelle. Riskeistä puhuttaessa korostuu myös luottamus ystäviin ja kavereihin siinä, etteivät he käytä jaettavia kuvia väärin tarkoituksiin, kuten esimerkiksi kiusaamiseen. Etnometodologian mukaan, sosiaalinen toimin-

ta on moraalisen valinnan tulos, josta valinnan tekijä on selontekovelvollinen ja moraalinen voima on siinä arkitiedossa, jonka ”kaikki tietävät”. Kuvien jakamisesta voi koitua ongelmia, jos sosiaalisen median käyttäjät eivät noudata normatiivisia moraal sääntöjä ja jos kuvia päätyy niin sanotusti väärin käsiin. (Heritage 1996, 84; 107.)

9. YHTEENVETO

Valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa on muodostunut luontevaksi osaksi arkipäivän käytäntöjä monenikäisten sosiaalisen median käyttäjien keskuudessa. Olen tässä tutkimuksessa käsitellyt sitä, minkälaisena toimintana nuorten ja seniori-ikäisten haastateltavieni valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa näyttäytyy käytänteorian ja etnometodologian teoreettisista viitekehyksistä. Lähestyin aihetta neljän analyysikategorian, toiminnan käytäntöjen, toiminnan sosiaalisuuden, toiminnan merkitysten sekä toiminnan etiikan ja riskien kautta.

Perehdyin käytänteorian kautta käytänteisiin, joita nuoret ja seniori-ikäiset haastateltavani toteuttavat jakaessaan valokuva sosiaalisessa mediassa. Kuvien jakaminen on teknologiavälitteistä toimintaa, jossa tarvittava teknologia valitaan kotoutettavaksi yksilöllisten mieltymysten mukaan. Käytännöissä oleellista on, että teknologia on kotoutettu osaksi omaa arkea. Liian hankalaksi koetut teknologiat ja niihin liittyvät käytännöt hylätään joko niin, että uusi teknologia syrjäyttää vanhemman tai niin että vanha tuttu teknologia koetaan uutta paremmaksi. Esimerkiksi Tatulle arkikäytössä toimivana teknologiana kuvien jakamisessa toimii älypuhelin, joka on kavereille lähetettävissä kuvissa syrjäyttänyt käytäntönä hitaamman kamera-tietokone -yhdistelmän.

Arkeen kiinnittyneet toimintatavat muuttuvat usein pikkuhiljaa ja huomaamattomasti, sillä uusien käytäntöjen vakiintuminen osaksi jo olemassa olevia käytäntöjä edellyttää käytännöiltä käyttökulttuurista tuttuutta. Sirkka ja Veikko kuvaavat sosiaaliseen mediaan paljon älypuhelimilla, mutta tykkäävät edelleen käsitellä kuvat ensin tietokoneen kautta ennen sosiaaliseen mediaan jakamista. Käytäntöjen tietoinen muuttaminen tai kokonaan uusien käytäntöjen rakentaminen on myös mahdollista, mutta se vaatii erityistä motivaatiota yhteyksien luomiseksi jo olemassa olevien käytäntöjen kanssa. Motivaatio onkin tärkein yksittäinen elementti uusien käytäntöjen omaksumisessa. Esimerkiksi Kirstillä ja Sirkalla motivaattorina Facebook-tilin ja puutarhablogin perustamisessa toimi eläkkeelle jääminen. Muuttunut elämäntilanne työelämästä eläkeläiseksi tuotti jo itsessään muutoksia totuttuihin arjen käytänteisiin ja avasi näin mahdollisuuden uusien käytäntöjen luomiseen.

Kuvien jakamiseen käytettävät kanavat eli eri sosiaalisen median sovellukset valikoituvat käyttöön sen mukaan mitä kuvilla halutaan viestiä tai esittää ja kenet kuvilleen halutaan yle-

söksi. Oli mielenkiintoista oli huomata, miten sovellukset profiloituivat käyttäjille eri tavalla, kuten esimerkiksi Tatulla ja Pekalla kuvanjakopalvelu Instagram. Tatulle on tarkkaa minkälaista sisältöä Instagramissa jakaa ja miltä sovelluksen ulkoasu näyttää, kun taas Pekka kertoi jakavansa Instagramiin kuvia juuri ”fiilisten” eli hetkellisten mieltymysten mukaan. Sosiaalisen median sovellusten valinnat kuvien jakamisen käytännöissä ovat yksilöllisiä ja muotoutuvat suhteessa käyttäjien omiin tarpeisiin. Erilaisten sovellusten käytössä haastateltavani osoittautuivat hyvin heterogeeniseksi ryhmäksi. Sukupolvikohtaisia eroja löytyi kuitenkin niin, että nuoret käyttävät keskimäärin useampaa sosiaalisen median sovellusta kuvien jakamiseen. Seniori-ikäiset keskittyvät kuvien jakamisessa eniten Facebook -sovellukseen kun taas nuoret suosivat toiminnassa Instagramia, mutta hajontaa oli myös ikäryhmien sisällä.

Kuvien jakamisen tiheys on kuvanjakamiskäytännöissä erityisen yksilöllinen. Jakamistiheyteen vaikuttavat muun muassa kuvien jakamiseen käytettävät kanavat sekä käytössä oleva teknologia. Yksityisempiin pikaviestipalveluihin jaetaan kuvia enemmän ja useammin kuin muihin kanaviin. Älypuhelimella kuvan ottaminen ja jakaminen suoraan sosiaaliseen mediaan on nopeampaa kuin käytännössä, jossa kamerasta siirretään ensin kuvat tietokoneelle ja tietokoneen kautta sosiaaliseen mediaan. Kuvien jakamisen tiheyteen vaikuttavat myös yksilölliset, itselle asetetut rajoitteet muun muassa kuvien määrällisen jakamisen sopivuudesta. Siinä missä Tatu lähettää pikaviestipalveluiden kautta monia kuvia päivässä on Annalle kahden kuvan jakaminen Instagramiin päivässä jo liikaa. Vaikka kuvien jakamisen tiheys on haastateltavillani yksilöllinen ja siihen vaikuttavat jakamiseen innostavat reaalielämän tapahtumat ja asiat, jakavat nuoret kuvia keskimäärin useammin kuin seniorit.

Kuvien jakamisen käytännöissä korostuvat yksilölliset valinnat. Käytännöt eivät muodostu ulkoapäin annettujen valmiiden toimintamallien mukaisesti, vaan jokainen sosiaalisessa mediassa kuvia jakava muokkaa kuvanjakamiskäytännöt itselle sopivaksi kotouttamalla ne teknologiat ja sovellukset, jotka kokee omaksi sekä määrittämällä rajoitteet toiminnalleen. Kotoutuneet käytännöt ovat sitä, että haastateltavani valitsevat luontevasti itselleen sopivan kanavan kuvan jakamiseen sen mukaan mitä sisältöä jaetaan ja kenet kuvalle halutaan yleisöksi. Käyttäjät rakentavat joko tietoisesti tai tiedostamatta tietynlaista julkisuuskuvaa kuvan jakamisen käytäntöjen kautta. Erityisesti nuorille on tärkeää se, millaista mielikuvaa kuvillaan he itsestään tuottavat ja jakavat muille käyttäjille. Seniori-ikäisillä julkisuuskuvan luominen ei ole yhtä tietoisista, mutta kuvilla voidaan tuoda julki ja painottaa omia kiinnostuksen kohteita, kuten esimerkiksi harrastukset ja matkat.

Lähestyin toiminnan sosiaalisuutta etnometodologisesta näkökulmasta. Valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa on sähköistä sosiaalista toimintaa, digitaalista vuorovaikutusta, jossa sosiaalisuus syntyy käyttäjien välisestä yhteisesti ymmärretystä, normatiivisesti välittyneestä vuorovaikutuksesta, jossa keskeisessä asemassa ovat sisällönjako, vastaanotto ja sisältöön reagoiminen. Normatiivinen käyttäytymismalli mahdollistaa sen että käyttäjät voivat havaita ja tulkita normista poikkeavaa toimintaa, johon liittyy vahva moraalinen selontekovelvollisuus, kuten esimerkiksi käsitykset soveliaan kuvasisällön jakamisesta. Normista poikkeaminen tarkoittaa käyttäytymistä, joka ei noudata kuvien jakamisen kirjoitettuja tai kirjoittamattomia sääntöjä. Kuvien jakamisen tulee olla toimintana sellaista, että käyttäjät voivat ymmärtää toisten käyttäjien toimintaa, sekä reagoida siihen normin mahdollistamalla tavalla. Normatiiviseen sosiaalisuuteen liittyykin vahvasti konfliktien välttely, jotta yhteistoiminta on mahdollista ja sujuvaa. Digitaalisen vuorovaikutuksen haasteena reaalielämään verrattuna on ilmaisumahdollisuuksien suppeus, mutta toisaalta se avaa mahdollisuuksia monipuolisempaan kanssakäymiseen, koska se ei ole sidoksissa fyysiseen aikaan eikä paikkaan. Yhteydenpito kaukaisempien ystävien ja sukulaisten kesken on helpompaa, koska maantieteelliset rajat eivät rajoita kanssakäymistä. Myös seuraajien kerääminen omille kuville ympäri maailmaa on helppoa digitaalisen vuorovaikutuksen avulla. (Heritage 1996, 102; 107; Roponen 1998, 291.)

Sisällöntuotanto ja vastavuoroisuuden oletus ovat olennaisia osia valokuvien jakamisen normatiivista sosiaalisuutta, johon linkittyy myös sisältöjen seuraajat. Mitä suurempia oman tilin seuraajakunnat ovat sitä laajemmalle sisällön leviäminen on mahdollista. Haastateltavat vaikuttavat itse omilla valinnoillaan kuvien näkyvyyteen sosiaalisen median sovelluksissa. Näkyvyyttä lisätään aihetunnisteilla eli hashtagilla, mutta sitä myös tarvittaessa rajataan pienemmälle ryhmälle. Vastavuoroisuuden oletukseen kuuluu, että sosiaalisen median käyttäjät toimivat sekä sisällöntuottajina että vastaanottajina luoden käyttäjille sosiaalisuuden tunnetta. Vaikka käyttäjien omat kuvien jakamisen tiheyteen liittyvät käytännöt ovat vaihtelevia nähdään toisten käyttäjien kuvien näkeminen tärkeänä ja merkityksellisenä toiminnan sosiaalisuuden kannalta. Vuorovaikutus kuvien kommentoimisen tai tykkäämisen muodossa on myös tärkeä osa kuvien jakamista ja se koetaan positiivisena, toimintaan motivoivana ja kuvan jakajalle iloa tuottavana elementtinä. Käyttäjät eivät kuitenkaan automaattisesti odota kuvistaan kirjallista palautetta, koska ymmärtävät sovellusten teknologiset ja rakenteelliset rajoitteet. Lisäksi toisten käyttäjien toiminnan reflektointi omaan toimintaan lisää ymmärrystä siitä, mitkä tekijät innostavat kommentoimaan toisten kuvia. (Heritage 1996, 179–180.)

Huolimatta siitä, että haastateltavien puheet todistavat kuvien jakamisen sosiaalisessa medias-
sa olevan sosiaalista toimintaa ja kanssakäymistä toisten ihmisten kanssa, nähdään kuvien ja-
kamisen sosiaalisuus ambivalenttina. Kuten Tatu totesi ettei kuvat hänestä yksin yhdistä ihmi-
siä vaan siihen tarvitaan myös muuta viestintää. Haastateltavani eivät erottele kuvien jakamis-
ta omaksi irralliseksi toiminnaksi vaan linkittävät sen yhteen muiden sosiaalisen median toi-
mintojen, kuten esimerkiksi Facebook -päivitysten kirjoittamisen tai pikaviestipalveluissa
chattaamisen kanssa. Kirjallinen ja kuvallinen viestintä ovat vahvasti yhteydessä toisiinsa ja
siksi haastateltavieni oli vaikea nähdä kuvan jakamista yksin sosiaalisena vaan toiminnan so-
siaalisuus linkittyi yhteen muun ”somettamisen” kulttuurin kanssa.

Merkitykset, jotka liittyvät kuvien jakamiseen sosiaalisessa mediassa, osoittautuivat laajaksi
ja vaikeasti kategorisoitavaksi teemaksi. Kuvien jakamiseen liittyy ja siihen liitetään merki-
tyksiä, jotka motivoivat toimintaan ja tuottavat sisältöä omaan elämään. Kuvien jakaminen on
ajanvietettä, jolla tuotetaan ja saadaan iloa, mutta myös huvitetaan toisia käyttäjiä. Kuvilla
kerrotaan omasta elämästä ja saadaan tietoa toisten elämästä. Kuva onkin nopea ja tehokas
viestin välittäjä. Kuva toimii apuvälineenä reaalielämän kanssakäymiseen, kuten esimerkiksi
Kirstillä, jolla Facebookiin jaettujen matkakuvien avulla oli helpompi aloittaa matkakuulu-
misten vaihto ystävien kesken. Kuvasisällöillä on myös erityinen merkitys toiminnassa sillä
kuvia jaetaan aiheista, jotka ovat itselle tärkeitä ja merkityksellisiä. Yhteisiä kuvausaiheita
nuorilla ja senioreilla olivat lemmikit, luonto ja maisemakuvat. Jaettu kuva voi toimia jakajal-
le ajankuvana, joka ei aina ole varsinaisesti toisille ihmisille tarkoitettu vaan enemmän muisto
itselle tietystä tapahtumasta tai hetkestä.

Erytisesti nuorille kuvien jakaminen merkitsee myös näkymistä, huomion hakemista ja erot-
tumista sekä joukkoon kuulumista. Selfiet eli omakuvat ovat nuorille suosittu kuva-aihe, joilla
pyritään tuomaan itsestä hyviä puolia esiin. Selfiet ovat osa sosiaalisen median visuaalista ku-
vastoa, jotka kuuluvat sosiaalisen median kuvien jakamisen kulttuuriin ja jotka on opittu ku-
vakäytäntöjä toistamalla (Lehmuskallio 2012, 135; 228.) Nuoret rakentavat kuvien kautta
omaa visuaalista identiteettiä, jolla tuotetaan mielikuvaa itsestä muille käyttäjille. Kuvilla ha-
lutaan lisätä omaa kiinnostavuutta ja tuoda esiin omia valokuvallisia taitoja, jossa yhdeksi
merkitykselliseksi tekijäksi nousi kuvien tekninen laatu. Seniorit eivät samalla tavalla koe tär-
keänä itsensä esittämistä ja oman imagon rakentamista sosiaalisessa mediassa vaan merkityk-
set rakentuvat sosiaalisen yhteydenpidon, kokemusten jakamisen ja yleisen inhimillisyyden

ympäri. Näkyminen sosiaalisessa mediassa on kuitenkin yhtäläillä tärkeää toiminnan kannalta niin nuorilla kuin senioreilla. Olennaisinta toiminnassa on se, että kuvien jakaminen tulee kokea kokonaisvaltaisesti merkityksellisenä, jotta toiminnalle ja sen jatkumiselle löytyy motiivi (Heritage 1996, 106–107).

Käsittelin viimeisessä analyysiluvussa kuvien jakamiseen liittyviä riskejä sekä toiminnan etiikkaa etnometodologian kautta. Kuvien jakamiseen sosiaalisena toimintana sisältyy moraalinen vastuu, jossa käyttäjät ovat vastuussa tekemistään valinnoista kuvia jaettaessa sekä selontekovelvollisia rikkoessaan normittuneita sääntöjä. Haastateltavani olivat hyvin valveutuneita ja tietoisia etiikasta ja moraalista vastuusta kuvia jaettaessa. Tärkeiksi teemoiksi nousivat toisten ihmisten kunnioittaminen sekä luvan kysyminen julkaistaessa kuvia toisista henkilöistä. Jaetut kuvat eivät saa loukata tai tuottaa pahaa mieltä toisille. Haastateltavani ovat tietoisia toiminnan osallistavasta ja reaalielämään kytkeytyvästä luonteesta. Tämä näkyy muun muassa siinä, että sosiaalisen median ulkopuolelle tietoisesti jättäytyneistä henkilöistä ei jaeta kuvia sosiaaliseen mediaan, kuten Veikko ei jaa kuvia vanhimmasta pojastaan ja Kirsti omasta aviomiehestään. (Heritage 1996, 102; 107.)

Toisten ihmisten kunnioittamisen ristiriitaisuus tulee esiin nuorten kaveriporukoiden suljetuissa ryhmissä, kuten WhatsAppissa, joissa tyypillistä on vitsailla ja lähettellä kuvia toisista kavereiden kesken. Näissä tilanteissa, joihin muuten liittyisi selontekovelvollisuus, korostuu luottamus omiin ystäviin ja siihen, että kaikki ryhmän jäsenet ymmärtävät naljailun hyväntahoisena huumorina joka ei leviä kaveripiiriin ulkopuolelle. Kuvien jakamisen toiminta on kontekstisidonnaista, joka tarkoittaa, että toimijoiden on ymmärrettävä toiminnan luonne ja motiivi suhtautuakseen siihen jaetun ymmärryksen muodostamalla tavalla. Kuvan lähettäjä luottaa siihen että kuvan vastaanottaja osaa tulkita kuvan vitsiksi eikä suutu kuvasta. (Heritage 1996, 84; 89–90; 216.)

Yksityisyys nousi yhdeksi tärkeäksi teemaksi haastateltavieni pohtiessa kuvien jakamisen etiikkaa ja toiminnan riskejä. Yksityisten asioiden pitäminen yksityisinä on tärkeää muun muassa pyrittäessä välttämään kuvien jakamiseen liittyviä riskejä. Sirkka kertoo esimerkin siitä kuinka kuvalla voidaan tahattomasti jakaa henkilökohtaista informaatiota omasta elinympäristöstään, joka voi olla vinkki esimerkiksi murtovarkaille tyhjillään olevasta kodista. Oman yksityisyyden lisäksi toisten ihmisten yksityisyyttä kunnioitetaan niin ettei toisista ihmisistä jaeta luvatta tietoa kuvin. Käsitys itsemääräämisoikeudesta ja yksityisyydensuojasta hämärtyy,

kun alaikäisistä lapsista ja lapsenlapsista halutaan jakaa kuvia. Kirsti on saanut omilta lapsiltaan luvan jakaa kuvia lapsenlapsistaan, mutta rajannut toimintaansa niin ettei esimerkiksi jaa heistä kylpykuvia etteivät kuvat päädy niin sanotusti ”vääriin käsiin”. Kuvien jakaminen on aikaan sidottua toimintaa, jonka merkitys korostuu erityisesti lapsilla ja nuorilla. Nuorten fyysiset muutokset lapsuudesta kohti nuoruutta ovat isoja ja nopeita verrattuna seniori-ikäisiin käyttäjiin, jotka toiminnan alkaessa ovat jo olleet aikuisia. Nuorten sosiaaliseen mediaan jakamat ja heistä jaetut kuvat ovat eri tavalla muistuttamassa ajan kulumisesta kuin mitä senioreilla. Vain muutaman vuoden vanhat valokuvat sosiaalisessa mediassa voivat tuntua nuorista ”noloilta”, koska kuvassa näyttää omasta mielestä liian lapselliselta.

Haastateltavani tiedostavat hyvin, ettei kuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa ole täysin riskitöntä sillä jaetut kuvat tallentuvat ”ikuisen bittiavaruuteen”. Kuvien jakamisesta voi koitua ongelmia, jos sosiaalisen median käyttäjät eivät noudata normatiivisia moraal sääntöjä (Heritage 1996, 84). Haastateltavani näkevät valokuvien joutumisen niin sanotusti vääriin käsiin yhtenä toiminnan isoimmista riskeistä. Itsessään viattomat valokuvat, kuten esimerkiksi lasten kylpykuvat, voivat vääriin käsiin päätyessään aiheuttaa haittaa kuvassa esiintyville lapsille. Myös identiteettivarkaudet ja nettikiusaaminen olivat haastateltavieni tuttavapiiristä tuttuja haittoja, joita kuvien jakamisesta on koitunut sosiaalisen median käyttäjille. Kukaan haastateltavistani ei kuitenkaan ole itse joutunut nettikiusaamisen tai -rikollisuuden uhriksi kuvien jakamisen tai kuvissa esiintymisen vuoksi.

Vaikka haastateltavat kokivat, ettei jakamistaan kuvista tai kuvista joissa itse on esiintynyt, ollut aiheutunut haittaa, nousi haastattelupuheissa esiin tilanteita, jotka voi laskea ongelmiksi. Haastateltavat selittivät ongelmatilanteet ”kaverihuumorina” tai ”episodina, jossa tytär nappasi yhden kuvan pois”. Negatiivinen tapahtuma selitetään positiiviseksi tilanteessa, jossa ei haluta nähdä ongelmaa. (Heritage 1996, 119–120.) Kuvien jakamiseen sisältyviä ja tiedostettuja riskejä saatetaan myös sivuuttaa tai ne saattavat käyttäjältä unohtua tilanteessa jossa kuva koetaan niin hienona, että se halutaan tiedostetuista riskeistä huolimatta julkaista. Kuten Pekka toteaa, ettei siinä vaiheessa mieti riskejä vaan ”antaa mennä”.

Haastattelupuhe omaan toimintaan liittyvistä riskeistä korostaa selontekoja, joita haastateltavani tekivät sanallistaessaan toimintaansa ja pohtiessaan syitä osin ristiriitaisiinkin käytäntöihin tiedon ja toiminnan välillä. Vaikka kuvien jakamiseen liittyviä riskejä saatetaan vähätellä omalla kohdalla on niiden olemassaolo hyvin tiedostettua. Haastateltavani suhtautuvat riskei-

hin maanläheisesti ja pelottomasti. Paras tapa suojautua riskeiltä on miettiä tarkasti, mitä kuvia sosiaalisessa mediassa jakaa ja kenelle. Riskeistä puhuttaessa korostui haastateltavillani luottamus ystäviin ja sukulaisiin siinä etteivät he käytä jaettavia kuvia väärin tarkoituksiin, kuten esimerkiksi kiusaamiseen. Etnometodologian mukaan sosiaalinen toiminta on tulosta moraalisisista valinnoista, joista valinnan tekijä on selontekovelvollinen. Moraalinen voima on siinä arkitiedossa, jonka ”kaikki tietävät”. (Heritage 1996, 107.)

Työni johdannossa pohdin sitä, mitä oikeastaan tarkoittaa visuaalisessa maailmassa eläminen kun kaikki näköaistilla havaittava on visuaalista? Tämä tutkielma avaa näkökulmia kysymykseen sosiaalisen median kontekstista, joka piirtää kuvaa visuaalisessa maailmassa elämisestä siten, että sosiaalisen median käyttäjät jakaessaan valokuvia, toimivat myös itse kuvallisen sisällön tuottajina eivät pelkästään sen kuluttajina. Omien henkilökohtaisten valokuvien esitleminen muille ihmisille ei rajoitu enää valokuva-albumien ihasteluun. Kuvallista sisältöä tuotetaan näkyväksi sosiaalisen median sovellusten kautta niin sukulaisille, ystäville kuin myös tuntemattomille ihmisille ympäri maailmaa.

Olen pro gradu -työssäni käsitellyt valokuvien jakamisen toimintaa sekä siihen liittyviä käytäntöjä nuorten ja seniori-ikäisten kohdalla seitsemän teemahaastattelun kautta. Valokuvaan ja kuvaamiseen liittyvä kulttuurinen murros näkyy arkeen kotoutuneena käytäntönä, jossa kuvien jakamisesta sosiaalisessa mediassa on tullut luonteva osa muita arkipäivän toimintoja niin nuorilla kuin seniori-ikäisilläkin. Valokuvien jakamisen toimintaan ja sen käytäntöihin vaikuttavat ikää enemmän yksilölliset valinnat ja mieltymykset ja kuvalliset käytännöt muokkautuvat suhteessa omiin tarpeisiin. Ikä oli määrittävässä asemassa tutkittaessa jaettavien kuvien sekä käytössä olevien sovellusten määriä. Nuoret ovat hieman senioreita aktiivisempia jakamaan kuvia sosiaalisessa mediassa sekä käyttämään toiminnassa useampaa eri sosiaalisen median kanavaa. Valokuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa on käyttäjille sosiaalisesti merkityksellistä, normatiivisesti rakentunutta arkipäivän toimintaa, joka tuottaa iloa niin kuvia jaettaessa kuin kuvia vastaanottaessa. Merkityksellisyys nouseekin avainasemaan toimintaan motivoitumisen ja toiminnan jatkumisen kannalta. Ei ole suinkaan sattumaa, että sosiaalisesta mediasta ja erilaisista kuvanjakopalveluista on tullut suosittuja internetin käyttäjien keskuudessa. Ihmisten välinen sanallinen ja kuvallinen kommunikaatio on yhä tänä päivänä niin reaalielämän kuin virtuaalisen toimintaympäristön kulmakiviä.

Lähdeluettelo

ACT Project 2016: Ageing + Communication + Technologies. [verkkodokumentti] Saatavissa: <http://actproject.ca/> [viitattu 7.4.2016].

Aivelo, Tuomas 2014: *Onko diginatiiveja olemassa?* [verkkodokumentti] *Tiede-lehti*. Helsinki: Sanoma media Finland. Saatavissa: http://www.tiede.fi/artikkeli/blogit/kaiken_takana_on_loinen/onko_diginatiiveja_olemassa [viitattu 23.2.2015].

Alasuutari, Maarit 2009: Mikä rakentaa vuorovaikutusta lapsen haastattelussa? Teoksessa: Johanna Ruusuvoori & Liisa Tiittula (toim.) *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino. 145–162. 2.painos (2005).

Alestalo, Joonas 2014: Mikä haasteissa koukuttaa? #arkihaaste. [verkkodokumentti] Helsinki: Dingle Oy. Saatavissa: <http://dingle.fi/2014/04/28/mika-arkihaasteessa-koukuttaa-ja-miksi-kaikki-osallistuu-siihen/> [viitattu 19.4.2016].

Aula, Pekka; Matikainen, Janne & Villi, Mikko 2008: Verkko yhteiskunnallisena tilana. Teoksessa: Pekka Aula, Janne Matikainen & Mikko Villi (toim.): *Verkkoviestintäkirja*. Helsinki: Yliopistopaino. 9–21. 2. Painos (2006).

Castells, Manuel 2009: *Communication Power*. New York: Oxford University Press.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Etiikka.fi 2014: Reilun somen säännöt. [verkkodokumentti] Saatavissa: <http://etiikka.fi/some/reilun-somen-saannot/> [viitattu 4.4.2016].

Finlex 1999: Henkilötietolaki. [verkkodokumentti] Helsinki: Edita Publishing Oy. Oikeusministeriö. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=henkilötietolaki> [viitattu 8.6.2016].

Garfinkel, Harold 1984: *Studies in Ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press. (1967).

Heinonen, Ulla 2008: *Sähköinen yhteisöllisyys. Kokemuksia vapaa-ajan, työn ja koulutuksen yhteisöistä verkossa*. Pori: Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja XIV.

Heiskala, Risto 2000: *Toiminta, tapa ja rakenne. Kohti konstruktivistista synteesiä yhteiskuntateoriassa*. Helsinki: Gaudeamus.

Heritage, John 1996: *Harold Garfinkel ja etnometodologia*. Englanninkielinen alkuteos *Garfinkel and Ethnomethodology* (1984). Suomentanut Ilkka Arminen, Outi Paloposki, Anssi Peräkylä, Sanna Vehviläinen & Soile Veijola. Jyväskylä: Gaudeamus.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001: *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hämäläinen, Veli-Pekka; Partanen, Sakari; Pietarinen Eetu & Tebest, Teemo 2015: Hei hei Facebook! Tällaisen sosiaalisen median nuoret saivat tilalle. [verkkodokumentti] Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/hei_hei_facebook_tallaisen_sosiaalisen_median_nuoret_saivat_tilalle/8304451 [viitattu 20.4.2016].

Internet World Stats 2016: Internet World Stats. Usage and Population Statistics. [verkkodokumentti] saatavissa: <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>. [Viitattu 21.11.2016].

IRC-Galleria 2016: Tervetuloa IRC-Galleriaan! [verkkodokumentti] Herdifier Oy. Saatavissa: <https://irc-galleria.net/> [viitattu 21.12.2016].

Isomursu, Minna 2010: Tekniikasta sisältöä vanhusten elämään. *Helsingin Sanomat*. Vieraskynä 22.2.2010. Helsinki: Sanoma Media Finland Oy.

Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2012: Katégoria-analyysin juuret. Teoksessa: Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.): *Kategoriat, kulttuuri & moraali*. Tampere: Vastapaino. 17–43.

Kaplan, Andreas & Haenlein, Michael 2010: Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. [verkkodokumentti] *Business Horizons* 53(1): 59–68. Saatavissa: <http://michaelhaenlein.com/Publications/Kaplan,%20Andreas%20-%20Users%20of%20the%20world,%20unite.pdf> [viitattu 6.3.2015].

Karppi, Tero 2014: *Disconnect.Me - User Engagement and Facebook*. [verkkodokumentti] Turun yliopisto. Saatavissa: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/95616/AnnalesB376Karppi.pdf?sequence=2> [viitattu 27.2.2015].

Kotimaisten kielten keskus 2016: Haettiin ”somettaa” Kielitoimiston sanakirjasta. [verkkodokumentti] Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy. Saatavissa: <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?ListWord=somettaa&SearchWord=somettaa&dic=1&page=results&UI=fi80&Opt=1> [viitattu 29.12.2016].

Kupiainen, Reijo 2013: Diginatiivit ja käyttäjälähtöinen kulttuuri [verkkodokumentti] *widerscreen.fi* 1/2013. Turku: Filmiverkko ry. Saatavissa: <http://widerscreen.fi/numerot/2013-1/diginatiivit/> [viitattu 23.2.2015].

Kupiainen, Reijo & Noppari, Elina 2015: Somelainen nuori. Teoksessa: Liisa Martikainen (toim.) *Mitä se sulle kuuluu? – Nuoren elämän valinnat puntarissa*. United Press Global. 113–133.

Laaksonen, Salla-Maaria; Matikainen, Janne & Tikka, Minttu 2013: Tutkimusotteita verkosta. Teoksessa: Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino 9–33.

Lehmuskallio, Asko 2012: Pictorial Practices in a ”Cam Era”. Studying non-professional camera use. [verkkodokumentti] Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66918/978-951-44-8847-4.pdf?sequence=1> [viitattu 9.12.2016].

- Lehtonen, Turo-Kimmo 2003: The Domestication of New Technologies as a Set of Trials. [verkkodokumentti] *Journal of Consumer Culture* 3 (3) 363–385. Sage Publications. Saatavissa: <https://pdfs.semanticscholar.org/da04/e07597b8ea70659d22a125725c66e9d81c9a.pdf> [viitattu 29.12.2016].
- Lessig, Lawrence 2009: The Internet Under Siege. [verkkodokumentti] *Foreign Policy*, Nov 2009 (2001). Saatavissa: <http://foreignpolicy.com/2009/11/16/the-internet-under-siege/> [viitattu 27.2.2015].
- Lietsala, Katri & Sirkkunen, Esa 2008: *Social Media: Introduction to the Tools and Processes of Participatory Economy*. [verkkodokumentti] Hypermedia laboratory net series 17. Tampere: Tampere University Press. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65560/978-951-44-7320-3.pdf?sequence=1> [viitattu 17.1.2015].
- Lindberg, Peter 2014: Mikä ihmeen Facebook-algoritmi. [verkkodokumentti] Saatavissa: <http://www.viestintapiritta.fi/mika-ihmeen-facebook-algoritmi/> [viitattu: 27.5.2016].
- Linnake, Tuomas 2014: Suomalaistutkija: Nuoret eivät pakene Facebookista. [verkkodokumentti] Saatavissa: <http://www.itviikko.fi/uutiset/2014/02/13/suomalaistutkija-nuoret-eivat-pakene-facebookista/20142188/7> [viitattu 16.12.2016].
- Lumme-Sandt, Kirsi 2009: Vanhan ihmisen kohtaaminen haastattelutilanteessa. Teoksessa: Johanna Ruusuvoori & Liisa Tiittula (toim.) *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino. 125–144. 2. painos (2005).
- Luoma-aho, Vilma 2010: *Is social media killing our theories?* Konferenssipaperi Viestinnän Tutkimuksen Päiville 2010, Tampereen yliopisto. [verkkodokumentti] Saatavissa: https://www.academia.edu/213495/Is_social_media_killing_our_theories [viitattu 17.1.2015].
- Luomanen, Jari 2010: *Living with the Media. Analysing Talk About Information and Communication Technology*. [verkkodokumentti] Tampereen yliopisto. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66670/978-951-44-8244-1.pdf?sequence=1> [viitattu 27.2.2015].
- LähiVerkko 2013: Valokuvien jakaminen netissä – mitä kannattaa huomioida? Helsinki: Eläkeliitto ry ja EHYT ry. [verkkodokumentti] Saatavissa: <http://lahiverkko.fi/valokuvien-jakaminen-netissa-mita-kannattaa-huomioida/> [viitattu 8.6.2016].
- Majava, Jere 2008: Kohti sosiaalista verkkoa. Teoksessa: Pekka Aula, Janne Matikainen & Mikko Villi (toim.): *Verkkoviestintäkirja*. Helsinki: Yliopistopaino. 87–97. 2. painos (2006).
- Markham, Annette N. 2011: Internet Research. [verkkodokumentti] Teoksessa: David Silverman (toim.): *Qualitative Research: Theory, Method, and Practices*. 3. painos (1997). Lontoo: Sage. 111–127. Saatavissa: <http://www.markham.internetinquiry.org/writing/silverman2011draft.pdf> [viitattu 6.3.2015].
- Martikainen, Liisa 2015: Kuka minä olen? – Identiteetin tunteen kehittyminen –. Teoksessa: Liisa Martikainen (toim.) *Mitä se sulle kuuluu? – Nuoren elämän valinnat puntarissa*. United Press Global. 167–175.

Matikainen, Janne 2008: *Verkko kasvattajana. Mitä aikuisen tulisi tietää ja ajatella verkosta*. Helsinki: Yliopistopaino.

Matikainen, Janne 2015: Sosiaalisen median logiikka. [verkkodokumentti] Saatavissa: <https://jannematikainen.wordpress.com/2015/11/20/sosiaalisen-median-logiikka/> [Viitattu 27.5.2016].

Matilainen, Laura 2016: Asiantuntija someraivosta: ”Nyt näyttää olevan normi, että kuka tahansa voi sanoa mitä tahansa”. [verkkodokumentti] Helsinki: MTV Internet. Saatavissa: <http://www.mtv.fi/lifestyle/tunteet/artikkeli/asiantuntija-someraivosta-nyt-nayttaa-olevan-normi-etta-kuka-tahansa-voi-sanoa-mita-tahansa/5642974> [viitattu 4.4.2016].

Mättö, Ville 2015: Suomalaiset vahvasti Facebook-kansaa – WhatsApp toiseksi suosituin. [verkkodokumentti] Yle uutiset. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/suomalaiset_vahvasti_facebook-kansaa__whatsapp_toiseksi_suosituin/7707216 [viitattu 8.4.2016].

Nuorisobarometri 2014: Tilasto-osio. Tyytyväisyys. Teoksessa: Sami Myllyniemi (toim.) *Ihmisarvoinen nuoruus*. [verkkodokumentti] Opetus- ja kulttuuriministeriö. Nuorisoasiain neuvottelukunta, Nuorisotutkimusseura ja tekijät. Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisuja ISSN 2341-5568, nro 51. Saatavissa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2015/03/Nuorisobarometri_2014_web.pdf [viitattu 21.12.2016].

O’Reilly, Tim 2005: *What Is Web 2.0? Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software* [verkkodokumentti] O’Reilly Media, Inc. Saatavissa: <http://www.oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html?page=1> [viitattu 26.2.2015].

Palmqvist, Riia 2015: Tosi hyvännäköinen – Ulkonäön ja kehonkuvan hyväksyminen osaksi minuutta –. Teoksessa: Liisa Martikainen (toim.) *Mitä se sulle kuuluu? – Nuoren elämän valinnat puntarissa*. United Press Global. 31–52.

Peng, Tai-Quan; Zhang, Lun; Zhong, Zhi-Jin & Zhu, Jonathan JH 2013: Mapping the landscape of Internet studies: Text mining of social science journal articles 2000–2009. [verkkodokumentti] *New Media & Society* 15:644 (2012). Saatavissa: https://www.researchgate.net/profile/Lun_Zhang5/publication/258173952_Mapping_the_landscape_of_Internet_Studies_Text_mining_of_social_science_journal_articles_2000-2009/links/00b4952ba8f845cb60000000.pdf [viitattu 29.12.2016].

Peteri, Virve 2006: *Mediaksi kotiin. Tutkimus teknologioiden kotouttamisesta*. [verkkodokumentti] Tampere University Press, Tampere. Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67674/951-44-6806-6.pdf?sequence=1> [viitattu 29.12.2016].

Poikselkä, Piritta 2010: Liikkuvat sosiaalisen median palvelut. Teoksessa: Jari Multisilta, Marjo Mäenpää & Jaakko Suominen (toim): *Yhdessä ja liikkeellä. Mobiili sosiaalinen media*. [verkkodokumentti] Tampere: Juvenes Print 147–160. Saatavissa: https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/62911/yhdessa_ja_liikkeella-web2.pdf?sequence=4 [viitattu 27.2.2015].

Poliisi 2016: Nettipoliisi. [verkkodokumentti] Helsinki: Poliisi. Saatavissa: <https://www.poliisi.fi/nettipoliisi> [viitattu 16.12.2016].

Prensky, Marc 2001: Digital Natives/Digital Immigrants. [verkkodokumentti] *On the Horizon*, 9:5, 1–6. Saatavissa: <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf> [viitattu 6.3.2015].

Pönkä, Harto 2014: *Sosiaalisen median käsikirja*. Jyväskylä: Docendo.

Pönkä, Harto 2015: Sosiaalisen median katsaus 2/2015. [verkkodokumentti] Saatavissa: http://koulutus.purot.net/sosiaalisen_median_tilastoja [viitattu 24.5.2016].

Pönkä, Harto 2016: Koulutuswiki. [verkkodokumentti] Saatavissa: http://koulutus.purot.net/sosiaalisen_median_tilastoja [viitattu 12.11.2016].

Reckwitz, Andreas 2002: Toward a Theory of Social Practices: A Development in Culturalist Theorizing. *European Journal of Social Theory*, 5(2), 243–263. London, Thousand Oaks, CA and New Delhi: Sage Publications.

Rongas, Anne 2016: Vuorovaikutus ja viestintätaidot. [verkkodokumentti] Helsinki: Opetushallitus. Saatavissa: http://www.edu.fi/materiaaleja_ja_tyotapoja/tvt_opetuksessa/mika_ihmeen_sosiaalinen_media/vuorovaikutus_ja_viestintataidot [viitattu 4.4.2016].

Ronkainen, Suvi; Pehkonen, Leila; Lindblom-Ylänne, Sari & Paavilainen, Eija 2013: *Tutkimuksen voimasanat*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Roponen, Seppo 1998: Digitaalisen vuorovaikutuksen evoluutio. Teoksessa: Anja Riitta Lahikainen & Anna-Maija Pirttilä-Backman (toim.) *Sosiaalinen vuorovaikutus*. Helsinki: Otava. 288–306.

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2009: Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa: Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim.) *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino. S 22–56. 2. painos. (2005).

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006: KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkodokumentti] Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/> [viitattu 16.12.2016].

Salo, Merja 2015: *Jokapaikan valokuva. Suomalaisen valokuvauksen digitalisoituminen 1992–2015*. Helsinki: Musta taide. Aalto ARTS Books.

Salumäki, Tiina 2015: Identiteettivarkaus ei enää pelkkää petkuhiiputusta vaan oikea rikos. [verkkodokumentti] Helsinki: Yle uutiset. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/identiteettivarkaus_ei_ena_pelkkaa_petkuhiiputusta_vaan_oikea_rikos/8255013 [viitattu 30.3.2016].

Schatzki, Theodore R. 2005a: Introduction Practice theory. Teoksessa: Theodore R. Schatzki, Karin Knorr Cetina & Eike von Savigny (toim.) *The Practice Turn in Contemporary Theory*. London and New York: Routledge (2001). 10–23.

Schatzki, Theodore R. 2005b: Practice mind-ed orders. Teoksessa: Theodore R. Schatzki, Karin Knorr Cetina & Eike von Savigny (toim.) *The Practice Turn in Contemporary Theory*. London and New York: Routledge (2001). 50–63.

Schatzki, Theodore R. 2002: *The Site of the Social. A Philosophical Account of the Constitution of Social Life and Change*. The Pennsylvania State University Press: University Park, PA.

Saraste, Leena 2010: *Valokuva. Muisto | viesti | taide*. Helsinki: Musta taide.

Seppänen, Janne 2002: *Katseen voima. Kohti visuaalista lukutaitoa*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino. 2. painos.

Suomen virallinen tilasto (SVT) 2010: Tieto- ja viestintätekniiikan käyttö 2010. [verkkodokumentti] Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa: http://tilastokeskus.fi/til/sutivi/2010/sutivi_2010_2010-10-26_fi.pdf [viitattu 21.12.2016].

Suomen virallinen tilasto (SVT) 2015: Väestön tieto- ja viestintätekniiikan käyttö 2015. 2. Internetin käyttö mobiililaitteilla. [verkkodokumentti] Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/sutivi/2015/sutivi_2015_2015-11-26_kat_002_fi.html [viitattu 21.12.2016].

Suutarinen, Nisse 2013: Visuaalisen identiteetin merkitys sosiaalisessa mediassa. [verkkodokumentti] Saatavissa: <https://intellectualtransitzone.wordpress.com/2013/01/24/visuaalisen-identiteetin-merkitys-sosiaalisessa-mediassa/> [viitattu 19.4.2016].

Talsi, Noora & Tuuva-Hongisto, Sari 2009: Ei vietetty sinä jouluna tekniikan riemujuhlaa. Teknologinen imperatiivi teknologiaelämänkerroissa. *Kulttuurintutkimus* 26 (2009): 2–3, 71–82.

Talsi, Noora 2014: *Kodin koneet. Teknologioiden kotouttaminen, käyttö ja vastustus*. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta.

Tampereen yliopisto 2016: Harold Garfinkel ja Parsonsin toimintateoria. Sosiaalipsykologian peruskurssi. [verkkodokumentti] Tampere: Tampereen yliopiston täydennyskoulutus. Verkko-opinnot. Avoin yliopisto. Saatavissa: <http://www.uta.fi/avoinyliopisto/arkisto/sosiaalipsykologia/garfinkel.html> [viitattu 22.2.2016].

Tirronen, Mikko 2008: *Web 2.0. Verkon numerologia*. Jyväskylä: Gummerus.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2004: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 1.–3. painos (2002).

Turtiainen, Riikka & Östman, Sari 2013: Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. Teoksessa: Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino 49–67.

Tuukkanen, Terhi 2016: Lapset ja SOME. [verkkodokumentti] Jyväskylä: Lapsiasiavaltuutetun blogi. Saatavissa: <http://blogi.lapsiasia.fi/2016/01/lapset-ja-some.html> [viitattu: 4.5.2016].

van Dijk, Jan 2012: *The Network Society. 3rd Edition*. SAGE.

Välimaa Raili 2001: Nuoret ja ulkonäön merkitys. Teoksessa: Anne Puuronen & Raili Välimaa (toim.) *Nuori ruumis*. Helsinki: Gaudeamus 89–106.

Wikipedia 2016a: Facebook. [verkkodokumentti] Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Saatavissa: https://fi.wikipedia.org/wiki/Facebook#cite_note-31 [viitattu 16.12.2016].

Wikipedia 2016b: IRC-Galleria. [verkkodokumentti] Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Saatavissa: <https://fi.wikipedia.org/wiki/IRC-Galleria> [viitattu 16.12.2016].

Yle 2012: Sekava internet sulkee vanhukset ulkopuolelle. [verkkodokumentti] Helsinki: Yle uutiset. Saatavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-5076852> [viitattu 16.12.2016].

Ylikoski, Matleena 2016: Miten selittää someraivo? Professori vastaa. [verkkodokumentti] Helsinki: Yle uutiset. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/miten_selattaa_someraivo_professori_vastaa/8711228 [viitattu 4.4.2016].

Zimmer, Ben 2013: No, a Drunken Australian Man Did Not Coin the Word Selfie. [verkkodokumentti] Lexicon Valley. A Blog About Language. Saatavissa: http://www.slate.com/blogs/lexicon_valley/2013/11/22/selfie_etymology_an_australian_man_takes_a_photo_of_his_lip_after_falling.html [viitattu 16.8.2016].

Aineistoluettelo

Haastattelut

Tatu 18, 26.1.2015
Raisa 16, 26.1.2015
Anna 16, 2.2.2015
Pekka 16, 2.2.2015
Sirkka 65, 11.3.2015
Kirsti 64, 18.3.2015
Veikko 72, 16.4.2015

Haastattelut on toteuttanut tutkielman tekijä. Haastatteluaineiston kokonaiskesto on n. 3,5 tuntia ja aineisto on tutkielman tekijän hallussa. Haastateltavilla on käytetty pseudonimiä.

Kuvaluettelo

Kuva 1. Lawrence Lessign (2009) malli internetin kerroksisuudesta (Riikka Malin 2015)
Kuva 2. Sosiaalisen median luokitukset (Riikka Malin 2015)
Kuva 3. Kuvanjakopalveluita (Riikka Malin 2015)
Kuva 4. Internetin tutkimus jaettuna Annette Markhamin (2011) mukaan (Riikka Malin 2015)
Kuva 5. Käytännön koostuminen Reckwitzin mukaan (Riikka Malin 2016)
Kuva 6. Haastateltavat toimijat (Riikka Malin 2016)
Kuva 7. Teemojen hahmottuminen (Riikka Malin 2016)
Kuva 8. Laitteet, joilla kuvia otetaan (Riikka Malin 2016)
Kuva 9. Sosiaalisen median palvelut, joiden kautta valokuvia jaetaan (Riikka Malin 2016)
Kuva 10. Kuvien jakamisen tiheys (Riikka Malin 2016)
Kuva 11. Normatiivisen sosiaalisuuden merkit (Riikka Malin 2016)
Kuva 12. Esimerkki Instagramin kuvasyötteestä eli fiidistä (Riikka Malin 2016)

Kuvitukset: Mikael Heikkanen 2016

Liitteet

Liite 1. Haastattelupyyntö nuoret

Hei XXX!

Oletko innokas kuvien jakaja sosiaalisessa mediassa? Tule mukaan tutkimukseen!

Olen Riikka Malin, valokuvaaja ja humanististen tieteiden kandidaatti Itä-Suomen yliopistosta. Opiskelen kulttuuritutkimusta erikoistumisalana mediakulttuuri ja viestintä. Teen pro gradu -tutkielmaa kuvien jakamisesta sosiaalisen median sovellusten välityksellä ja haen nyt tutkielmaani varten haastateltavaksi 15-17-vuotiaita sosiaalisen median käyttäjiä, jotka jakavat omia valokuviaan verkossa. Tarkoitukseni on kartuttaa tietoa siitä, miten valokuvien jakaminen toteutuu sosiaalisena toimintana ja minkälaisia kulttuurisia konventioita siihen sisältyy.

- Haen noin 4-5 nuorta opiskelijaa.
- Haastattelut ovat yksilöhaastatteluja ja kestävät noin 45-60 minuuttia.
- Haastattelut tapahtuvat XXX koulutiloissa, kouluaikana, joten haastateltavilta ei vaadita oman ajan käyttöä.
- Äänitän haastattelut tutkimuksen vuoksi, mutta käsittelen haastatteluaineistot luottamuksellisesti ja tutkimustekstissä nimettöminä takaamalla näin jokaiselle haastateltavalle anonymiteetin.
- Haastatteluaineistoa käytetään vain tähän tutkimukseen.
- Toteutan haastattelut alkuvuoden 2015 aikana.

Jos kiinnostuit ota yhteyttä suoraan minuun, annan mielelläni lisätietoja.

riikka.malin@XXX.com

Laita otsikoksi: haastattelu (näin viestit eivät huku sähköpostiini)

Voit myös ilmoittautua opettajillenne XX tai XX.

Ystävällisin terveisin,

Riikka Malin

Hei,

Oletko innokas tai vasta aloitteleva valokuvien jakaja sosiaalisessa mediassa?
Tule mukaan tutkimukseen!

Olen Riikka Malin, valokuvaaja ja humanististen tieteiden kandidaatti Itä-Suomen yliopistosta. Opiskelen kulttuurintutkimusta erikoistumisalana mediakulttuuri ja viestintä. Teen pro gradu -tutkielmaa kuvien jakamisesta sosiaalisen median sovellusten välityksellä ja haen nyt tutkielmaani varten haastateltavaksi noin 60-80-vuotiaita sosiaalisen median käyttäjiä, jotka jakavat omia valokuviaan verkossa. Tarkoitukseni on kartuttaa tietoa siitä, miten valokuvien jakaminen toteutuu sosiaalisena toimintana ja minkälaisia kulttuurisia konventioita siihen sisältyy.

- Haen haastateltavaksi noin 3–4 senioria.
- Haastattelut ovat yksilöhaastatteluja ja kestävät noin 45-60 minuuttia.
- Haastattelut tapahtuvat joko haastateltavan kotona tai yhdessä sopimassamme paikassa.
- Äänitän haastattelut tutkimuksen vuoksi, mutta käsittelen haastatteluaineistot luottamuksellisesti ja tutkimustekstissä nimettöminä takaamalla näin jokaiselle haastateltavalle anonymiteetin.
- Haastatteluaineistoa käytetään vain tähän tutkimukseen.
- Toteutan haastattelut alkuvuoden 2015 aikana.

Jos kiinnostuit ota yhteyttä suoraan minuun, annan mielelläni lisätietoja.

riikka.malin@xxx.com

Laita otsikoksi: seniorihaastattelu (näin viestit eivät huku sähköpostiini)

Ystävällisin terveisin,

Riikka Malin

xxx xxx xxxx

Perustiedot:

- Ikä:
- sukupuoli:
- sosiaalinen status :

Kuvien jakamisen taustoitusta:

- Minkä verkkopalvelun/palveluiden (some-sovellusten) kautta julkaiset kuviasi? Facebook, Instagram, WhatsApp, Pinterest, Twitter, muut (esim. youtube-videoita)
- Kuinka kauan olet julkaissut kuvia netissä?

Käytäntöä:

- Millä laitteella kuvaat? (Kamerakännykkä, digitaalikamera?)
- Millaisia ovat perustilanteet joissa jaat kuvia? Hetken mielijohde? Nopeasti otettu kuva kännykkäkameralla ja se suoraan nettiin? Harkitusti?
- Kuinka paljon/usein tulee ladattua kuvia? Useita kuvia päivässä vs kerran kuussa, jotain tältä väliltä?
- Julkaisetko sisällöltään erilaisia kuvia eri verkkopalveluissa? Esimerkiksi Facebookissa eri kuvia kuin Instagramissa?
- Minkä tyyppisiä kuvia?
- Julkaisetko kuvia enemmän netissä, kuin teetät paperisia vedoksia kotialbumiin?

Syiden selvittely:

- Miksi haluat jakaa kuvia netissä? Onko se sitä kun muutkin tekeen niin?
- Minkälaisia asioita/tilanteita haluat jakaa kuvien välityksellä muille?
- Mitä ajattelet etkä kuvia katsovat? Oletko tietoinen/tiedostatko tarkkaan kuviesi seuraajat?
- Toivotko että toiset kommentoivat kuviasi? Antavat palautetta kuvistasi? Teetkö itse niin, että annat palautetta/kommentoit toisten kuvia?
- Mitä ajattelet kuvien jakamisesta yleisesti, onko se sosiaalista toimintaa? Kommunikointia toisten ihmisten kanssa?
- Onko sosiaalisuus/toisten ihmisten kanssa kommunikointi mielestäsi tärkeää kuvia jakaessa?
- Miten se ilmenee?
- Oletko saanut uusia “ystäviä” kuvien jakamisen ja niitä kommentoineiden kautta?
- Miten suodatat kuvia? Mitä voi julkaista, mitä ei julkasita? Voiko kaikki/kaikkea julkaista?
- Mitä kuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa sinulle merkitsee?
- Kuinka tärkeää kuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa sinulle on?

Seurauksia toiminnasta:

- Onko tullut ongelmia omista julkaisuista ja toisaalta toisten julkaisemista kuvista, jossa itse esiinnyt (esim. bilekuvat)? Miten asia on selvinnyt?
- Tiedätkö tapauksia (esim. kaveripiirissäsi), jossa kuvien jakamisesta on tullut ongelmia tai seurannut jokin ongelmallinen tilanne, esim kiusaamista?
- Mitä ajattelet riskeistä? Ajatteletko ylipäättään riskejä kun jaat kuvia netissä?
- Mitä ajattelet siitä, miten tulevaisuudessa nyt julkaisemasi kuvat voivat vaikuttaa sinuun esim. työnhaussa? Jos nyt laitat jonkun höpsökuvan nettiin, voiko se estää saamasta jotain työtä? Mitä ajattelet nyt tällaisesta väitteestä?
- Te nykynuoret olette kasvaneet sosiaalisen median maailmaan (puhutaan niin sanotuista diginatiiveista) ja se on teille luonnollinen käyttäytymis- ja toimimisalusta, ja varmasti tiedostatte riskit tulla kuvatuksi "kaikkialla" -> miten tämä vaikuttaa (nuorten) yksityisyyskäsitukseen, koetko että saat olla rauhassa yksityishenkilö, kun kuljet kavereiden kanssa vai tiedostatko kokoajan että “jokainen liike voi päätyä nettiin”?
- Mitä ajattelet siitä, että joku toinen, esim. kaveri julkaisee kuvan, jossa sinä esiinnyt? Onko se sallittua? Missä määrin?

Kuvien yhdessä tarkastelua

- Voisitko näyttää jotain kuvaesimerkkejä
  - 1) Sellaisista kuvista, joihin olet erityisen tyytyväinen
    - kerro lyhyesti miksi
  - 2) Sellaisista kuvista, jota et ehkä enää laittaisi nettiin
    - kerro lyhyesti miksi
- Mahdollisesti informanttien kanssa yhdessä kuvien katsomista ja analysoimista

Lopuksi:

Onko jotain kysymystä, mitä haluaisit minun kysyvän sinulta? Mitä en ole honannut kysyä, mutta joka olisi merkittävä tämän aiheen kannalta?

Perustiedot:

- Ikä:
- sukupuoli:
- sosiaalinen status:

Kuvien jakamisen taustoitusta:

- Minkä verkkopalvelun/palveluiden (some-sovellusten) kautta julkaiset kuviasi? Facebook, Instagram, WhatsApp, Pinterest, Twitter, muut (esim. youtube-videoita)
- Kuinka kauan olet julkaissut kuvia netissä?

Käytäntöä:

- Millä laitteella kuvaat? (Digitaalikamera, kamerakännykkä, filmikamera?)
- Millaisia ovat perustilanteet joissa jaat kuvia? Hetken mielijohde? Nopeasti otettu kuva kännykkäkameralla ja se suoraan nettiin? Harkitusti?
- Kuinka paljon/ kuinka usein lataat kuvia internetiin? Useita kuvia päivässä vs kerran kuussa, jotain tältä väliltä?
- Minkä tyyppisiä kuvia?
- Julkaisetko sisällöltään erilaisia kuvia eri verkkopalveluissa? Esimerkiksi Facebookissa eri kuvia kuin Instagramissa?
- Jos sinulla on lapsia/lastenlapsia, julkaisetko lastesi/lastenlasten kuvia verkkopalveluissa?
- Jos julkaiset, niin miten lapsesi suhtautuvat asiaan?
- Onko kuvaamisen käytännöt muuttuneet digitalisoitumisen myötä? Kuvaatko enemmän?
- Julkaisetko kuvia enemmän netissä, kuin teetät paperisia vedoksia kotialbumiin?
- Miten olet kokenut uusien ohjelmien opetteluun, tietokoneen käyttö, sosiaalisen median sovellukset?
- Oletko opetellut käyttämään teknologiaa, tietokoneet, älypuhelimet, tabletit yms. jo ennen kuin aloit julkaista kuvia somessa?

Syiden selvittely:

- Miksi haluat jakaa kuvia netissä? Onko se sitä kun muutkin tekeen niin?
- Minkälaisia asioita/tilanteita haluat jakaa kuvien välityksellä muille?
- Mitä ajattelet ketkä kuviasi katsovat? Oletko tietoinen/tiedostatko tarkkaan kuviesi seuraajat?
- Toivotko että toiset kommentoivat kuviasi? Antavat palautetta kuvistasi?
- Teetkö itse niin, että annat palautetta/kommentoit toisten kuvia?
- Mitä ajattelet kuvien jakamisesta yleisesti, onko se sosiaalista toimintaa ja kommunikointia toisten ihmisten kanssa?
- Onko sosiaalisuus/toisten ihmisten kanssa kommunikointi mielestäsi tärkeää kuvia jakaessa?
- Miten se ilmenee?
- Oletko saanut uusia "ystäviä" kuvien jakamisen ja niitä kommentoineiden kautta?
- Miten valitset julkaistavat kuvasi? Mitä voi julkaista, mitä ei julkasita? Voiko kaikki/kaikkea julkaista?
- Mitä kuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa sinulle merkitsee?
- Kuinka tärkeää kuvien jakaminen sosiaalisessa mediassa sinulle on?

Seurauksia toiminnasta:

- Onko tullut ongelmia omista julkaisuista ja toisaalta toisten julkaisemista kuvista, jossa itse esiinnyt?
- Miten asia on selvinnyt?
- Tiedätkö tapauksia (esim. Sukulaisten tai ystävien keskuudessa), jossa kuvien jakamisesta on tullut ongelmia tai seurannut jokin ongelmallinen tilanne, esim kiusaamista?
- Mitä ajattelet riskeistä, jotka liittyvät kuvien jakamiseen sosiaalisessa mediassa?

- Mitä ajattelet siitä, että joku toinen, esim. ystävä/sukulainen julkaisee kuvan, jossa sinä esiinnyt? Onko se sallittua? Missä määrin?

Kuvien yhdessä tarkastelua

- Voisitko näyttää jotain kuvaesimerkkejä
  - 1) Sellaisista kuvista, joihin olet erityisen tyytyväinen
    - kerro lyhyesti miksi
  - 2) Sellaisista kuvista, jota et ehkä enää laittaisi nettiin
    - kerro lyhyesti miksi
- Mahdollisesti informanttien kanssa yhdessä kuvien katsomista ja analysoimista

Lopuksi:

Onko jotain kysymystä, mitä haluaisit minun kysyvän sinulta? Mitä en ole honannut kysyä, mutta joka olisi merkittävä tämän aiheen kannalta?